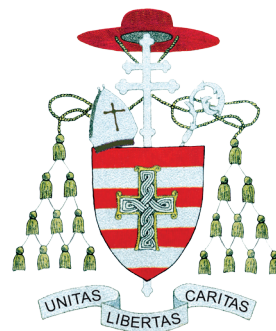

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Broj: 7-8/2017. SRPANJ / KOLOVOZ

VJESNIK ZADARSKE NADBISKUPIJE

Izdaje: Nadbiskupski ordinarijat, Jurja Biankinija 2, 23000 Zadar

tel: 023/208-650; faks: 208-640;

e-mail: izdavastvo@zadarskanadbiskupija.hr

Odgovara: Mons. Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Uredništvo: Don Josip Lenkić, don Šimun Šindija, don Marin Batur, Ines Grbić, prof

Fotografije: Ines Grbić; Računalni slog: don Šimun Šindija

Tisak: IT CENTAR - BIOGRAD

Slika na naslovnoj stranici: Četri zadarke crkve: katedrala sv. Stošije, crkva sv. Krševana, crkva sv. Šime i crkva sv. Marije

Proslava Velike Gospe na Velom Rujnu 2017.

„Propovijedaj i uvjeravaj sa svom strpljivošću i poukom; raspiruj milosni dar Božji i izvrši djelo blagovjesničko.“ (2 Tim 4, 2-5).

Zajednička briga i odgovornost za odgoj i obrazovanje mladih

Nadbiskupovo pismo za početka školske godine 2017./2018.

1. Nedavno je mons. Đuro Hranić, predsjednik Vijeća HBK za katehizaciju i novu evangelizaciju, uputio poruku s naslovom „Škola i vjeronauk pred izazovom obrazovne reforme“. U poruci je posebice naglasio kako dvadeset i pet godina katoličkoga vjeronauka u našim školama pruža mogućnost „zahvalno se sjetiti prijedena puta“, te biti „pozorni na nedovršenu zadaću evangelizacije i naviještanja Riječi Božje“ koja je pred nama. Nazočnost vjeronauka u školi dragocjeno je iskustvo u „službi dobra hrvatskoga čovjeka i društva“. Stoga je mons. Hranić zaključio kako biti „za vjeronauk u školi znači biti za čovjeka“. I dodaje da „Crkva ne raste prozelitizmom, nego živim svjedočanstvom onih koji su u službi čovjeka i evanđelja“.

Vama, dragi roditelji, ne treba govoriti da ste vi u procesu odgoja vaše djece prvi i glavni odgojitelji. Vi ste obiteljska zajednica gdje djeca stječu prve spoznaje i temeljne krjeposti. Budite primjer i uzor svojoj djeci. Pratite ih u njihovu rastu i obrazovanju. Uključujte se u život i rad škole i razgovarajte s nastavnicima o vašoj djeci. Dok pratite njihov sveukupni rast, radujte se njihovim uspjesima i pomažite im kad imaju problema. Oni će vam za to biti trajno zahvalni. Molite za njih i sudjelujte s njima na nedjeljnom misnom slavlju u duhu zavjeta iz Nina (1979.): „Hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom misu slavi“. Molite skupa s djecom i žrtvujte se za njih, pa će i Bog blagosloviti vaš trud i nastojanje.

2. Cijenjeni učitelji, vjeroučitelji i odgojitelji. Vašoj odgovornosti povjeravaju se učenici i mladi koji su nada i budućnost ovoga kraja i naroda. Dok vam zahvaljujem na zauzetom odgojnom radu, potičem vas surađujte s roditeljima i razgovarajte o radu i uspjehu vaših učenika, kao i o poteškoćama s kojima se susreću. U rastu i odgovornosti za njihovu budućnost vi ste nezamjenjivi, a škole i odgojni zavodi važni su i potrebni. Nije lako odgajati u okolnostima koje vam ne idu na ruku. Neke moralne i opće ljudske vrjednote „stavljene su u stranu“, ili dovedene u pitanje. A društvo često pokazuje oblike anarhije, nereda i nerada. Tržišna ponuda različitih ideja i nazora stvara dojam kako „sve što se nudi, jednako je dobro i vrijedno“. A znamo da nije tako. Potrebni su stoga vrsni odgojitelji koji će znati razlučiti bitno od nebitnoga i sporedno od onoga što je važno.

Tko će to procjenjivati i o tomu otvoreno s njima razgovarati? Tko drugi ako ne vi, poštovani roditelji koji ste prirodnim pravom na to pozvani i ovlašteni, kao i vi dragi učitelji i odgojitelji koji ste primili za to mandat od roditelja i ministarstva za odgoj i obrazovanje. Ne smije se prepustiti da „ulica“ odgaja i formira djecu. Roditelji, učitelji i odgojitelji nisu samo „prenositelji znanja i vještina“, već u prvom redu svjedoci i prijenosnici određenih stavova, vrjednata i uvjerenja. Pavao VI. je zbog toga svojedobno govorio kako se „rado sluša učitelje ako su svjedoci“ (EN 41, 1974.). Budite, dakle, svjedoci i prijenosnici vrjednata koje cijenite i stavova u koje vjerujete.

3. Dragi učenici i mladi! Vi ste tijekom školovanja u središtu pozornosti. Mnogi vas vole i o vama brigu vode. Uz ovu dragu istinu o vašim skrbnicima htio bih vam priopćiti vijest da vas Isus

voli. Kad vas muče problemi i zapanjeno stojite pred tajnom života, upravite svoj pogled prema njemu. On nudi spasenje i smisao postojanja. Samo u njemu „u kojemu živimo, mičemo i jesmo“ (sv. Pavao), možemo postići puninu ostvarenja naših mogućnosti i nadanja. Velike tehničke pobjede i blagostanje nisu donijeli sreću ljudima. A opasnosti od nereda, mržnje i nasilja stvaraju određene napetosti među ljudima. Što mogu učiniti učenici i đaci u ovom hladnom i bezglavom vremenu i mentalitetu? Kako unijeti osmijeh i radost u konkretnom životu? Kako prožeti politiku etikom, a u gospodarstvo unijeti moralna i vjerska načela i principe?

To su samo neka pitanja o kojima Isus želi s vama razgovarati, i to na valu vaših traženja, nadanja i tjeskoba. On želi progovoriti vašem razumu, srcu, slobodi i savjesti. Otvorite mu se i oslušajte njegove nagovore. Povjerite mu se i pitajte ga. Provjeravajte poput apostola Tome je li on stvarno blizu vas. A kad upoznate da je Isus vaš Put, Istina i Život, ponovite Tomine riječi: Gospodin moj i Bog moj! Imajte uvijek na pameti da ste dio jedne obitelji koja vas voli i za vas se žrtvuje. Volite vaše roditelje preko kojih ste došli na ovaj svijet. Oni su vam poklonili svoju ljubav i sve što imaju. Stoga, ljubite ih velikodušno, strpljivo i s pažnjom. I učinite vaše obiteljsko ognjište oazom mira i povjerenja. Isus, koji je odrastao u okruženju svete obitelji Josipa i Marije, pomoći će i vama otkrivati ljepotu obiteljske ljubavi i prijateljstva. Družite se s njime, jer on je jedini otkupitelj čovjeka. On ima odgovore na vaša pitanja i probleme, jer nosi ključeve povijesti. On je Sin Božji, učitelj i prijatelj koji nam je donio novu zapovijed da ljubimo jedni druge.

4. Dragi roditelji, učitelji, profesori, vjeroučitelji i odgojitelji! Crkva vas podržava u važnom odgojnom poslu i zadatku. Djeca i mladi rado će slušati nas starije kad osjete da vjerujemo u određene vrjednote i da po njima živimo. Ne smijemo nikada smetnuti s uma kako smo mi presudni za stavove i uvjerenja djece i mladih. Oni, naime, u nama gledaju svoje uzore. I mi smo zapravo za njih „nezamjenjiva škola života“. Istraživanja pokazuju kako đaci, učenici i mladi uglavnom vjeruju i poštuju ono što njihovi roditelji i učitelji vjeruju i cijene. Vama pak, dragi vjeroučitelji, uz riječi zahvale upućujem riječi osobitoga ohrabrenja. Mojim mandatom vi predstavljate Crkvu u zbornici i u razredu. Budite svjesni i dostojni toga poziva. Budite zahvalni Bogu za milost što možete govoriti i svjedočiti o silnim djelima koje je Bog izveo u povijesti svoga naroda. Suradujte s roditeljima vaših učenika u njihovom traganju za smislom života. Pomozite im vratiti molitvu i liturgiju u okružje obitelji. Otvorite im vrata svoga srca. Oslušajte njihova pitanja. I, nadasve, volite svoj posao i svoje đake. Kao poticaj i ohrabrenje navodim riječi sv. Pavla svom učeniku Timoteju: „Propovijedaj i uvjeravaj sa svom strpljivošću i poukom; raspiruj milosni dar Božji i izvrši djelo blagovjesničko.“ (2 Tim 4, 2-5). I neka vam ne dojadi činiti dobro. Gospodin neka trajno blagoslivlje vaš rad, a u tom svetom poslu pratio vas zagovor sv. Krševana, vrsnog odgojitelja i katehete svete Stošije.

Uz pozdrav u Gospodinu,

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Zadar, 27. kolovoza 2017.

ristije druge tvari, kao što su voće, šećer ili med. Jasno je da hostije trebaju proizvoditi oni koji se ističu ne samo čestitošću već su ujedno i vješti u pripremanju te uz to opremljeni prikladnim pomagalicama” (br. 48).

b) “Vino koje se upotrebljava u slavlju presvete euharistijske žrtve mora biti prirodno, od trsova roda, čisto i nepokvareno, bez primjesa drugih sastojaka. [...] Neka se brižno pazi da se vino određeno za euharistiju čuva u besprijekornom stanju kako se ne bi ukiselilo. Zabranjeno je upotrebljavati vino o čijoj se izvornosti i podrijetlu sumnja: Crkva, naime, što se tiče uvjeta potrebnih za valjanost sakramenta zahtijeva sigurnost. Jednako se tako ni pod kakvim izgovorom ne smije dopustiti bilo koje drugo piće, koje ne tvori valjanu materiju” (br. 50).

4. Kongregacija za nauk vjere u Okružnom pismu predsjednicima biskupskih konferencija o korištenju kruha s malim udjelom glutena i mošta kao euharistijske tvari (24. srpnja 2003., Ur. br. 89/78 – 17498), objavila je uredbe za slavljenje euharistije za osobe koje, zbog različitih i teških razloga, ne smiju jesti kruh pripravljen na uobičajen način i vino koje je uzavrelo na uobičajen način:

a) “Hostije koje su potpuno bez glutena nisu valjana tvar za euharistiju. Valjana su tvar hostije koje su djelomično bez glutena i takve da sadrže toliku količinu glutena koja je dovoljna za njihovu pripravu bez dodavanja drugih tvari i bez korištenja postupaka koji mijenjaju narav kruha” (A. 1-2).

b) “Mošt, odnosno sok od grožđa, bilo da je svjež ili konzerviran na način da se vrenje prekine postupcima koji ne mijenjaju njegovu narav (primjerice zamrzavanjem), valjana je tvar za euharistiju” (A. 3).

c) “Ordinariji su mjerodavni za davanje dopuštenja pojedinom svećeniku ili vjerniku laiku da koristi kruh s niskim udjelom glutena ili mošt kao tvari euharistije. Dopusštenje se može dati na uobičajen način i dok traje situacija zbog koje je to dopuštenje dano” (C. 1).

5. Ista Kongregacija je, osim toga, odlučila da se euharistijska tvar pripravljen s genetski modificiranim organizmima može smatrati valjanom tvari (usp. Pismo pročelniku Kongregacije za bogoštovlje i sakramentalnu stegu, 9. prosinca 2013., Ur. br. 89/78 – 44897).

6. Oni koji pripremaju kruh i proizvode vino za euharistijsko slavlje moraju biti svjesni toga da je njihov rad upravljen na euharistijsku žrtvu i stoga se od njih traži čestitost, odgovornost i umješnost.

7. Kako bi lakše obdržavali opće uredbe, ordinariji se mogu korisno dogovarati na razini biskupskih konferencija, dajući konkretne upute. Zbog složenosti situacija i prilika, kao što je nedostatak poštovanja prema svetomu, uočava se praktična potreba da, po nalogu mjerodavne vlasti, postoje oni koji će nadzirati jamče li stvarno proizvođači izvornost euharistijske tvari kao i njezinu doličnu distribuciju i prodaju. U tome se smislu predlaže, na primjer, da pojedina biskupska konferencija ovlasti jednu ili više redovničkih zajednica ili drugo tijelo koje je kadro izvršiti nužne provjere nad proizvodnjom, čuvanjem i prodajom kruha i vina za euharistiju u pojedinoj zemlji i drugim zemljama u koje se izvoze. Preporučuje se također da se s kruhom i vinom namijenjenim za euharistiju postupa na doličan način na prodajnim mjestima.

Iz sjedišta Kongregacije za bogoštovlje i sakramentalnu stegu, 15. lipnja 2017., svetkovina Presvetog Tijela i Krvi Kristove.

Robert kard. Sarah
Pročelnik

+ Arthur Roche
Nadbiskup tajnik

Poruka pape Franje za Svjetski dan selilaca i izbjeglica (14. siječnja 2018.)

Draga braćo i sestre!

„Stranac koji s vama boravi neka vam bude kao sunarodnjak; ljubi ga kao sebe samoga. Ta i vi ste bili stranci u egipatskoj zemlji. Ja sam Jahve, Bog vaš!” (Lev 19, 34).

U prvim godinama svoga pontifikata opetovano sam izražavao posebnu zabrinutost zbog žalosne situacije mnogih migranata i izbjeglica koji bježe od rata, progona, prirodnih katastrofa i siromaštva. Ta je situacija nesumnjivo „znak vremena”, koji sam se trudio tumačiti, uz pomoć Duha Svetoga, još od svoga posjeta Lampedusi 8. srpnja 2013. godine. Osnivanjem novog Dikasterija za promicanje cjelovitog ljudskog razvoja htio sam da posebni odsjek – stavljen ad tempus pod moje izravno vodstvo – izrazi brigu Crkve za migrante, raseljene osobe, izbjeglice i žrtve trgovine ljudima.

Svaki stranac koji pokuca na naša vrata prilika je za susret s Isusom Kristom, koji se poistovjećuje s primljenim i odbačenim strancem svakog doba (usp. Mt 25, 35-43). Gospodin povjerava majčinskoj ljubavi Crkve svaku osobu koja je prisiljena napustiti svoju domovinu u potrazi za boljom budućnošću [1]. Ta se solidarnost mora konkretno izražavati u svakoj etapi migracijskog iskustva – od polaska na putovanje do dolaska na odredište i povratka. To je velika odgovornost koju Crkva želi podijeliti sa svim vjernicima i muškarcima i ženama dobre volje, koji su pozvani odgovoriti na mnoge izazove ovodobnih migracija s velikodušnošću, spremnošću, mudrošću i dalekovidnošću, svaki prema vlastitim mogućnostima.

U tome smislu želim potvrditi da „naš se zajednički odgovor može uobličiti sa četiri glagola: prihvatiti, zaštititi, promicati i integrirati” [2].

Promatrajući trenutnu situaciju, prihvatiti znači, prije svega, pružiti veće mogućnosti migranima i izbjeglicama za siguran i legalan ulazak u zemlje odredišta. U tome smislu je poželjno uložiti konkretne napore kako bi se povećalo i pojednostavilo postupke za odobravanje humanitarnih viza i ponovno spajanje obitelji. Istodobno, nadam se da će veći broj zemalja usvojiti pojedinačne i zajedničke programe pokroviteljstva, te otvoriti humanitarne koridore za posebno ranjive izbjeglice. Nadalje, trebalo bi se pobrinuti da se onima koji bježe od sukoba u susjednim zemljama dodjeljuju posebne privremene vize. Kolektivna i proizvoljna protjerivanja migranata i izbjeglica nisu prikladna rješenja, osobito kad ih se vraća u zemlje koje ne mogu jamčiti poštivanje ljudskog dostojanstva i temeljnih prava [3]. Još jednom želim istaknuti važnost pružanja migrantima i izbjeglicama prikladnog i doličnog početnog smještaja. „Širi programi prihvaćanja, već pokrenuti na različitim mjestima, čini se da olakšavaju osobni susret, omogućuju bolju kvalitetu usluga te pružaju veće jamstvo za uspjeh” [4]. Načelo središnjeg položaja ljudske osobe, koje je snažno zastupao moj dragi predšasnik Benedikt XVI. [5], obvezuje nas da uvijek osobnu sigurnost stavljamo ispred nacionalne. Potrebno je, stoga, osigurati odgovarajuću izobrazbu djelatnika zaduženih za kontrolu granica. Situacija migranata, tražitelja azila i izbjeglica zahtijeva da im se zajamči osobna sigurnost i pristup osnovnim uslugama. Poradi temeljnog dostojanstva svake ljudske osobe, moramo nastojati pronaći alternativna rješenja stavljanju u pritvor onih koji ulaze u zemlju bez dopuštenja [6].

Drugi glagol – zaštititi – može se shvatiti kao niz koraka koje treba poduzeti u cilju obrane prava i dostojanstva migranata i izbjeglica, neovisno o njihovom pravnom statusu [7]. Ta zaštita započinje u zemlji porijekla a sastoji se u davanju pouzdanih i provjerenih informacija prije odlaska i pružanju zaštite od nezakonitih regrutacija [8]. Tu se zaštitu mora nastaviti, u najvećoj mogućoj mjeri, u zemlji migracije, jamčeći tim osobama odgovarajuću konzularnu pomoć, pravo da u svakom trenutku imaju kod sebe svoje osobne dokumente, pravedan pristup pravdi, mogućnost

otvaranja osobnog bankovnog računa i minimalna sredstva dovoljna za život. Kad su pravilno priznate i vrednovane, sposobnosti i znanja migranata, tražitelja azila i izbjeglica pravo su bogatstvo za zajednice koje ih primaju [9]. Zato se nadam da će, u zemljama koje ih prime, migrantima, iz poštovanja prema njihovu dostojanstvu, biti pruženi sloboda kretanja, mogućnosti za zaposlenje i pristup sredstvima komunikacije. Što se tiče onih koji se odluče vratiti u domovinu, želim naglasiti potrebu za razvijanjem socijalnih i profesionalnih programa reintegracije. Međunarodna konvencija o pravima djeteta pruža univerzalnu pravnu osnovu za zaštitu maloljetnih migranata. Njih se mora poštediti svakog oblika pritvaranja zbog njihova statusa migranta i ujedno im se mora zajamčiti redovni pristup osnovnom i srednjoškolskom obrazovanju. Jednako tako, mora im se jamčiti pravo boravka do punoljetnosti i uživanje mogućnosti nastavka studija. Za maloljetnike bez pratnje i maloljetnike odvojene od njihovih obitelji važno je predvidjeti programe za privremeno čuvanje ili udomljavanje [10]. Opće pravo na državljanstvo treba biti priznato i propisno potvrđeno za svu djecu u času rođenja. Bezdržavljanstvo u kojem se migranti i izbjeglice ponekad mogu naći moguće je lako izbjeći donošenjem „nacionalnog zakonodavstva koje je u skladu s temeljnim načelima međunarodnog prava” [11]. Status migranta ne bi smio ograničavati pristup zdravstvenoj zaštiti i mirovinskom sustavu na tlu pojedine države, niti utjecati na prijenos ostvarenih prava u slučaju repatrijacije.

Promicati u suštini znači poduzeti odlučni napor kako bi se osiguralo da se svim migrantima i izbjeglicama – kao i zajednicama koje ih primaju – omogući da se ostvare kao osobe u svim dimenzijama koje čine čovječstvo koje je Stvoritelj htio [12]. Među njima moramo prepoznati istinsku vrijednost religijske dimenzije, te je u tome smislu potrebno osigurati svim strancima u svakoj zemlji slobodu vjeroispovijesti i mogućnost prakticiranja vlastite vjere. Mnogi migranti i izbjeglice imaju sposobnosti koje se moraju prikladno priznati i vrednovati. Budući da je „rad po svojoj naravi namijenjen ujedinjavanju naroda” [13], potičem da se poduzme odlučni napor usmjeren promicanju uključivanja migranata i izbjeglica u društvo i svijet rada, jamčeći svima – uključujući tražitelje azila – mogućnost zapošljavanja, učenje jezika i aktivno građanstvo, zajedno s odgovarajućom informiranošću na njihovom materinskom jeziku. U slučaju maloljetnih migranata, njihovo uključivanje u svijet rada mora biti regulirano tako da se spriječe zloupotrebe i prijetnje njihovu normalnom rastu i razvoju. Godine 2006. Benedikt XVI. je naglasio kako je u kontekstu migracije obitelj „mjesto i resurs kulture života i faktor integracije vrijednosti” [14]. Cjelovitost obitelji treba uvijek unapređivati, podupirući ponovno spajanje obitelji – u koje će biti obuhvaćeni djedovi i bake, unuke i braće i sestre –, neovisno o financijskim izdacima koje je potrebno za to izdvojiti. Migrantima, tražiteljima azila i izbjeglicama s invaliditetom mora se pružiti veća pomoć i podrška. Prepoznavajući hvalevrijedne napore koje su do sada poduzele mnoge zemlje u smislu međunarodne suradnje i humanitarne pomoći, nadam se da će se u dijeljenju te pomoći uzeti u obzir potrebe (kao što su medicinska i socijalna pomoć, kao i obrazovanje) zemalja u razvoju u koje se slijevaju rijeke migranata i izbjeglica. Nadam se jednako tako da će lokalne zajednice koje su ranjive i suočene s materijalnim teškoćama biti uključene među korisnike pomoći [15].

Posljednji glagol – integrirati – tiče se mogućnosti za interkulturalno obogaćivanje koje migranti i izbjeglice pružaju svojom prisutnošću. Integracija nije „neka vrsta asimilacije, koja bi vodila zatiranju i zaboravu vlastitoga kulturnoga identiteta. Dodir s drugim, naprotiv, vodi otkrivanju njegove „tajne”, otvaranju drugome kako bi se prihvatilo njegove pozitivne vrijednosti i tako pridonijelo većem međusobnom poznavanju. To je dugotrajan proces koji ima za cilj oblikovanje društava i kultura, čineći ih sve više odrazom mnogostrukih Božjih darova ljudima” [16]. Ovaj se proces može ubrzati odobravanjem državljanstva koje neće biti uvjetovano financijskim zahtjevima ili poznavanjem jezika kao i nuđenjem mogućnosti izvanredne regulacije statusa za migrante koje će im omogućiti duži boravak u zemlji u koju su došli. Ponavljam potrebu da na svaki

mogući način promičemo kulturu susreta – povećanjem mogućnosti za interkulturalnu razmjenu, informiranjem i širenjem najboljih praksi integracije te razvijanjem programa za pripremu lokalnih zajednica za integracijske procese. Želim naglasiti poseban slučaj osoba prisiljenih napustiti zemlju imigracije zbog humanitarnih kriza. Te osobe traže da im se osigura odgovarajuća pomoć za repatrijaciju i učinkovite programe reintegracije u svijet rada u njihovim matičnim zemljama.

U skladu sa svojom pastoralnom tradicijom, Crkva je spremna izravno preuzeti obvezu ostvarivanja svih gore navedenih inicijativa. Ipak, kako bi se postigli željeni plodovi, nužan je doprinos političke zajednice i civilnog društva, sukladno njihovim odgovornostima.

Na samitu Ujedinjenih naroda održanom u New Yorku 29. rujna 2016., svjetski vođe jasno su izrazili svoju spremnost da poduzmu odlučne korake u pružanju potpore migrantima i izbjeglicama kako bi spasili njihove živote i zaštitili njihova prava, dijeleći tu odgovornost na globalnoj razini. U tu svrhu, države su se obvezale sastaviti i odobriti, do kraja 2018. godine, dva globalna sporazuma (Global Compacts), jedan posvećen izbjeglicama, a drugi migrantima.

Draga braćo i sestre, u svjetlu ovih pokrenutih procesa, naredni mjeseci nude jedinstvenu priliku za predstavljanje i podupiranje konkretnih djelovanja koja sam razložio s četiri glagola. Pozivam vas, stoga, da iskoristite svaku prigodu da podijelite ovu poruku sa svim političkim i društvenim akterima koji su uključeni – ili koji su zainteresirani za sudjelovanje – u procesu koji će dovesti do odobrenja dvaju globalnih sporazuma.

Danas, 15. kolovoza, slavimo svetkovinu Uznesenja Marijina. Sveta Majka Božja osobno je doživjela teškoće progonstva (usp. Mt 2, 13-15), prateći s ljubavlju Sina na njegovu putu sve do Kalvarije i sada vječno dijeli njegovu slavu. Njezinu majčinskom zagovoru povjeravamo nade svih migranata i izbjeglica na svijetu i težnje zajednica koje ih prihvaćaju, kako bismo, odgovarajući na najveću Božju zapovijed, svi naučili voljeti drugoga, stranca, kao sebe same.

Iz Vatikana, 15. kolovoza 2017.

Svetkovina Uznesenja Blažene Djevice Marije

HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA

Zajedničko priopćenje Mješovite komisije hrvatskih katoličkih i srpskih pravoslavnih stručnjaka za zajedničko razmatranje lika kardinala Alojzija Stepinca, nadbiskupa zagrebačkog

Od početka rada Komisije članovi su bili svjesni da je postupak kanonizacije kardinala Stepinca u isključivoj mjerodavnosti Pape. Priznaju također da svaka Crkva ima vlastite kriterije za postupak kanonizacije... Došlo se do zaključka da su različiti događaji, nastupi, spisi, šutnja i stajališta još uvijek predmet različitih tumačenja. U slučaju kardinala Stepinca tumačenja koja su pretežito davali katolički Hrvati i pravoslavni Srbi ostaju i dalje različita.

Dana 12. i 13. srpnja 2017. okupili su se u Domu Svete Marte (Domus Sanctae Marthae) u Vatikanu, na svomu šestom i posljednjem sastanku i pod predsjedanjem Oca Bernarda Arduere, predsjednika Papinskoga vijeća za povijesne znanosti, članovi Mješovite komisije hrvatskih katoličkih i srpskih pravoslavnih stručnjaka na zajedničko razmatranje lika kardinala Alojzija Stepinca, nadbiskupa zagrebačkog.

U ime Hrvatske biskupske konferencije bili su prisutni: kardinal Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački; Mons. Antun Škvorčević, biskup požeški; Mons. Ratko Perić, biskup mostarsko-duvanjski; dr. Jure Krišto i dr. Mario Jareb iz Hrvatskoga instituta za povijest.

U ime Srpske Pravoslavne Crkve bili su prisutni: g. Amfilohije, mitropolit crnogorsko-primorski; g. Porfirije, mitropolit zagrebačko-ljubljanski; g. Irinej, episkop novosadski i bački; g. Jovan, episkop pakračko-slavonski; i prof. dr. Darko Tanasković, stalni predstavnik Republike Srbije pri UNESCO-u.

Nazočni su prepoznali velikodušnost pape Franje koji je dobrohotno prihvatio molbu patrijarha Srpske Pravoslavne Crkve Irineja, i odlučio je ustanoviti Komisiju.

Svi su članovi zahvalni na srdačnom ozračju, u kojem su, s punom slobodom izražavanja, mogli ispuniti zadaću povjerenu Komisiji, to jest pristupiti zajedničkom razmatranju života kardinala Stepinca.

Od početka rada Komisije članovi su bili svjesni da je postupak kanonizacije kardinala Stepinca u isključivoj mjerodavnosti Pape. Priznaju također da svaka Crkva ima vlastite kriterije za postupak kanonizacije.

Članovi Komisije složili su se također da je njihov rad omogućio bolje razumijevanje povijesti u godinama između Prvoga svjetskog rata i 1960., godine smrti kardinala Stepinca. Moglo se također osvijetliti život i službu jednog uglednoga katoličkog Pastira u osobito teškom povijesnom razdoblju.

Došlo se do zaključka da su različiti događaji, nastupi, spisi, šutnja i stajališta još uvijek predmet različitih tumačenja. U slučaju kardinala Stepinca tumačenja koja su pretežito davali katolički Hrvati i pravoslavni Srbi ostaju i dalje različita.

Proučavanje života kardinala Stepinca pokazalo je kako su sve Crkve bile izložene različitim okrutnim progonima i imale su svoje mučenike i ispovjedaoce vjere. U tom smislu članovi Komisije složili su se oko mogućnosti buduće suradnje, u pogledu zajedničkoga rada, kako bi podijelili sjećanje na mučenike i ispovjedaoce vjere dviju Crkava.

Sućut predsjednika HBK nadbiskupa Puljića u povodu smrti o. Bonaventure Duda

Predsjednik Hrvatske biskupske konferencije zadarski nadbiskup Želimir Puljić uputio je izraze sućuti u povodu smrti o. Bonaventure Duda provincijalu Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda fra Iliji Vrdoljaku: „U povodu smrti fra Bonaventure Duda, člana Franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, u ime Hrvatske biskupske konferencije i u svoje osobno ime izražavam cijeloj Provinciji, Vama i rodbini fra Bonaventure svoju iskrenu sućut. Fra Bonaventura Duda će ostati u trajnom pamćenju Crkve u Hrvatskom narodu po mnogočemu, a osobito kao ljubitelj Riječi, koju je svojim riječima i prijevodom učinio dostupnom na hrvatskom jeziku. Mnogim je generacijama kao profesor Svetoga Pisma ulijevao ljubav prema Božjoj Riječi i poticao na druženje s istom Riječju, kako bi im ona bila putokazom kroz život. Naviještati Riječ, pisati o Riječi, istraživati Riječ, a nadasve vjerovati Riječi koja je u Isusu iz Nazareta, svijeta Razveselitelju, postala čovjekom, bilo je za p. Bonaventuru ishodište i cilj svakog njegovog djelovanja. P. Bonaventuri ću osobno biti zahvalan za svaki spremni odgovor na zamolbu ili traženje, bilo da se radi o predvođenju duhovnih vježbi, duhovnih obnova ili predavanja za svećenike. U svim njegovim djelima i riječima bila je prepoznatljiva njegova franjevačka jednostavnost i velika ljubav prema Crkvi i Hrvatskom narodu. Njegovu plemenitu dušu preporučamo Božjem neizmjernom milosrđu u koje je vjerovao, nadahnjujući se stihovima svoga subrata i imenjaka fra Bonaventura Ćuka da je Božje srce veće i od malenog neba i svih naših slabosti. Gospodin neka mu daruje vječnu radost u svom zajedništvu, a svima koji tuguju za njim utjehu i snagu u ovim trenucima ovozemnog rastanka s njim.” .

Škola i vjeronauk pred izazovom obrazovne reforme

Poruka predsjednika Vijeća Hrvatske biskupske konferencije za katehizaciju i novu evangelizaciju na početku školske i katehetske godine 2017./2018.

Čovjek je put Crkve. Prošlogodišnje obilježavanje dvadeset i pet godina katoličkoga vjeronauka u školi u Republici Hrvatskoj pružilo nam je mogućnost zahvalno se sjetiti prijedena puta Crkve te nas još jednom učinilo pozornima na nikada dovršenu zadaću evangelizacije i naviještanja Riječi Božje kao njezina temeljnoga poslanja. Bile su to godine rađanja i razvoja Republike Hrvatske, kao i godine učenja života u novim okolnostima. I naša je Crkva, premda izrasla na iskustvu povijesti čitavoga kršćanstva, bila pozvana odgovarati tim izazovima novim izričajima i oblicima rada, a nadasve novim misionarskim žarom. Vjeronauk u školi zasigurno je jedno od njezinih najdragocjenijih iskustava posljednjih dva i po desetljeća.

Svjedočanstvo prošloga vremena iznova nas je podsjetilo da Crkva ne raste prozelitizmom, nego atraktivnošću (Benedikt XVI., Homilija na misi na početku Pete konferencije biskupa Latinske Amerike 13. svibnja 2007.), pri čemu je atraktivnost samo sinonim za živo svjedočanstvo vjere svakoga koji je uključen u najljepšu zadaću kršćanstva, koja se zove naviještanje evanđelja. Usto smo se još jednom uvjerali da se evanđelje može, ako je potrebno, i riječima propovijedati (papa Franjo, Nagovor na Međunarodnom susretu kateheta u Rimu 27. rujna 2013.). To znači da vjera nije najprije konstrukcija naših misli, nego su za njezino naviještanje odlučujući čin, odnosno djelo, konačno - život. A gdje god se živi u Kristu, živi se u dinamici ljubavi, koju je Crkva priopćavala suvremenom čovjeku – i to ne samo vjeronaukom u školi. I vjeronaukom u školi, u zajedništvu s drugim školskim predmetima, Crkva je nastojala i želi biti u službi čovjeku, kojemu otvara vrata evanđelja, koje je Krist, u kojemu se nalazi punina života. Na taj način ona ostvaruje svoju zadaću, koju je sv. Ivan Pavao II. definirao riječima: „Čovjek je put Crkve” (Otkupitelj čovjeka, 14).

Tko je za vjeronauk u školi, za čovjeka je. Čovjek živi od onoga što nije sam stvorio. Ono što je on danas, čime se služi i čemu kroči, svoje korijene ima u povijesti, koja je na ovim europskim pro-

storima duboko kršćanska. No, kršćanska povijest našega naroda i Europe doista ne mora značiti da bi svaki čovjek trebao biti nasljednik kršćanske vjeroispovijesti. Ipak, tvrdnja da će odnos religije i obrazovanja, vjeronauka u školi i „modernoga sustava školstva” navodno biti bolji ako se vjeronauk ponovno progna iz školskih klupa, često je površan i rasprave nedostojan diskurs.

Tako su npr. zagovaratelji primjenjujućega znanja, onoga funkcionalnog (koje bi učenike trebalo osposobiti za nešto i koje trenutno dominira školskim sustavom), svjesni da ne mogu znati što će učenik trebati učiti u budućnosti – jer tehnički se svijet i potrebe tržišta rada razvijaju doista vrlo brzo. Oni opet kojima je stalo do čovjeka i njegova dobra, stavljajući njegovo dobro i sreću iznad kolektivnih i običajnih normi, te iznad svakog etičkog, vrijednosnog i identitetskog pitanja, zapravo ga čine zarobljenikom vlastitoga ‘ja’. Onako kako je pamćenje jednoga čovjeka nedovoljno da bi se ono nazvalo poviješću, tako je i nada jednoga čovjeka u vlastito dobro premalo da bi se ona nazivala budućnošću čovječanstva. Obrazovni sustav koji bi želio odgajati čovjeka samo kao pojedinca, kojemu bi njegova vlastita sreća bila jedini cilj, zaboravlja da je odgoj srca, savjesti i cjelovite osobe više od odgoja za sreću u ovozemaljskom životu. Obrazovni je sustav uvijek proces, koji mora poučavati te izgrađivati međuljudske odnose. Kršćanski gledano, to je proces koji poučava životu svih ljudi – stvorenih na sliku Božju. Konačno, vrijeme u kojemu živimo pokazuje da je netolerantnost među ljudima različitih kultura i vjeroispovijesti često plod nepoznavanja drugoga u njegovu kulturološkom i vjerskom opredjeljenju. Učestali nesporazumi, predrasude i stalni strahovi pred ljudima različitih kultura i vjera bitno počinjavaju na nedostatnom poznavanju, a onda i prihvatanju drugih i drukčijih. Katolička Crkva, i vjeronaukom u školi, posebno njegovom ekumenskom i međureligijskom dimenzijom, želi priopćavati spoznaje ne samo o svojoj konfesiji, nego o kršćanstvu i religiji općenito. Njezin je dijalog s nekršćanskim vjeroispovijestima također neizostavni dio vjeronaučne nastave. Vjeronaučno upoznavanje s religijskim i konfesionalnim, etičkim i duhovnim sadržajima i stavovima u kršćanstvu i u drugim religijama, želi pridonijeti izgradnji mira i suživota u različitosti te oslobađati čovjeka od straha u susretu s drugim i drukčijim.

Svjesni smo, dakle, da bez učenja, pa i stjecanja primjenjujućega znanja i vještina, nije moguće suvremeno obrazovanje. No, želimo naglasiti da bez obrazovanja koje u sebi ne sadrži i onu odgojnu dimenziju, koja je mnogima na rubu njihova promišljanja (tj. obrazovanje bez pitanja smisla ljudskoga života, identiteta, vrijednosti i etičkih posljedica), postaje samo tehnika za vježbanje određenih operacija. Stoga, ako i želimo funkcionalno obrazovanje, ono ne bi smjelo biti samo „funkcionalno”. Razmišljajući o reformi obrazovnoga sustava u Republici Hrvatskoj, mnogi promatraju vjeronauk u školi, kao predmet, očima sumnje i nesnošljivosti. Čini se da se pritom i Crkvu povezuje s institucijom kojoj nije stalo do dobra i sreće suvremenoga i konkretnoga čovjeka. Tako glasna manjina često poseže za progonom vjeronauka iz škole, ne razmišljajući pritom da je on samo dio ustavnih prava na vjersku slobodu i na javno očitovanje religijskih stavova i uvjerenja. Može se steći dojam da je nekima još uvijek misao vodilja poznata metodička ateistička radna hipoteza etsi deus non daretur. Doista, moguće je da u suvremenoj kulturi čovjek bude obrazovan, a da pritom ne bude religiozan. No, nemoguće je da se čovjek smatra obrazovanim, a da se pritom ne sučeljava s pitanjima vjere, koja je mnogima izvor života i cilj njihovih nastojanja. Vjeronauk u školi, koji u posljednjih dvadeset i pet godina služi dobru hrvatskog čovjeka i društva, i nadalje je pozvan činiti to isto te pritom ne zaboravljati svoju prvotnu zadaću: naviještati Onoga koji je došao ‘radi nas ljudi i radi našega spasenja’. Tko je, dakle, za vjeronauk u školi, taj je za čovjeka. A tko je za dobro suvremenoga čovjeka, bit će i za vjeronauk u školi.

Evangelje opisivati vlastitim životom. Sve više postajemo svjesni činjenice da škola više nije jedino mjesto učenja. Štoviše, škola ponekad postaje periferno mjesto odgoja i učenja. Mnogo su toga preuzeli mediji te svijet suvremene računalne tehnologije, koji učenicima omogućavaju da u

jednom trenutku saznaju sve što poželeva o nekoj temi. Tako svi mogu znati sve u istom trenutku, i svatko na svoj način. Unatoč tome, još i više usprkos tome, nikada učenik nije toliko trebao dobrog učitelja, odnosno vjeroučitelja, kao danas. A nikada nije trebalo toliko hrabrosti kao danas da bi se postalo učiteljem. Još više vjeroučiteljem! Naime, biti vjeroučitelj isto je što i ostvarivati životni program i svakodnevno životom tumačiti životni stav. No, ni škola, ni vjeronauk u školi, ni vjero/učitelji ne trebaju se bojati tih „periferija”. Naime, „Bog se ne boji”, rekao je papa Franjo katehetama i vjeroučiteljima. „Bog nema straha od periferija... On je kreativan i zbog toga nije nepomičan. On nas prima, dolazi nam ususret, razumije nas... Da bismo bili vjerni Kristu, kreativni, moramo biti sposobni prihvatiti promjene. Zašto? Da se prilagodimo okolnostima u kojima moramo naviještati Evanđelje. Kreativnost je stup onoga što znači biti kateheta” (papa Franjo, Propovijed na Međunarodnom susretu kateheta u Rimu 29. rujna 2013.). Stoga, ako se i vjeroučitelj odluči koristiti suvremenim načinom izražavanja te vjeronauk katkad promatrati i kao #vjeronauk u školi (hashtag), on nikada ne smije zaboraviti da je vjeronauk i više od trenutnog izričaja. Vjeroučitelj je pozvan vlastitim životom opisivati i tumačiti evanđelje. Svjestan da je „toliko putova prema Bogu koliko je ljudi” (Joseph Ratzinger, Sol zemlje, str. 8.), on zato ostaje trajno budan i kreativan u naviještanju evanđelja.

Dragi učenici, roditelji, učitelji i vjeroučitelji, navjestitelji evanđelja i ljudi dobre volje, koji želimo doista suvremeno obrazovanje, upustimo se u obrazovne promjene, ali ne zaboravimo, s jedne strane, istinske izvore obrazovanja, a s druge strane, budućnost za koju danas preuzimamo odgovornost.

Đakovo, 22. kolovoza 2017.

msgr. Đuro Hranić
predsjednik Vijeća HBK-a za katehizaciju i novu evangelizaciju

ZADARSKA NADBISKUPIJA

Čudotvorna djela proroka Elizeja

Propovijed na zavjetni blagdan sv. Nediljice u Vrani (2. srpnja 2017.)

1. U četvrtak smo obilježili svetkovinu apostolskih prvaka svetoga Petra i Pavla. Čuli smo malo prije kratki odlomak iz Pavlove poslanice Rimljanima u kojoj tumači kako smo „po krštenju uskrišeni od mrtvih, eda bismo hodili u novosti života“ (Rim 6, 4). Sve Pavlove poslanice poučne su i sadržajne. Posebice ova Rimljanima koju nazivaju „katedrom vjere“ i prvim razrađenim „teološkim sustavom“. Poslanicu je pisao negdje oko 58. godine poslije Krista iz Korinta odakle je mislio poći prema Španjolskoj. Budući da je Rim bilo susretno povijesnog, političkog i kulturnoga blaga mnogih naroda, prema Pavlu Rim ima postati novim Jeruzalemom, središtem novoga Božjeg naroda, središtem Crkve. Zato on dijeli povijest čovječanstva u dva razdoblja: vrijeme prije Krista, koji zove vremenom iščekivanja, te vrijeme poslije Krista u kojemu imamo pomirenje s Bogom. Isti Bog koji je izabrao i spasio izabrani narod, sada spašava sve: Židove i pogane i sve koji budu povjerovali Onomu koji od mrtvih uskrisio Isusa Krista, Gospodina našega (Rim 4, 24).

Stoga, Pavao uglavljuje povijest čovječanstva u dva lika: u Adamu i u Kristu, „novom Adamu“. Prvog Adama Pavao predstavlja kao „rušitelja sklada“ jer su Adamovim grijehom u svijet unešeni patnja i smrt. A grijeh i smrt, kao dva tiranina, žele ovladati ne samo čovjekom, nego i cijelim svemirom. No, nismo bez nade, veli Pavao. Kršćanski život je život vjere i nade u Duhu Svetome koji prebiva u sinovima Božjim. A to sinovstvo primili smo po krštenju, pa možemo obraćati se Bogu i klicati „Abba-Oče“. Krštenjem smo postali djeca Božja, subaštinici Kristovi i zajedničari dobara Oca nebeskoga.

2. Uz ovaj dio Pavlove poslanice Rimljanima čuli smo i kratko izvješće o čudotvornom djelovanju proroka Elizeja koji djeluje nakon Ilije proroka na više mjesta: Od Jerihona, Gilgala, Betela i Samarije do Dotana i Karmela. On je prenosio Božju pomoć narodu i jačao ga u vjeri otaca. Jahve se pokazuje po Elizeju kao onaj koji gubave i nezdrave čini zdravima, otrov čini bezopasnim, a od neplodnoga čini plodno. Jahve se po njemu očituje i kao gospodar života koji mrtve oživljuje. U današnjem odlomku (2Kr 4,8-16) čuli smo opis gostoprimstva kod jedne obitelji u Šunamu, te primjer kako to Bog nagrađuje. Dok Elizej prolazi kroz mjesto neka ga žena prepoznaje kao Božjeg proroka, pa nagovara muža da mu „načine sobicu i pripreme postelju, stolicu i svjetiljku“. Prorok, dakle, nije tražio uslugu, ali žena je prepoznala da je Božji čovjek pa zajedno s mužem ponudila gostoprimstvo.

Premda u stara vremena nije bilo željeznice, a ni dobrih puteva, ljudi su ipak putovali. Posebice na hodočašća u Jeruzalem, Rim ili na grob apostola Jakova, Santiago de Compostella u Španjolsku; ili pak u neka druga svetišta diljem svijeta. Na tim putovanjima hodočasnici su bili upućeni na dobrotu ljudi koji su ih ugošćavali. Gostoprimstvo je stoga bilo izuzetno važno. Naše vrijeme bilježi neke nove i drugačije potrebe. Ne mora se nekoga primiti u kuću kako bismo pokazali dobrotu i naklonost. Ali, možemo biti ljubazni na ulici, trgovini, školi i u tvornici. Ne moramo staviti svoju kuću na raspolaganje, ali možemo se ustati i ponuditi mjesto u autobusu starijoj osobi, trudnici i invalidu. Možemo, dakle, činiti tisuću sitnih usluga, te pri tomu biti ljubazni i obazrivi. Pa i kad nam se čini da se radi o sitnicama, one mogu biti iskreni i nesebični izrazi ljubavi. A to je veliko.

3. Iako Elizej nije ništa tražio, dobio je sobu za boravak. Žena nije ništa tražila, a Elizej joj je uzvratilo time da joj je od Boga isprosil sina. Najveći dar koji je mogla zamisliti. Toliko puta čuli smo ili čitali kako je Bog brzo uzvratilo dobro koje se nekomu učinilo. Pomogneš siromahu i Bog

ti već sutra vraća. On se ne da darom nadmašiti. Međutim, mi ne činimo dobra zato da bi nam Bog uzvratio. Mi to činimo jer dobro je činiti dobro. I dokle god smo darežljivi i gostoljubivi, Bogu smo slični. A on nas onda obdaruje mirom i radošću, srećom i blaženstvom koje samo od njega može doći. U čaši hladne vode, o kojoj Isus danas govori, vidimo kako nas to malo košta. Ali, onomu tko je žedan, to je najviše što može poželjeti. Žednomu, dakle, znači puno, a darovatelju ništa. To je slika svih naših običnih dobrih djela koja možemo činiti. Što nas košta jedan osmijeh ili lijepa riječ? Što nas košta pokloniti nešto vremena prijatelju, susjedu, samcima? A to je ništa u usporedbi s izgubljenim vremenom pred televizijom ili u nekoj drugoj dokolici? Znamo li drugima čestitati, usmeno ili pismeno? Padne li nam napamet telefonirati i obradovati one koji su u tuzi i samoći? Kad nam to uspije, osjetimo kako smo nešto dobro učinili, kako smo drugome pomogli. U takvim okolnostima doživjeli smo se „više kao ljudi“, bliže Bogu i bratu čovjeku. A i dan nam je bio puno ljepši. Žena Šunamka ugostila je proroka Elizeja i bila bogato nagrađena – potomstvom kojeg su ona i njezin muž željno iščekivali. Isus danas slično govori pa veli: „Tko napoji jednoga od ovih najmanjih samo čašom hladne vode, zato što je moj učenik, zaista, kažem vam, neće mu propasti plaća“. On ne kaže kako treba poslužiti nekoga zato što je po našem ljudskom sudu „dobar, pametan, ugledan, svet“. Ne, već zato što je kao čovjek, ljudsko biće, Kristov učenik i dijete Božje. Kad se dijete rodi, ono pruža ruke prema svijetu kao da ga želi zagrliti, obuhvatiti, zaposjesti. Kao da govori: „Sve je to za mene, sve mi dajte, želim u svemu uživati“. No, kad čovjek umire, ruke su prekrížene na prsima i on više ništa ne želi od ovoga svijeta. Jer, ostavlja ga sa svim njegovim dobrima, zauvijek. Kao da želi reći: „Ništa od svega meni ne pripada, sve je Božje“.

4. Pričaju kako je neki pobožni učitelj Kristova Evandjelja imao je tri svoja učenika. Dugo su živjeli skupa i proveli mnogo vremena u učenju i razmatranju. Kad su nakon provedenih godina u školi učenja i razmatranja očitovali volju da su spremni poći u svijet, učitelj ih je blagoslovio i otpremio s nakanom neka pođu širiti Radosnu vijest Evandjelja. Dogovorio je s njima neka se nakon određenog vremena vrate. I tako je bilo. Nakon dvije godine rada oni su se ponovo vratili svome učitelju kako b i ga izvijestili o svemu što su vidjeli, čuli i učinili.

Nakon što su posjedali oko stola učitelj ih upita da iznesu sve što su u tom razdoblju činili.

– Prvi reče: „Ja sam napisao knjigu i prodao je u pet tisuća primjeraka“. – „Ti si svijet napunio papirom“, bio je učiteljev komentar.

– Drugi reče: „Ja sam održao propovijedi na više od stotinu mjesta“. – „Ti si ispunio svijet riječima“, reče učitelj.

– Konačno je došao na red i treći učenik koji je stidljivo promucalo: „Ja nisam ništa osobito učinio. Samo sam jednoj starici svako jutro donosio vodu s obližnjeg izvora. Ona to nije mogla jer je bila stara i nemoćna“. – Učitelj ga pogleda, nasmiješi se i reče mu: „Ti si svijet ispunio ljubavlju. I najbolje si širio Radosnu vijest Kristovoga Evandjelja“.

Zahvalni smo apostolu Pavlu što nam je posvijestio činjenicu da smo krštenjem postali djeca Božja, subaštinci Kristovi i zajedničari dobara Oca nebeskoga; a sveti Ivan dodaje kako se još nije očitovali što ćemo biti. Srce nam je ispunjeno zahvalnošću za primljene darove Božje dobrote i njegovoga milosrđa. Čuli i divan primjer obitelji iz Šunama koja je ugostila proroka Elizeja. Iako on nije ništa tražio, dobio je sobu za boravak. I obitelj nije kao uzvrat za pruženo gostoprimstvo ništa tražila, ali im je Elizej kod Boga isprosio sina. Najveći dar koji su mogli željeti i sanjati. Neka nam i ovo naše godišnje okupljanje u Vrani probudi osjećaj zahvalnosti prema svima kojima dugujemo za sve što imamo i što jesmo. I neka nas sveta Nedjeljica potiče i nadahnjuje da se ne umaramo činiti dobro (Gal 6, 9). Jer, dobro je činiti dobro! Amen.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Marija i Elizabeta – uzori kršćanskim ženama i majkama*Propovijed na svetkovinu Velike Gospe (Veliko Rujno i Pag, 15. kolovoza 2017.)*

Nakon što je anđelu Gabrijelu izrekla svoj „evo službenice Gospodnje, neka mi bude po tvojoj riječi“, Marija žurno ide u Gorje da bude pri ruci svojoj rođakinji Elizabeti kada dođu dani poroda. Upada u uoči Marijina spremnost poći i služiti Elizabetu, iako joj anđeo to nije rekao, nego samo najavio kako i njezina rođakinja očekuje dijete. I ništa više. Ali, ljubav je dosjetljiva. Kad je izrekla Bogu „svoj da“, ona se pokazala spremnom služiti. Marija nije ništa znala o onomu što se događa u Zaharijinoj kući prije razgovora s anđelom. Elizabeta, naime, nije o tomu trubila po selu. Povukla se u tišinu i razmišljala. Kad, eto joj u pohode rodice koju pozdravlja riječima da je „blagoslovljena među ženama“, i ona i „plod njezine utrobe“. I pita se „otkuda joj ta milost da joj dolazi majka Gospodinova“?! Marija je blagoslovljena jer je „povjerovala da će se ispuniti što joj je rečeno od Gospodina“. Vrhunac njezine veličine je u nepokolebivoj vjeri u Božju Providnost i ljubav.

Žena i majka veliki je prirodni misterij

U simbolike punom susretu dviju velikih žena i majki, Marije i Elizabete, nalazimo razloge razmišljati o ulozi žene i majke u Crkvi i u društvu. One su divni likovi iz povijesti spasenja koji govore o dostojanstvu žene i majke. A u kontekstu priprave za treći susret hrvatskih obitelji, u Solinu 2018., dobro je razmišljati o temi očinstva i materinstva. Majka je ljudima kroz povijest uvijek bila velika, i nju se štovalo i voljelo. Kada nas drugi zaborave, pa upadnemo u osamu, tugu i napuštenost, sigurni smo da nas majka ne će napustiti. Ona je ljudima svetinja. Nju se spominje i zove kad nam je potrebna pomoć, suosjećanje i ljubav. U trenutcima boli i u časovima umiranja čuju se prirodni uzdasi, „majko moja!“

Majka je veliki prirodni misterij. Ljudi su sretni dok imaju majku. Ona je izvor života koja hrani, štiti i brani mlado biće kad je nemoćno i potrebno zaštititi. Lijepo je vidjeti majku s djetetom u naručju kako žari altruizmom, nesebičnošću i požrtvovnošću. Stoga, reći za nekoga da je „dobar kao majka“ zapravo je najljepši kompliment nečijoj plemenitosti i čovjekoljublju. Jer od ljubavi i dobrote, koja je u majci prirodno utjelovljena, ljudi žive. Po maminoj žrtvi svi smo dobili život i grijali se na majčinoj ljubavi. Takvo materinstvo ćudoredno, duhovno i veliko, čisto i savjesno uvijek pobuđuje poštovanje. I predstavlja se kao ljudski i moralni ideal. Danas to valja u svakoj prilici isticati jer proživljavamo veliku krizu dostojanstva žene i strašnu krizu materinstva.

Budućnost je u rukama čestitih žena i majki

Nije, naime, svaka majka velika. Ima ih koje ne vole svoje materinstvo, pa nerado i preko volje postaju majke. A ima i onih koje ne vole svoj porod, jer u djeci ne vide Božji dar i Božji blagoslov, nego ekonomski problem i teret. Što reći o onima koje traže uništenje života u ime „ženskih prava“?! Pa to je perverzija najljepšega, najhumanijega i najsvetijega što je Bog stvorio pod majčinim srcem. Društvu su, stoga, danas potrebne krjeposne i duhovne žene i majke koje imaju veliko ljudsko i humano srce, te snažnu i stabilnu vjeru. Potrebne su izgrađene i moralne osobe koje razlikuju dobro od zla, koje poštuju život kao Božji dar i drže do moralnih propisa i zakona upisanih u ljudsku savjest. Za njih je obitelj božanska institucija, te povlašteno mjesto osobnoga rasta i odgoja budućih članova društva, Crkve i naroda. Zato je bolja i sretnija budućnost pojedinaca i društva u rukama dobrih i krjeposnih žena i majki.

Ako je to tako pitamo se kako pomoći suvremenim ženama i majkama da budu dostojne svoga poziva?! Kako pomoći suvremenim djevojkama da postanu dobre i odgovorne žene i majke?! Kako u svijetu izvrnutih vrjednota, loših primjera i ponuda pomoći ženama i majkama da ostanu na visini svoga poziva i zadatka?! Nema gotova recepta koji bismo mogli naučiti i u životu pro-

voditi, osim one Isusove tople preporuke „rasti u milosti i krjeposti pred Bogom i pred ljudima“. Moglo bi se ipak kratko i jezgrovito kršćanskim rječnikom reći kako „nema pravoga i prosvjetljenoga materinstva bez Boga, bez vjere, bez molitve i pobožnosti, bez milosnoga i sakramentalnoga života“. Uzorne majke, koje su potrebne društvu i Crkvi, nadahnjuju se Gospinim primjerom, kleče pred njom – najvećom i najsvetijom ženom i Majkom – i mole njezinu pomoć i blagoslov. Sve one traže i nalaze snagu za ljubav i žrtvu pred oltarom i na pričesnoj klupi; uz vječno svjetlo Isusove dobrote i ljubavi. Kršćanske majke, zapalite to svjetlo dobrote u svom srcu! Budite svje-sne svoga dostojanstva i ostanite ono što vam je u naravi upisano!

Zahvalni Mariji poštujemo Božje zapovijedi

Hvala Bogu za svjetlo dobrote koje nam je preko Marije zasjalo, svjetlilo i očitovalo se u divnim likovima tolikih žena i majki kroz našu trinaeststoljetnu povijest. Na današnju svetkovinu molit ćemo za naše obitelji, očeve i majke, neka budu dostojni svoga roditeljskoga poziva. Molit ćemo posebice za djevojke i žene kako bi znale zavjetovati Gospi svoju čednost, svoju djecu, obitelj i muževe. U molitve ćemo uključiti članove naših župa i biskupija kako bi svi bili ispunjeni strahopoštovanjem pred Bogom, životom i bračnom vjernošću. Čuli smo u evanđelju izvješće o „znamenju velikom na nebu, o ženi zaogrnutoj suncem“. Molit ćemo neka to Sunce po Mariji zasine ponovno svojim svjetlom na Starom kontinentu, u našoj zemlji i u narodu kako bi bilo što manje tame, zabluda i poganskih načela koji nas sve više zapljuskuju. Ne samo u školama i odgoju, već i u kulturi, politici i društvenom životu. A to se posebice osjeća u zadnja dva desetljeća izglasavanjem zakona i konvencija po kojima se promovira rodna ideologija. Od Pekinške konferencije (1995.) do Istanbulske konvencije (2011.). U njima se uz časnu borbu sprječavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i u obiteljima sve više nameću zavodljivom, ali i agresivnom metodom pojmovi rodne ideologije. Promicatelji takvih zakona ne obaziru se na „prirodni red stvari, upisan u ljudsku narav“. Otklonili su, naime, u ime sekularnosti prisutnost Boga iz Ustava Europske unije, pa ih ne zanima „nadnaravni red“ ispisanih zapovijedi i odredaba u knjigama Božjega zakona.

Stoga se obraćamo Mariji, „ženi zaogrnutoj suncem“, koja je već za života skupa sa svojim Sinom osjetila borbu dobra i zla, svjetla i tame. Molimo je neka podupre našu nadu, molitvu i borbu za istinu o čovjeku koju nam je Isus objavio. S njom koja je „početak boljega svijeta“ (Trški Vrh) želimo graditi novo društvo u kojem će se poštivati ljudska i božanska prava. Jer, želimo živjeti kao oni koji Boga poznaju, poštuju i priznaju; koji život poštuju! I od srca zahvaliti za naše obiteljsko stablo „koga bure ne iščupaše i požari ne izgoriše“.

Zahvalimo „stablu koga bure ne iščupaše“

Prije tri godine u Gradskoj loži u Zadru bila je Meštrovića izložba pod naslovom: „Zahvalimo njoj“. A pred ložom je stajala skulptura „Povijest Hrvata“ (iz 1932.). To je „lik žene u narodnoj nošnji koja sjedi i u krilu drži kamenu ploču s natpisom na glagoljici „Povijest Hrvata“. Koji su poznavali njegovu majku Martu vele kako je Ivan uklesao u kip njezina portretna obilježja. A u prigodi posvete Memorijalne crkve kralja Zvonimira, Naše Gospe u Biskupiji kod Knina (1938.), njoj je posvetio „Poslanicu“ s pet poticajnih glagola: „Zazovimo, zahvalimo, pomolimo se, ne očajavajmo i ne posumnjajmo“. Nošen, naime, nadahnućem kako je „naša zemlja sačuvala uspomene, a naša Gospa lozu našu“, on je pjesničkim stilom pozvao sve neka „zahvale Njoj“ – zemlji hrvatskoj i Gospi našoj:

Njoj – nepresušnu vrelu, čiji tijek sve suše i potresi ne prekinuše;

Njoj – stablu jakomu, koga sve bure ne iščupaše i svi požari ne izgoriše;

Njoj – čije žile ne uginuše, čiji sokovi ne presahnuše;

Njoj – njedru i utrobi komu Gospodin klicu našeg života povjeri;

Njoj – iz čijega krila sunce ugledasmo i Gospodina osjetismo neka je za sve vjekove hvala i ljubav naša;

Njoj – koju Tvorac za pomagačicu odabra, neka je skromna kućica, koju joj podigosmo da i dalje bdije nad svetištem otaca naših u slavu Gospodinovu, a za mir i spas roda našega!

Hvala Ti, Ivane naš domaći Michelangelo, za tvoje vjerom prožeto, narodno i umjetnički ispisano i isklesano djelo. Hvala ti i za ovaj hvalospjev „Ženi zaogrnutoj suncem“, a uz nju svim ženama i majkama diljem Lijepe naše čija jaka stabla i „žile ne uginuše, niti sokovi ne presahnuše“.

Svjesni nezamjenjive uloge Majke Božje, na nebo uznesene, kao i svih onih vrijednih žena i majki iz roda našega koje usprkos silnih bura i brojnih požara sačuvaše korijene naše, valja nam se vratiti tim korijenima i oživjeti zavjete iz nedavne prošlosti; iz devetnice „Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata“ koji učinismo u Ninu 1989. Tada smo, naime, odlučili „slaviti svete sakramente i životom potvrđivati svoj krsni savez s Bogom, pa tako obnoviti sveti pradjedovski zavjet vjere u Isusa Krista i vjernosti Katoličkoj Crkvi“. Konačno valja nam ponovno useliti liturgiju i molitvu u naše domove. Molitva je, naime, znak našega narodnoga i kršćanskoga identiteta koji prepoznamo u Ninskom geslu: „Hrvatska katolička obitelj dnevno moli i nedjeljom misu slavi“! Molimo Gospu, na nebo uznesenu, neka pomogne nama i našim obiteljima ostvariti te visoke i časne ciljeve i ideale. Tako neka bude. Amen.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

Sv. Ivan Krstitelj je granit značaj koji i danas privlači

Propovijed na blagdan Glavosijega sv. Ivana Krstitelja u Medviđi

1. Uz blagdan Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja čuli smo izvješće o Jahvinoj poruci za proroka Jeremiju, kao i kratku povijest Ivanova stradanja. Prorok Jeremija otvara nam svoju dušu i ispovijeda kako ga je „Gospodin zaveo, nadjačao i svladao“. Jahve se, naime, iznenada upleo u njegov život pa ga poziva biti prorokom u svom narodu. Jeremija je zbunjen. Ne osjeća se sposobnim i jakim pa stoga nastaje dramatična borba i hrvanje između njega i Boga. Jahve mu pokazuje kako na njega misli već odavno: „Prije nego što te oblikovah u majčinoj utrobi, ja te znadoh, prije nego što iz krila majčina izađe, ja te posvetih“. Jeremija se otimlje i opravdava kako se plaši, ne zna govoriti i još je dijete. „Ne govori dijete sam, uzvraća Jahve, već idi onamo kamo te šaljem. Ne boj se, jer ja sam s tobom“. Tada se Jahve dotače njegovih usta i reče mu: „Ustani, opazi bedra i ne boj se“. Dramatična borba pokazuje ozbiljnost poziva, zadatka i poslanje koje nikako nije lako.

Svaki poziv, a posebice onaj proročki, nešto je veliko, osobno i neopozivo. Kad Bog zove, onda on mijenja tijekove života onoga koga poziva. Izbacuje ga iz kolotečine i uhodanih tračnica i usmjera na nešto novo. Sjetimo se Abrahama koga „Bog poziva da ostavi svoj dom i krene tamo kamo ga on šalje“. Slučaj proročkog poziva Jeremije pokazuje pravo hrvanje i herojsku borbu između vlastite slabosti, nesposobnosti, osjećaja nemoći i straha s jedne strane, te Božje milosti i upornosti s druge strane. A kad nekoga Bog dotakne svojim prstom i ispuni svojim duhom, on postaje drugi čovjek. Iako je i dalje slab i krhak, on kreće s nakanom ispuniti do kraja što je Gospodin s njime planirao od „utrobe majke njegove“.

2. Uz blagdan smrti velikoga svetca, svetoga Ivana Krstitelja, za kojega je Isus rekao da se „takav od žene rodio nije“ (Mt 11, 7-11), čuli smo i izvješće iz evanđelja o njegovom stradanju. Ovoga svetca obično slikaju kao pustinjaka: U odjeći od devine kože, sa štapom u ruci i sandalama na nogama. Evanđelisti bilježe da je bio „navjestitelj Božje srdžbe i pravde njegove“, te svoje riječi upućivao svim staležima. Ni pred kim nije imao straha. Koljena mu nisu klecala, a niti je glas

podrhtavao. Tako je uvjerljivo propovijedao da ga je i Herod volio slušati. Kad ga je Duh Božji potakao da ide „pripraviti put Gospodinu“, počeo je propovijedati i pozivati na obraćenje farizeje, saduceje, pismoznance i sve ljude ostrim ukorima i prijekorima: „Leglo gujinje!“ Vojnike je pozivao „neka ne čine nasilja“, a carinicima je dovikivao „da ne utjeruju više nego je određeno“. A kad je prekorio Heroda zbog njegove prilježnice Herodijade, hrabrost ga je koštala i odvela u zatvor.

Ivan je bio sin pustinje, čovjek čista zraka i širokih pogleda. No, nije bio trstika koju vjetar okreće kako hoće. Naprotiv, bio je i ostao hrast kojem ni najjače oluje nije mogla nauditi. On ostaje vjeran Božjim načelima do kraja. Zbog svoje načelnosti i hrabrosti Ivan je kroz stoljeća bio drag i blizak našem čovjeku vjerniku. Jer, brojni „naši Ivani i Jeremije“ stradali su samo zato jer nisu htjeli pogaziti svoje vjere, zaniijekati svoje korijene i odreći se kršćanskih načela. Ivan im je u tome bio i nadahnuće i zaštitnik. A znamo kako nije ovdje bilo lako odhrvati se svim silnim zavođenjima i zastrašivanjima. Bogu hvala što su naši pređi ostali uzgor, nepokolebivi i neustrašivi kad se radilo o vjernosti i idealima života. Zahvaljujući upravo takvima vjera i danas živi. Gdje bismo bili da nije bilo hrabrih i svjesnih ljudi u našoj prošlosti?!

3. Stoljećima su naši pređi bili na teškim ispitima i vodili bitku za goli život i opstanak s moćnicima ovoga svijeta koji su ih htjeli učiniti svojim slugama: od rimskih kraljeva i cezara, do boljševičkih komesara. Sjetimo se samo vremena kad je naš veliki kardinal Stepinac poput stotine svećenika bio zatvaran, suđen i mučen jer se nije htio odreći vjere, službe i istine. Bilo nam je stoga lijepo slušati svetog Ivana Pavla II., kad je u Solinu prije dva desetljeća (5. X. 1998.) okupljenim mladima i vjeroučiteljima progovorio o našem heroju, kojega je dan prije proglasio blaženima u Mariji Bistrici:

„Blaženi Alojzije Stepinac je službu naviještanja Evanđelja ispunio svojom patnjom za Crkvu, a poruku vjere zapečatio svojom smrću. Draža mu je bila tamnica negoli sloboda, i to samo zato kako bi obranio slobodu Crkve i njezino jedinstvo. Nije se strašio okova kako ne bi bile okovane riječi Evanđelja“. Kakva divna pohvala na račun toga Božjega viteza. Ona je vrlo slična pohvali koju je Isus uputio za Ivana: „Što ste izišli gledati? Trstiku koju vjetar ljulja? Ili proroka? Da, i više nego proroka.. Zaista kažem vam, između rođenih od žene ne usta veći od Ivana Krstitelja.“ (Mt 11, 7-11). Zato i spominjemo dva puta u godini ovoga Božjega heroja koji je ostao vjeran Božjim načelima do kraja. I bio „granit značaj i karakter“ pa je Isus bio posebice drag.

4. Ovim zborovanjem uz dan svetoga Ivana mi pokazujemo našu ljubav prema Božjem Jaganjcu Isusu Kristu komu je Ivan Krstitelj pripravlja put. Ovo je znak i naše duboke zahvalnosti za dar Crkve po kojoj Isus nastavlja spašavati ljude. A ujedno izraz i našega poštovanja prema svetim sakramentima, posebice prema euharistiji koja je naša hrana i naša popudbina da ne klonemo pred brojnim kušnjama i da se ne izgubimo u sivoj sumaglici zavodljivih ideja koje nas salijeću sa svih strana. Okupljeni oko svetoga Ivana, komu je povjeren ovaj kraj, mi danas ispovijedamo da nam je zakon Evanđelja prava i cjelovita mudrost života.

To je vjera koju su prakticirali naši očevi kroz stoljeća i bili sigurni kako su sveci Božji miljenici, trajni moćni zagovornici i dragi zaštitnici. U tom duhu mi ćemo s vjerom usrdno moliti: „Udo stoj se, Gospodine, pod zaštitom svetoga Ivana Krstitelja svoju ravnati svoju Crkvu, molimo te“! Ovoj starodrevnoj molitvi dodajemo usklik pjesme koju je sročio domoljub i mučenik, pater Petar Perica, koga su partizani bez procesa i suđenja s drugom šestoricom svećenika i pedesetak dubrovačkih intelektualca strijeljali na otočiću Daksi, 24. listopada 1944. A pripjev pjesma glasi: „Slava Ti kralju, slava Ti Bože. Pred tobom sve je pepeo prah. Dokle smo tvoji tko nam što može, jer ti si nam snaga, ljubav i strah. Srce božansko Isusa moga, daj da sve više ljubim te ja“. Amen.

† Želimir Puljić, nadbiskup zadarski

ODREDBE

Broj: 997/2017.

Zadar, 17. kolovoza 2017.

Predmet: 41. KATEHETSKI DAN ZADARSKE NADBISKUPIJE

Svim svećenicima, redovnicima, redovnicama, bogoslovima, vjeroučiteljima i župnim kateheta-
ma Zadarske nadbiskupije

Draga braćo i sestre!

S radošću vas pozivam na 41. Katehetski dan Zadarske nadbiskupije koji će se održati u četvrtak
31. kolovoza 2017. godine, u prostorijama župe Uznesenja BDM na Belafuži u Zadru, sa slijede-
ćim programom:

9:30 Uvodna riječ: mons. dr. Želimir Puljić, nadbiskup i don Gašpar Dodić, predstojnik
Katehetskog ureda

9:45 Predavanje: dr. sc. Ivica Raguž: 'TVRDA BESJEDA? O kršćanskom navještaju da-
nas'.

10:15 Rasprava

10:30 Stanka i okrijepa

11:00 Predavanje: dr. sc. Ivica Raguž: 'Očinstvo i majčinstvo kao 'kućna Crkva' danas'

11:30 Rasprava

11:45 Rad u skupinama

12:45 Izvješća o radu u skupinama

13:15 Plenum

Događanja u novoj pastoralnoj godini 2017./2018.

13:30 Srednji čas

14:00 Zajednički objed

Sve vas s radošću očekujem i u Gospodinu pozdravljam,

† Želimir Puljić, nadbiskup.

Broj: 1034/2017.

Zadar, 24. kolovoza 2017.

Predmet: Prigodne obavijesti o hodočašću u Udbinu

Svim župnim uredima i upraviteljima crkava u Nadbiskupiji

Draga braćo svećenici!

Hodočašća i pučke pobožnosti bile su i ostale izvrstan i prokušan način odgoja u vjeri. Na njima
se ljudi upoznaju, uče moliti i dijeliti slične radosti i probleme. A vjera, znamo, nije samo indivi-
dualna i osobna, nego i zajednička stvarnost. Zbog toga treba razvijati osjećaj za te pobožnosti.
Njima je Kongregacija za Božanski kult posvetila poseban Direktorij, a prevela ga je i objavila KS

2003.

Hodočašće na Udbinu, 9. rujna 2017. Dan hrvatskih mučenika na Udbini, slavi se ove godine u subotu, 9. rujna 2017. Euharistijsko slavlje počinje u 11 sati, a predvodi ga šibenski biskup, mons. Tomislav Rogić. Prije Sv. Mise je pobožnost Križnoga puta u 9 sati (od crkve Sv. Marka na Krbavskom polju prema Crkvi hrvatskih mučenika na Udbini).

Potičem župnike neka animiraju vjernike da se odazovu na proslavu Dan hrvatskih mučenika na Udbini. Detaljne napomene i tehničke upute župnicima i voditeljima hodočasnika poslao je Ordinarijat Gospičko-senjske biskupije na župne urede kako bi se informiralo vjernike.

Svima pozdrav i blagoslov od Gospodina,

† Želimir Puljić, nadbiskup

Broj: 1066/2017.

Predmet: Nadbiskupovo pismo povodom dolaska tijela sv. Leopolda Bogdana Mandića u Zadar

Što nam Gospodin poručuje po svetom Leopoldu

a. Lani u Zagrebu, a ove godine na Jadranskoj obali

Prošle godine od 13. do 18. travnja 2016. tisuće vjernika odali su počast sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću čije je tijelo bilo izloženo, najprije u zagrebačkoj katedrali, a onda u kapucinskoj crkvi u Dubravi, posvećenoj njemu u čast. Časteći zemne ostatke svetih Božjih ugodnika daje se zapravo slava i čast Bogu koji je izvor i počelo svake svetosti. Njega, koji je tri desetljeća satima ispovijedao u skromnoj sobici u Padovi, te svojom desnicom u Božje ime opraštao grijehe i liječio nanesene rane, papa Franjo je proglasio suzaštitnikom Godine milosrđa. Neraspadnuto tijelo ovoga našega sunarodnjaka iz Herceg-Novoga čuva se u staklenom lijesu u Padovi. U Godini milosrđa bilo je preneseno najprije u Rim (3.-11. veljače 2016.), a onda u Zagreb (13-18. travnja 2016.).

Tim povodom čini mi se korisnim u ovoj prigodi reći dvije riječi o crkvenom nauku gledom na štovanje svetih relikvija ili moćiju koje su, posebice, diljem naše obale bile sastavnim dijelom pastoralne i pobožnosti. A to je povezano i s početkom našega doseljenja u ove krajeve. Kad su ovdje brojni kršćani nastradali u vrijeme seobe naroda i Avarskih razaranja, papa Ivan IV. (640.-642.), Dal-matinac, poslao je benediktinskoga opata Martina neka donese u Rim kosti mučenika (od Solina do Istre). I sagradio im je posebnu kapelu u krstionici Lateranske bazilike. Njegov nasljednik, papa Teodor I., uresio je kapelu mozaikom deseterice dalmatinskih i istarskih ranokršćanskih mučenika, što pokazuje osobito poštovanje prema relikvijama svetaca i mučenika.

b. Što veli Crkveno Učiteljstvo o štovanju svetih relikvija?

Crkveno Učiteljstvo u više navrata očitivalo se o ovoj temi. Tako je sedmi ekumenski sabor u Niceji (787.) dao konkretne upute gledom na štovanje svetih relikvija. Odredio je neka se oni „koji odbacuju moći svetoga mučenika smijene“ (ako se radi o klericima) ili „isključite iz zajedništva“ (ako se radi o monasima ili laicima). Sedam i po stoljeća kasnije Tridentski sabor obrazlaže zašto se „zaziva i časti moći svetaca“, te određuje (1563.) neka „biskupi i ostali koji nose brigu naučavanja“, u skladu s naukom svetih otaca i svetih sabora, „marljivo poučavaju vjernike o posredovanju i zazivanju svetaca, o štovanju moćiju i o zakonitoj upotrebi slika“. Isti sabor naglašava kako „bezbožno misle oni koji tvrde da se sveci ne mole za ljude, jer to se protivi časti jedinog posrednika između Boga i ljudi, Isusa Krista“. I nastavlja „neka vjernici časte tijela svetaca i mučenika“, jer oni su bili „živi udovi Krista i hram Duha Svetoga“. Po njima „Bog daje ljudima

mnoga dobročinstva“, pa „valja u potpunosti osuditi one koji tvrde da ne treba štovati moći svetaca i iskazivati im počast“.

Drugi Vatikanski sabor u dogmatskoj konstituciji „Svjetlo naroda“ veli kako „s velikim pijetetom ponavlja časnu vjeru naših predaka o štovanju Blažene Djevice Marije, blaženoga Josipa, apostola i mučenika i svih svetaca“ (LG 50). Stari nauk koji su zacrtali oci na saborima uobličio je i Crkveni Zakonik u svojoj petoj knjizi (s pet kanona) gdje se govori o „štovanju svetaca, svetih likova i svetih moći“. Tamo stoji izričita preporuka neka se „promiče istinsko i vjerodostojno štovanje svetaca čiji primjer vjernike izgrađuje, a zagovor štiti“ (kan 1186). Zakonik također preporuča „drevnu tradiciju pohranjivanja moći mučenika ili drugih svetaca ispod nepomičnih oltara“ (kan 1237 § 2.). No, izričito se „zabranjuje njihova prodaja“ i „otuđenje (kan 1190, & 1), ili pak njihovo trajno premještanje „bez dopuštenja Apostolske Stolicе“ (kan 1190 § 2.). Zato je i traženo dopuštenje Kongregacije za proglašenje svetih da tijelo sv. Leopolda ove godine pođe u Hrvatsku i Crnu goru.

c. Sveti Leopold - skroman i vedar svetac koji nas poznaje i čeka

Tko je taj svetac koji će nas okupljati polovicom rujna u Zadru, Herceg-Novom, Dubrovniku, Splitu i Rijeci? Parafrazirat ću riječi pape Pavla VI. koji je u prigodi njegovoga proglašenja blaženim ovako zborio: „Gledaj samo kako je siromašan, jednostavan, čovječan; skroman, vedar i sabran; sav u zanosu svoga unutarnjega gledanja nevidljive prisutnosti Božje. A ipak je tako prisutan, pristupačan i spreman na uslugu, pa imaš dojam da nas poznaje i če-ka; kao da su mu poznate naše brige i kao da čita našu nutrinu... Pogledaj toga siromašnoga, maloga kapucina koji nas privlači i oduševljava“ (1976.). Dopuštanjem Kongregacije za proglašenje svetih, te mjesnoga biskupa iz Padove, a na zamolbu kotorskoga biskupa mons. Ilije Janjića, njegovo će sveto tijelo proći našom obalom do njegovog rodnog mjesta Herceg-Novog. Prva postaja bit će u Zadru gdje je Leopold bio poglavar samostana uz crkvu Gospe od zdravlja u kojoj je kao mladi redovnik obavljao tri godine službu rektora (1897.-1900.). Samostan i crkva bili su srušeni u Drugom svjetskom ratu. A kad je crkva obnovljena, tadašnji zadarski nadbiskup, mons. Marijan Oblak, nabavio je svečeve relikvije, pa crkvu Gospe od zdravlja proglasio svetištem sv. Leopolda (1978.).

Što nam to Gospodin po njemu poručuje u ovoj prigodi?! Govori nam o velikom otajstvu beskrajne Božje dobrote koja nas raduje i dira. Isus nas po njemu iznova poziva: „Dodite k meni svi vi koji ste umor-ni i opterećeni i ja ću vas okrijepiti“ (Mt 11, 28). Zašto nas Isus poziva da k njemu idemo i da s njime kroz život hodimo? Njega je, naime, Otac nebeski poslao da nas oslobodi i spasi. Jer, čovjek je bio i ostao ranjen u svim svojim unutarnjim moćima: razuma, slobodne volje, srca i savjesti. No, iako je ranjen, on nije napušten. Po Božjem milosrđu i zaslugama muke, smrti i uskrsnuća Isusa Krista, on je spašen i otkupljen. To Gospodin poručuje po svecu milosrđa, svetom Leopoldu. I traži da kao njegova odabrana djeca očitujemo u životu plodove njegovoga Duha. Sveti je Leopold dobro shvatio metodologiju obraćenja pa je čitavoga života po sakramentu svete ispovijedi pomagao ljudima da „svlače staroga čovjeka“, mijenjaju se i „oblače novoga“ koji će biti „pun ljubavi i veselja, mira i strpljivosti, blagosti i dobrote“ (Kol 3,12-15). Budući da je znao da krjeposti i vrline „ne dolaze same od sebe“, već se za njih valja izboriti, on se nije umarao u životnim teškoćama i duševnim patnjama upućivati ljudima riječi ohrabrenja. Jer, čvrsto je vjerovao da sakramentalna milost pomaže ljudima da se obraćaju i popravljaju, kako bi se stameno u vjeri mogli othrvati pred brojnim teškoćama koje život sa sobom nosi.

Radujemo se što će svete relikvije ovoga našega svetoga sunarodnjaka proći našom nadbiskupijom i boraviti u Zadru od 14. rujna poslije podne, do 15. rujna 2017. kad će u jutarnjim satima krenuti prema Herceg Novom. Na samom dolasku u Grad bit će nekoliko sati izložen štovanju u crkvi Gospe od zdravlja u kojoj je svojevremeno mladi kapucin fra Leopold tri godine ispovijedao. Onda će biti prevezen u katedralu gdje će se služiti svečana sveta misa i druge pobožnosti.

Tijekom toga razdoblja bit će prigoda za svetu ispovijed. Neka po zagovoru svetoga Leopolda boravak njegova svetoga tijela bude milosno i blagoslovljeno vrijeme za naš Grad i nadbiskupiju; posebice za naš duhovni rast i osobni susret s milosrdnim Ocem. U tom duhu sve pozdravljam i zazivam obilje Božjega blagoslova.

Vaš nadbiskup Želimir

Zadar, 30. kolovoza 2017.

Broj: 1068/2017.

Zadar, 1. rujna 2017.

Predmet: Kolonije bogoslova Zadarske nadbiskupije

Svim bogoslovima Zadarske nadbiskupije

Poštovani bogoslovi,

Ovogodišnje kolonije bogoslova Zadarske nadbiskupije bit će u župi Rođenja Bl. Djevice Marije u Selinama od 17.-19. rujna 2017. godine. Sa sobom je potrebno ponijeti Časoslov. Zajednički polazak iz Zadra (ispred Sjemeništa) u nedjelju, 17. rujna 2017. u 18.00 sati.

Sve vas s radošću očekujem i u Gospodinu pozdravljam,

† Želimir Puljić, nadbiskup

DUHOVNE VJEŽBE ZA SVEĆENIKE ZADARSKE NADBISKUPIJE

Duhovne vježbe u samostanu sv. Pavla (Školjić), 2.-5. srpnja 2017.

Voditelj duhovnih vježbi: fra Andrija Bilokapić

Sudionici:

1. Mons. dr. Želimir Puljić
2. Mons. Ivan Mustać
3. Don Nikola Tokić
4. Don Dario Tičić
5. Don Gašpar Dodić
6. Don Roland Jelić
7. Don Ante Dražina
8. Don Tomislav Sikirić
9. Don Josip Lenkić

Duhovne vježbe u Nadbiskupskom sjemeništu 'Zmajević' u Zadru, 22.-25. kolovoza 2017.

Voditelj duhovnih vježbi: mons. dr. Ratko Perić

Sudionici:

1. don Tomislav Baričević
2. don Tomislav Dubinko
3. don Igor Ikić
4. don Slavko Ivoš
5. don Damir Juričin
6. don Mladen Kačan
7. don Zdravko Katuša
8. don Šime Kevrić

ODREDBE

9. don Alojzije Knežević
10. mons. Joso Kokić
11. don Zbigniew Korcz
12. don Josip Lisica
13. don Zdenko Milić
14. mons. Šime Perić
15. don Srećko Petrov
16. don Josip Radoica Pinčić
17. don Elvis Ražov
18. don Ivan Rončević
19. don Ante Sorić
20. don Stjepan Vinko
21. don Tomislav Vlahović
22. don Tihomir Vulin
23. don Anđelo Zorić
24. don Pavao Zubčić
25. don Jure Zubović
26. don Jerko Gregov
27. mons. Pavao Kero

Privatno obavili duhovne vježbe:

1. Don Jerolim Lenkić: Franjevački samostan Makarska, 4.-8. lipnja 2017.
2. Don Mario Akrap: Međugorje, 3.-8. srpnja 2017.
3. Don Ivan Perković: Međugorje, 3.-8. srpnja 2017.
4. Don Tomislav Planinić: Međugorje, 3.-8. srpnja 2017.
5. Don Josip Radić: Međugorje, 3.-8. srpnja 2017.
6. Don Ante Delić: Međugorje, 3.-8. srpnja 2017.

RAZRJEŠENJA I IMENOVANJA

Broj: 1042/2017.

Zadar, 6. rujna 2017.

Predmet: Razrješenja i imenovanja u Zadarskoj nadbiskupiji

Nadbiskupijska ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika

Dekanatski uredi u Nadbiskupiji

1. Fra Ivan Paponja, TOR razriješen je službe župnika u župi Rođenja sv. Ivana Krstitelja u Zadru (dekret broj: 874/2017., od 10. srpnja 2017.);
2. Fra Josip Vrdoljak, TOR razriješen je službe župnog vikara u župi Rođenja sv. Ivana Krstitelja u Zadru (dekret broj: 908/2017., od 10. srpnja 2017.);
3. Fra Mirko Kralj, TOR imenovan je župnikom u župi Rođenja sv. Ivana Krstitelja u Zadru (dekret broj: 882/2017., od 10. srpnja 2017.);
4. Fra Jurica Galić, TOR imenovan je župnim vikarom u župi Rođenja sv. Ivana Krstitelja u Zadru (dekret broj: 875/2017., od 10. srpnja 2017.);
5. Fra Tomislav Vrsaljko, TOR razriješen je službe župnog vikara u župi Uznesenja BDM u Zadru-Belafuža (dekret broj: 927/2017., od 10. srpnja 2017.);
6. Mons. Nikola Dučkić razriješen je službe župnika u župama Kistanje, Nunić i Ervenik i na vlastitu zamolbu odlazi u mirovinu (dekret broj: 910/2017., od 10. srpnja 2017.);
7. Don Josip Dučkić nakon umirovljenja smješten je u Svećeničkom domu 'Zmajević' u Zadru (dekret broj: 911/2017., od 10. srpnja 2017.);
8. Don Ivan Perković razriješen je službe župnog vikara u župama Kistanje, Ervenik i Nunić i imenovan župnikom župa Kistanje, Ervenik i Nunić (dekret broj: 912/2017., od 10. srpnja 2017.);
9. Don Alojz Knežević razriješen je službe župnika u župama Galovac i Suhovare i imenovan župnikom župa Vrsi i Poljica (dekret broj: 913/2017., od 10. srpnja 2017.);
10. Don Damir Juričin razriješen je službe župnika u župi Visočane i imenovan župnikom župe Suhovare - dok ostaje župnikom Poličnika (dekret broj: 914/2017., od 10. srpnja 2017.);
11. Don Ivica Bašić razriješen je službe župnika u župama Vrsi i Poljica i imenovan župnikom župa Korlat, Popovići i Rodaljice (dekret broj: 915/2017., od 10. srpnja 2017.);
12. Don Elvis Knežević razriješen je službe župnika Silbe i Premude i imenovan župnikom župa Poveljana, Dinjiška i Vlašići (dekret broj: 916/2017. od 10. srpnja 2017.);
13. Don Roland Jelić razriješen je službe tajnika Zadarskog nadbiskupa i imenovan ravnateljem Nadbiskupskog sjemeništa 'Zmajević' u Zadru (dekret broj: 919/2017., 10. srpnja 2017.);
14. Don Marin mr. Batur imenovan je tajnikom Zadarskog nadbiskupa (dekret broj: 917/2017., 10. srpnja 2017.);
15. Don Zvonimir mr. Mikulić imenovan je duhovnikom u Nadbiskupskom sjemeništu 'Zmajević', upraviteljem župe Crno i Nadbiskupijskim povjerenikom za duhovna zvanja i ministrante (dekret broj: 918/2017., od 10. srpnja 2017.);
16. Don Damir Šehić razriješen je službe župnika u župama Popovići, Korlat i Rodaljice i imenovan župnikom Silbe i Premude (dekret broj: 920/2017., 10. srpnja 2017.);
17. Don Ante Dražina razriješen je službe odgojitelja u Nadbiskupskom sjemeništu 'Zmaje-

IMENOVANJA

vić u Zadru, vjeroučiteljem u Klasičnoj gimnaziji Ivana Pavla II. u Zadru, službe v.d. ravnatelja u Nadbiskupskom sjemeništu 'Zmajević' i šalje se na postdiplomski studij biblijske teologije u Rim (dekret broj: 921/2017. od 10. srpnja 2017.);

18. Don Pavao Zubčić razriješen je službe župnika župe Novigrad i imenovan župnikom župe Visočane (dekret broj: 922/2017., od 10. srpnja 2017.);

19. Don Jerko Vuleta imenovan je upraviteljem župe Galovac dok ostaje župnikom župe Zemunik (dekret broj: 923/2017., od 10. srpnja 2017.);

20. Don Stanislaw mr. Wielinski razriješen je službe duhovnika u Nadbiskupskom sjemeništu 'Zmajević' u Zadru, službe župnika župe Crno, službe Nadbiskupijskog povjerenika za duhovna zvanja i ministrante i službe duhovnika u Klasičnoj gimnaziji Ivana Pavla II. u Zadru (dekret broj: 924/2017., od 10. srpnja 2017.);

21. Don Ivo Topalović, SVD razriješen je službe privremenog upravitelja u župama Poveljana, Dinjiška i Vlašići i imenovan upraviteljem župa Diklo i Kožino (dekret broj: 925/2017., od 10. srpnja 2017.);

22. Don Piotr Palowski, SVD razriješen je službe župnika u župama Diklo i Kožino (dekret broj: 926/2017., od 10. srpnja 2017.);

23. Don Ivan Ćurić imenovan je župnikom župe Novigrad (dekret broj: 928/2017., od 10. srpnja 2017.);

24. Don Boris Pedić imenovan je kapelanom u Psihijatrijskoj bolnici Ugljan - dok ostaje župnikom Preka i Sutomišćice (dekret broj: 1019 /2017., od 22. kolovoza 2017.)

25. Tomislav Končurat, bogoslov imenovan je pastoralnim suradnikom u župi Bezgrešnog začeca BDM u Zadru-Puntamika (dekret broj: 1043/2017., od 1. rujna 2017.);

26. Ivan Jordan, bogoslov imenovan je pastoralnim suradnikom u župi Uznesenja BDM u Zadru-Belafuža (dekret broj: 1044/2017., od 1. rujna 2017.);

27. Luka Šustić, bogoslov imenovan je pastoralnim suradnikom u župi Uznesenja BDM u Zadru-Belafuža (dekret broj: 1045/2017., od 1. rujna 2017.);

28. Don Marin mr. Batur imenovan je sucem na Nadbiskupijskom sudu prvoga stupnja (dekret broj: 1046/2017., od 1. rujna 2017.);

29. Lucijana RupiĆ Krstić imenovana je suradnikom na Nadbiskupijskom sudu prvoga stupnja u Zadru (dekret broj: 1047/2017., 1. rujna 2017.);

30. Don Ivo Topalović, SVD zbog nastalih okolnosti u Vojnom Ordinarijatu razriješen je službe upravitelja župa Diklo i Kožino (dekret broj: 1048/2017., od 5. rujna 2017.);

31. Don Franciszek Kowal, SVD imenovan je upraviteljem župa Diklo i Kožino - dok ostaje poslužiteljem Rave (dekret broj: 1049/2017., od 5. rujna 2017.)

Dekan je dužan zastupati Nadbiskupski ordinarijat u primopredajama župa tako da pomogne župniku pripremiti primopredaju župe, prema obrascu propisanom u Zadarskoj nadbiskupiji, te je provesti prema Nadbiskupovoj odredbi. Dužan je zatim Zapisnik o primopredaji župe dostaviti Nadbiskupskom ordinarijatu.

S poštovanjem Vas pozdravljam,

don Josip Lenkić, kancelar

KRONIKA

SRPANJ 2017.

02.VII. – O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu u Vrani o blagdanu sv. Nedjeljice.

02 – 05.VII – U samostanu sv. Pavla na Školjiću održane su duhovne vježbe za svećenike na kojima je sudjelovao i o. Nadbiskup.

08. – 18. VII – O. Nadbiskup je bio na godišnjem odmoru.

20. – 27.VII – Na poziv nadbiskupa iz Paderbora, o. Nadbiskup je sudjelovao na proslavi zaštitnika istoimene nadbiskupije sv. Liberana.

KOLOVOZ 2017.

10. VIII – U župi Kali, o. Nadbiskup je predvodio procesiju i sv. Misu o blagdanu sv. Lovre zaštitnika istoimene župe.

15. VIII – Na svetkovinu Uznesenja BDM, o. Nadbiskup je ujutro hodočastio u Gospino svetište Rujno na Velebitu, gdje je predslavio sv. Misu. Navečer je predvodio sv. Misi u župi Uznesenja BDM u Pagu.

29. VIII – O. Nadbiskup je predslavio sv. Misu o blagdanu Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja u župi Medviđa.

31. VIII – U prostorijama župe Belafuža održan je XLI. Katehetski dan Zadarske nadbiskupije na kojem je sudjelovao o. Nadbiskup. Gost predavač bio je vlč. Ivica Raguž.

IZ ŽIVOTA ZADARSKE NADBISKUPIJE

ZADAR: MEĐUNARODNI SIMPOZIJ UZ PROSLAVU 25 GODINA TEOLOŠKO-KATEHETSKOG STUDIJA U ZADRU (II. DIO)

**SIMPOZIJ MISIJSKOM I EVANGELIZACIJSKOM POSLANJU CRKVE I
– Dundović, Pažin**

Izlaganje 'Sveta braća Ćiril i Metod (apostoli slavena) i misijsko djelovanje Crkve među Hrvatima' održao je mr. don Zdenko Dundović na simpoziju o misijskom i evangelizacijskom poslanju Crkve u četvrtak 25. svibnja u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru. „Glagoljica koju su nam namijeli učenici sv. Ćirila i Metoda obilježila je crkveni i upravni život hrvatskih knezova i kraljeva sve do naših dana. S tim pismom se ponosimo. Svi trebamo poraditi da se u Hrvatskoj otvori Muzej glagoljice kojeg u Hrvatskoj još uvijek nema“ poručio je Dundović, istaknuvši da je položaj hrvatskog glagoljaštva na razmeđu europskog istoka i zapada jedan od najizrazitijih aspekata ćirilometodske baštine u Hrvata. Nažalost, u južnoj Hrvatskoj, odnosno Dalmaciji, koja se ponosi njihovom glagoljaškom baštinom koju su nam ostavili, ne postoji ni jedna crkva posvećena sv. Ćirilu i Metodu, dok ih Slovenci imaju devetnaest, rekao je Dundović.

„Ćirilometodska baština u Hrvata sagledava se kroz dva važna elementa: doprinos Svete braće pokršćavanju Hrvata (širenje kršćanske kulture na hrvatskom prostoru) i doprinos pismenoj kulturi, razvoju glagoljice, slavenskog bogoslužja i pismenosti izražene na glagoljici i

narodnim jezikom. Od svih naroda, jedini smo se mi Hrvati koristili glagoljicom sve do 19. st. God. 1864. zadnji je tekst zapisan u Glavotoku kod trećoredaca na otoku Krku. Uglata glagoljica je specifičnost hrvatske pisane riječi. Učenici slavenskih apostola, Konstantin, Klement i Naum ostavili su veliki trag propovijedajući i učeći narod misijski i dalmatinski, a to je hrvatski narod“ naglasio je Dundović. Pokazao je kartu koja pokazuje da je u njihovo vrijeme cijela istočna obala Jadrana hrvatska, a plovni put kojim su iz Panonije išli prema Rimu nužno je vodio preko naših krajeva.

„Tako Ćiril i Metod nisu mogli zaobići ove krajeve, što u geopolitičkom smislu daje važnost našoj domovini. U Pismu kralju Tomislavu i splitskom nadbiskupu Ivanu, papa Ivan X. kaže da se Kraljevstvo Slavena, a to je Hrvatska, spominje među prvijencima apostolske i opće Crkve te da su Hrvati s majčinim mlijekom primili duševnu hranu apostolske Crkve. Glagoljsko pismo i slavenska Božja služba održali su se u Hrvatskoj unatoč nepovoljnim odlukama splitskih sabora 925. i 1060. g.“ rekao je Dundović. Istaknuo je da je papa Hadrijan II., zbog doprinosa Svete braće, dopustio svetkovanje liturgije na slavenskom ili starocrkvenom jeziku i uporabu tog jezika i pisma u liturgiji.

Predavač je istaknuo bitne crkvene i političke okolnosti u 9. st. kad vladaju veliki prijevori na crkvenoj i političkoj razini. Sveta braća Ćiril i Metod su Grci iz Soluna. U Solunu i njegovoj okolini govorilo se slavenskim jezikom, dakle, znali su jako dobro govoriti taj jezik. Uz grčki jezik koji im je bio materinji, bitan u filozofiji i teologiji, braća su učila i hebrejski i samaritanjski. Tako su razbijali predrasudu Grka da je grčki jezik dovoljan za znanje, rekao je Dundović. U nekoliko navrata živjeli su monaški, bili su monasi na brdu Olimp u Maloj Aziji. Resio ih je duh kršćanske snošljivosti unatoč razlikama između Istoka i Zapada u 9. st., kad vlada napetost za prevlast između carigradskog patrijarha i pape. „Misionarsko djelovanje Svete braće počelo je u nemirnoj političkoj i crkvenoj situaciji na ovim prostorima. Jedini koji tada

nisu bili opterećeni podjelom između istočnog i zapadnog svijeta i Crkve bili su monasi. Oni su živjeli u samoći, proučavali su svete oce, Sveto pismo i tradiciju Crkve. Na taj su način monasi s istoka bili branitelji papinog primata u to vrijeme. Na tom su tragu razmišljali sveti Ćiril i Metod. S druge strane, rimska uljudba nestaje pred navalom germanskih plemena koji prodiru sa sjevera te ih se papa pribojava“ rekao je Dundović.

Opisao je političku situaciju kad se polovicom 9. st. bizantskom caru Mihajlu III. obratio knez Rastislav iz Moravske, tražeći obranu državnog suvereniteta od strane germana, odnosno franačke države. Rastislav je bio vrsni vojskovođa, no nije imao crkvenu pokrajinu kao legitimitet svom kneževstvu. Interes bizantskog cara Mihajla je bio imati utjecaj Bizanta na Slavena, pa mu je bilo drago da mu se Rastislav obratio. Na taj je način mislio proširiti utjecaj i pobijediti u borbi za prevlast između Carigrada i Rima. Ćiril i Metod u svom životopisu ističu „da u to vrijeme o Slavenima nitko nije brinuo“. Caru su predloženi Ćiril i Metod, da budu vjerovjesnici Slavena. Bili su slobodni od političkog i crkvenog utjecaja tog vremena, nisu se miješali u svjetovnu vlast nego su htjeli narodu dati vjeru, pismenost i jezik.

„Prije nego su se uputili u Moravsku, Ćiril i Metod su sastavili alfabet, da bi mogli narod poučavati svetim pismima i bogoštovljem. Preveli su na slavenski jezik dijelove Svetog pisma. U Moravsku stižu 864. g. gdje su u tri godine svog marljivog vjerskog i prosvjetnog rada učinili čudo. Nastojali su privesti vjeri slavenska plemena. U isto vrijeme naišli su i na otpor germanskog svećenstva kojem se nije svidjelo da dva brata Grka, s bizantskog područja, imaju takav utjecaj na narod koji stoji između njih i kneževstva. Germansko svećenstvo ih tuži papi u Rim pa papa Nikola I. poziva Svetu braću u Rim. Taj papa je bio pod velikim utjecajem germanskog svećenstva, a njegov nasljednik papa Hadrijan II. nije. Nikola I. je umro, a papa Hadrijan II. je Svetu braću lijepo primio, o čemu Ćiril i Metod pjevaju hvalospjeve u životopisu. Ćiril i Metod su pronašli tijelo mučenika Klementa i donijeli ga u Rim. Papa ih

je zbog toga svečano dočekaao sa svećenicima i narodom koji je time bio oduševljen. To je bio zaokret u odnosu pape prema Svetoj braći te papa Hadrijan II. dopušta uporabu slavenskog jezika i slavenske liturgije, uporabu crkvenih knjiga na slavenskom jeziku. Štoviše, u to je vrijeme u svim rimskim crkvama papa naredio da se slavi liturgija na slavenskom jeziku“ rekao je Dundović

U historiografiji ostaje otvoreno da je na nagovor germanskog svećenstva papa Ivan VIII. pismeno zabranio uporabu slavenske liturgije. Taj papa je bio vrhunski političar, gleda interese papinske države i želi snažno papinstvo. Iako, u pismu moravskom knezu Svatopluku 880. g. papa Ivan VIII. piše “S pravom odobravamo slavensko pismo, koje je pronašao filozof Konstantin (Ćiril), a kojim se dostojno slavi Boga te naređujemo da se istim jezikom propovijedaju i razglašuju djela Krista našega Gospodina”.

U srednjovjekovnom Žitju sv. Ćirila svjedoči se o misionarskom i navjestiteljskom radu Svete braće na obraćenju panonskih Slavena, pa time i Hrvata. O tome postoji spomen u Hrvatskoj kronici (11. st.) i u Sclavorum regnum Popa Dukljanina ili Grgura Barskog (12. st.), gdje se izrijeком spominje obraćenje, odnosno pokrštenje Hrvata po svetom mužu Ćirilu. Historiografiju Svete braće čine crkvenoslavenski, grčki i latinski izvori. Nažalost, većina onoga što su Sveta braća radila, izgorjelo je ili nestalo, rekao je Dundović. Na hrvatskom prostoru ostavilo je traga djelovanje njihovih učenika Klimenta, Konstantina i Nauma i to je to vidljivo iz njihovih djela, istaknuo je Dundović.

U izlaganju ‘Mistagoška dimenzija nove evangelizacije’ izv. prof. dr. Ivica Pažin govorio je o odnosu nove evangelizacije i mistagogije. O novoj evangelizaciji govorio je kao o djelovanju Crkve u ‘predvorju naroda’ a mistagoška inicijacija je iskustvo Boga. Podsjetio je na riječi pape Benedikta XVI. 21. prosinca 2009. g. na božićnom primanju kardinalskog kolegija i djelatnika rimske kurije, da je Isus, citirajući proroka Izaiju, zazivao nad jeruzalemskim hramom kao kućom molitve za sve narode (usp. Iz 56,7; Mk 11,17). „Time je mislio na tzv.

predvorje pogana koje je htio očistiti od svih vanjskih trgovina i poslova kako bi ono postalo prostorom molitve Bogu svih naroda, premda svi ti narodi nisu mogli biti pripadnici Otajstva kojemu je služio unutarnji dio hrama i Bog je za njih ostao 'nepoznati Bog' (Dj 17,23).

Mislim, zaključuje papa Benedikt, 'takvu vrst predvorja pogana Crkva mora otvoriti i danas. Bio bi to prostor u kojem bi se ljudi, i prije nego bi našli prilaz otajstvu kojemu služi unutarnji život Crkve, na neki način oslonili na Boga, premda ga ne poznaju... kojima je Bog nepoznat, a ipak ne ostaju bez njega te ga mogu dotaknuti, barem kao Nepoznatog' rekao je Pažin. Ta se papina želja pretvorila u značajan projekt naziva 'predvorje naroda'. Benedikt XVI. je 2011. g. ovlastio Papinsko vijeće za kulturu, na čelu s kardinalom Gianfrancom Ravasiem, da u zajedništvu s mjesnim Crkvama, organizira susrete nevjernika, umjetnika, intelektualaca, filozofa i teologa. Održano je dvadesetak takvih susreta. Bog je 'predvorje naroda' za sve ljude koji svoja životna opredjeljenja oblikuju bez Boga. To su ateisti i kršćenici koji su 'praktični ateisti' jer su ravnodušni, površni, banalni, rekao je Pažin.

„Prema Benediktu XVI., 'predvorje naroda' nije samo mjesto razmjene spoznaja i iskustava, a još manje debata Crkve s nevjernicima. Za njega je to, kako je rekao na jednom takvom susretu u Parizu, prilika da poslušaju Boga kojeg poznaju vjernici, da ga otkriju i da u njemu sve više žive. Predvorje naroda je evangelizacijsko nastojanje Crkve približiti Boga suvremenom čovjeku koji više nije u stanju Boga misliti i oko njega zatvara oči. To je poziv Crkvi probuditi u zaspalom čovjeku iznova pitanje Boga“ rekao je predavač.

„Nova evangelizacija nije nova zbog sadržaja kršćanske vjere, nego jer je kontekst života čovjeka novi i drukčiji. Čovjek danas više drži do svog mišljenja nego li je spreman krenuti na put prema istini, više je sljedbenik kratkotrajnih teorija i ideologija nego li čezne pripadati nekomu ili nečemu, toliko je zauzet svojim vremenom da mu misao o vječnosti već krade vrijeme. Nova apologetika vjere, koja će biti potrebna, jest ona koja ne treba slabi razum. Štoviše, što je snažniji razum koji otkriva istinu čovječanstva, sigurniji je cilj čovjeka“ istaknuo je Pažin. Podsjetio je na riječi Ivana Pavla II. u Fides et ratio: „Putovi kojima možemo doći do istine su različiti; ipak, svakim se od tih putova može krenuti ako vode prema posljednjem cilju, objavi Isusa Krista. Samo kršćanska istina posjeduje spasenje (br. 38)“.

Zadaća nove evangelizacije je učiniti prvi korak, preuzeti inicijativu bez straha, ići u susret, tražiti one koji su daleko i poći na raskrižja putova da se pozove isključene, rekao je predavač, dodavši da je mjesto susreta kršćanske zajednice i čovjeka njegov život, spremnost čuti ga i razgovarati s njim.

Istaknuo je da je od početka navještanja Crkve mistagogija imala važno mjesto u evangelizacijskom i katehetskom djelovanju Crkve. Novozavjetni spisi taj pojam ne poznaju, no on je u njima prisutan. Matej prikazuje da nas Krist po svom nauku želi uvesti u iskustvo Boga kao Oca. Luka ga prikazuje kao božanskog putnika koji je sišao da bi s nama putovao i podsjetio nas na našu božansku bit. Za Ivana je vjera duboko motrenje, ljepota stvaranja i ljudsko srce kao odraz apsolutne Božje ljepote. Stoga osim

motrenja, u svom evanđelju inzistira na pojmu menein – ostati u njegovoj ljubavi. Teologija sv. Pavla razrađuje djelovanje Duha Svetoga bez kojeg nije moguće spoznati Božju bit.

„Preobrazba čovjeka u Duhu, prema novoza-vjetnim spisima, započinje krštenjem. Krštenje i drugi sakramenti inicijacije temeljno su polazište crkvenih otaca i njihovog razumijevanja mistagogije. U tom smislu, katehezom se oni koji će primiti sakramente pripremaju na otajstva sakramenata, a mistagoškim katehezama se ta otajstva tumače. U procesu nove evangelizacije, u kontekstu stalnog odgoja u vjeri već krštenih, analogno kršćanskoj inicijaciji, daju se nazivi poput druge ili duhovne inicijacije, s ciljem trajnog obraćenja. „Iskustva svagdašnjice postaju ‘licem’ iskustva Boga, i onda kad se čini da ta iskustva nemaju povezanosti s vjerom i Bogom. Iskustvo Boga ne shvaćam samo kao poseban i izvanredni doživljaj, nego kao znak egzistencijalnog susreta s Neizrecivim. Nemamo samo mi, kršteni, pravo na iskustvo Boga. Ono nije samo nama pridržano. Ono je moguće iskustvo svakog čovjeka“ poručio je Pažin, istaknuvši riječi umirovljenog pape Benedikta XVI., da „oni koji ne vjeruju, praktično žive kao da bi Bog stvarno postojao. Tko se, najprije možda i odupirući, prepusti tome kao da bi Boga bilo, taj će sve više shvaćati da je upravo to ‘kao da’ zapravo istinska stvarnost i zašto je potrebno kršćanstvo kao radosna vijest koja otkupljuje čovjeka“.

SIMPOZIJ MISIJSKOM I EVANGELIZACIJSKOM POSLANJU CRKVE II – Dotolo, Mohorić

O temi ‘Novi misijski i evangelizacijski poticaji Drugog vatikanskog sabora – Dekret o misijskoj djelatnosti Crkve ‘Ad gentes’ u svjetlu drugih koncilskih dokumenata’ na međunarodnom simpoziju na Sveučilištu u Zadru u četvrtak 25. svibnja izlagao je prof. dr. Carmelo Dotolo, dekan Fakulteta misiologije Papinskog sveučilišta Urbaniana koji je i suorganizator simpozija. Predavač je razlagao hod od Drugog vatikanskog sabora do Evangelii Gaudium u poimanju misijskog poslanja i evangelizacije. Koncilski pojam evangelizacija u postkoncilskom vremenu, prema Pavlu VI., postaje jedin-

stveni pojam Drugog vatikanskog sabora, do te mjere da izražava njegove ciljeve. Ravnodušnost prema kršćanskoj poruci i sekularizacija kao emancipacija društva od vjere iziskivali su novi odnos i način suradnje između Crkve i svijeta. Javlja se potreba novog izričaja kršćanske poruke, a središnje mjesto zauzima kategorija ‘znakovi vremena’, iako se spominje samo četiri puta u završnim dokumentima (Gaudium et spes, br.4; Presbyteriorum ordinis, br.9; Apostolicam actuositatem, br.14; Unitatis redintegratio, br. 4). Drugi vatikanski koncil inicira zaokret prioriteta u odnosu na crkvene institucije, vodeći k ponovnom otkrivanju drugih dimenzija kršćanskog života.

„Naslućuje važnost Crkava koje očituju različitost kulturalnih identiteta i vrijednost komunikacijskog policentrizma, koji je u stanju navijestiti Evanđelje u različitim oblicima crkvenog izričaja prikladnijeg lokalnim kulturama. U tom ekleziološkom iskoraku nalazi se jedno od najrelevantnijih načela evangelizacije. Mogućnost inkulturacije upućuje na središnju točku evangelizacije“ rekao je Dotolo, istaknuvši da evangelizacija postaje ključni koncept oko kojeg se promišlja prikladni pastoral svijetu. „Pokazatelj je i svjesnosti kvalitativnog skoka kojeg kršćanstvo ne može odgađati. To je mogućnost dati novo lice djelovanju Crkve i redefinirati ciljeve i prioritete“ rekao je Dotolo, podsjetivši na misao Pavla VI. u pobudnici Evangelii Nuntiandi: „Crkva se rađa iz evangelizacijskog djelovanja Isusa i Dvanaestorice, ona duguje svoj kontinuitet evandeoskom navještaju, u svome postojanju ima iskustvo odnosa između subjekta i evangelizacije i objekta i evangelizacije, svjesna je temeljnog odnosa

između evangelizacije i vjerodostojnosti. Ako ne navješta, riskira promicati više samu sebe nego život za svakog čovjeka. Zbog toga, evangelizacijsko djelovanje čini se kompleksnim i dinamičnim, jer uključuje cjelokupno postojanje i utječe na izgradnju društva“. Među važnijim odlomcima pobudnice je tvrdnja da rascjep između Evanđelja i kulture čini dramu našeg vremena, rekao je Dotolo, a pozornost evangelizacije treba biti usmjerena onima koji žive bez odnosa s Bogom, smatrajući ga suvišnim i smetnjom.

„Pojam nove evangelizacije ulazi u teološko i novo promišljanje promjene pastoralala, kao projekt pontifikata Ivana Pavla II.“ rekao je Dotolo, istaknuvši da Ivan Pavao II. za novu evangelizaciju uzima Europu kao kontekstualno i simboličko polazište, jer njenom povijesnom identitetu pripada činjenica početka puta navještaja koji je nadišao granice i narode. „Evanđelje treba biti istinski življeno i svjedočeno kao znak novosti života. Potrebno je nadići etničke, etičke i religijske predrasude, kako bi se u središte stavio cjelovit razvoj svake osobe. Potrebno je skrenuti pozornost na navještaj, dijalog, pravdu, mir, sredstva društvene komunikacije, koji mogu doprijeti do čovjeka i društva na svim razinama. Navedene smjernice su prisutne u apostolskim pobudnicama Crkva u Africi (1995.), Crkva u Aziji (1999.) i Crkva u Americi (1999.), jer opredjeljenje za siromašne i marginalizirane obvezuje evangelizaciju angažirati se u oslobođenju koje karakterizira te kontinente“ rekao je Dotolo.

Nova evangelizacija mora se povezati s kulturama i religijama, imajući u vidu trenutno stanje društva. Potrebna je evangelizacija u dijalogu i dijalog za evangelizaciju kako bi se Evanđelje života ostvarilo. „U tom kontekstu, zrelost kršćanske zajednice pokazuje se u otvorenosti drugim vjernicima, u dostupnosti slušanja i razumijevanja razlika koje mogu proširiti suradnju. Nova evangelizacija dovodi u pitanje identitet kršćanstva unutar nove situacije i neočekivanog stanja koje, ako je dobro shvaćeno, predstavlja povoljno vrijeme za navještaj Evanđelja“ istaknuo je Dotolo.

Predstavio je i stav pape Franje izražen u nje-

govnoj pobudnici Evangelii Gaudium, a papino temeljno uvjerenje glasi: „Imamo na raspolaganju blago života i ljubavi koje ne može zavarati i poruku koja ne može navesti na krivi put ili razočarati. To je odgovor koji prodire u najveću dubinu ljudskog srca, podupire ga i oplemenjuje. To je istina koja ne zastarjeva jer je kadra vinuti se tamo gdje nitko drugi ne može stići“. Evangelizacija, zahvaljujući takvoj poruci, ne može nastaviti s pastoralnim kriterijem 'oduvijek je bilo tako', nego mora ponovno promisliti i redefinirati evangelizacijske ciljeve, strukture, stil i metodu koji pozivaju na potrebu crkvene obnove.

Središnja točka crkvenog identiteta nalazi se u ponovnom otkrivanju dimenzije izlaska, provocirajući pastoral jednostavnog govora koji riskira kreirati lažne zaštite i navike koje imaju tendenciju smirivanja“ rekao je Dotolo, istaknuvši da je cilj evangelizacije učiniti nazočnim Kraljevstvo u svijetu kao pokretač povijesti oslobođenja i spasenja. „Zato navještaj Evanđelja ima neotuđivu socijalnu dimenziju koja daje proročki prilog crkvenim zajednicama, osobito kad su u igri siromašni, dostojanstvo ljudske osobe, zajedničko dobro i ljudska prava. Zato je nužna dijaloška sposobnost na ekumenskoj i međureligijskoj razini, s onima koji na srcu imaju traženje drukčijeg svijeta i čeznu za političkom ekologijom“ poručio je Dotolo.

Istaknuo je da u razmišljanju pape Franje postoji veza između evangelizacije i reforme Crkve. „Naglasak je na odlučnosti evanđeoskog navještaja koji dopušta da iziđe na vidjelo sva delikatnost u zadaći Crkve, koja je pozvana na stalno i novo pisanje povijesti na način na koji je započeo Isus. Komunikacija Evanđelja, ako želi doprinijeti realnoj društveno-kulturalnoj promjeni, mora biti što jednostavnija, dublja, isijavajuća. Središnja točka poruke pape Franje je podsjetiti Crkvu na odlučujuću odgovornost navještaja evanđeoske poruke u ponovnom otkrivanju da smo Božji narod, suputnik na putu mira, solidarnosti, nade, polazeći od periferija povijesti.

Stoga evangelizacija poziva stvarati nove oblike međusobnih odnosa i prihvaćanja neodgo-

dive institucionalne obnove“, rekao je Dotolo, zaključivši mišlju pape Franje iz *Evangelii Gaudium*: „Sanjam o misijskom opredjeljenju koje može sve preobraziti, tako da crkveni običaji, načini na koji se stvari čine, vrijeme, jezik i sve strukture, postanu prikladan kanal za evangelizaciju današnjeg svijeta. Reforma struktura koju zahtjeva ta pastoralna preobrazba, može se shvatiti kao dio napora koji se ulaže da one postanu više misionarske, da redovni pastoral u svim svojim aspektima bude širi i otvoreniji, da se u pastoralnim djelatnicima probudi stalna želja za ‘izlaženjem’ i tako pomogne pozitivni odgovor svih kojima Isus nudi svoje prijateljstvo“.

U izlaganju ‘Misijska dimenzija kateheze u Hrvatskoj’, lic. catech. s. Marijana Mohorić, SCJ opisala je odgojnu, mistagošku, katekumensku i evangelizacijsku dimenziju kateheze, istaknuvši da se upravo zbog krštenih koji se ne prepoznaju kao članovi Crkve te provode život daleko od Krista i evanđelja, govori o potrebi nove evangelizacije. Ta se kategorija gotovo izjednačuje s onom za koju su predviđene misije *ad gentes*, s time da se zahtjeva drugačiji pristup, rekla je Mohorić. Zato se evangelizacijsku katehezu nekad shvaća kao misionarsko djelovanje. Kateheza je posebna i specifična etapa unutar procesa navještanja Evanđelja, jedan od glavnih putova evangelizacije, komplementaran s ostalim oblicima i putovima djelovanja Crkve, prema dokumentu ‘Radosno navještanje evanđelja i odgoj u vjeri’ (1983.). Taj oblik crkvenog djelovanja dovodi do zrelosti vjere. „Kateheza je dublje uvođenje u kršćansku vjeru i život po vjeri. Za razliku od prvog navještanja kojem je cilj buđenje vje-

re i početnog obraćenja, kateheza ide za dvostrukim ciljem: za sazrijevanjem početne vjere i odgojem istinskog Kristova učenika dubljim i sustavnijim poznavanjem i nasljedovanjem Krista i njegove poruke (RNE 24)“ rekla je Mohorić.

Iako se u tom dokumentu ne navodi izričito termin evangelizacijske kateheze, on implicitno govori o tome kad se, u odnosu na prvi navještaj, kateheza označuje kao progresivna, produbljujuća, usavršavajuća i kristocentrična kršćanska formacija kojoj je cilj zrelost vjere. „Kateheza mora često voditi brigu ne samo o tome da hrani i naučava vjeru, nego da je ne prestano budi pomoću milosti, da otvara srce, obraća, da pripravlja opći pristanak uz Isusa kod onih koji su još na pragu vjere“ rekla je Mohorić, razlažući i redefiniranje kateheze u kontekstu nove evangelizacije.

Kako bi se odgovorilo pluralnim zahtjevima za raznim ponudama kršćanske formacije, prema postkoncilskoj teologiji župa se definira kao ‘zajednica zajednica’. Živi vjernički krugovi postaju sunositelji zajedništva župe, subjekti i objekti kateheze kojoj je svrha privesti sve u zajedništvo s Kristom, rekla je Mohorić. Istaknula je potrebu razvijanja misionarske svijesti; posebne zajednice i posebno formirani navjesticitelji trebali bi biti otvoreniji prema vani da probude indiferentne i one koji ne vjeruju, potrebni su pothvati u svrhu stvaranja misijskog ozračja.

Mohorić je istaknula potrebu da do izražaja više dođe radost koju se može doživjeti jedino u susretu s evanđeljem, a tome služi i obnovljena kateheza u sklopu nove evangelizacije. Takvu radost se može pospješivati obnovljenim navještajem. Istaknula je da je prvi navještaj proglas kršćanske poruke koji odgovara na čovjekovu čežnju za beskonačnim, a kateheza je u službi prenošenja vjere na način da budi, pospješuje svjedočenje, pomaže sazrijevanje početnog obraćenja. Pozvala se i na papu Franju koji poručuje da je prvi navještaj ili kerigma glavni navještaj koji moramo uvijek iznova slušati na razne načine i treba imati središnje mjesto u svakom nastojanju crkvene obnove. Papa kaže da kerigmu ne bi trebala zamijeniti

izgradnja za koju se pretpostavlja da je čvršća, jer ništa nije dublje, postojanije, čvršće i mudrije od prvog navještaja, poručila je Mohorić.

Zajednicu Molitva i Riječ i seminare koje je vodio pokojni dr. Tomislav Ivančić istaknula je kao autentičan hrvatski model duhovne obnove i evangelizacije Crkve i društva. Seminari omogućuju „da se ponovno otkriju kršćanski korijeni, dođe do iskustva susreta s Isusom, a to iskustvo donosi promjenu života i snagu Duha Svetoga“. Ivančić je najefikasnijim modelom evangelizacije smatrao prvokršćanski katekumenat. Četiri razdoblja katekumenata prema kojima je držao seminare su pretkatekumenat, katekumenat, vrijeme čišćenja i mistagogija.

U pretkumenatu se razradi čovjekova egzistencijalna nemoć da uzme sudbinu u svoje ruke i bude moralan te potreba da upozna Stvoritelja koji drži čovjekovu sudbinu u svojim rukama. U katekumenatu je bitno upoznavanje Isusa iz Nazareta, kao jedine mogućnosti da čovjek dobije informacije o sebi i oslobodi se robovanja zlu. U vremenu čišćenja je molitva oslobođenja i iscjeljenja. Tako se u slobodi i zdravlju duše ulazi u četvrto razdoblje, mistagogija, da se dođe do iskustva sakramentalnih darova i postane sposobnim druge evangelizirati.

SIMPOZIJ O MISIJSKOM I EVANGELIZACIJSKOM POSLANJU CRKVE III – ‘VJERNICI LAICI I NOVA EVANGELIZACIJA’ – dr. Klara Čavar

O temi ‘Vjernici laici i nova evangelizacija’ na simpoziju o misijskom i evangelizacijskom poslanju Crkve izlagala je doc. dr. Klara Čavar u četvrtak 25. svibnja u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru. Važeći Zakonik kanonskog prava u svojoj Drugoj knjizi ‘Božji narod’ donosi Obveze i prava vjernika laika u kanonima 224-231. Te su odredbe plod novog duha i ekleziologije Drugog vatikanskog sabora. „Ulogu i pravni položaj vjernika laika u kanonskom pravu ne može se promatrati ako se ne prouče dokumenti Drugog vatikanskog koncila, a na poseban način Četvrto poglavlje dogmatske konstitucije o Crkvi *Lumen gentium* i Dekret o apostolatu laika u Crkvi i svijetu, *Apostolicam*

actuositatem“ rekla je Čavar. Naime, u Kodeksu iz 1917. g. nije postojao pojam laika. Odredbe koje su se odnosile na laike bile su o vjerničkim društvima, pa su se ti kanoni odnosili i na klerike i redovnike. „Laici su bili subjekti u Crkvi koji su bili tu da bi slušali. Nema nikakve aktivnosti. Drugi vatikanski sabor potpuno pravi zaokret i laike promatra s dva aspekta, sakramentalnog i svjetovnog. Sakramentalni znači da su laici kršteni vjernici, što Kodeks prenosi u kanon 204, kad kaže da su svi koji su primili krštenje, članovi Crkve. Dakle, imaju prava i dužnosti. Ne bismo imali osam kanona koji promatraju vjernike laike, da nije bilo dokumenata Drugog vatikanskog sabora. Da nije dozrela ideja da su ti vjernici istog dostojanstva kao i klerici i da imaju vrlo veliku ulogu u Crkvi – jer su, ne samo dio naroda Božjeg, nego najveći dio naroda Božjeg“ naglasila je Čavar, upitavši: „Da smo posvijestili vjernicima laicima njihovo mjesto u Crkvi, kakvu bi Crkva imala evaneglizaciju, a osobito novu, o kojoj govori Ivan Pavao II.“.

„Priznavanje aktivne uloge laika, njihovog dostojanstva i posebno njihove pravne jednakosti u odnosu na druge članove naroda Božjeg nalazi se u sakramentu krštenja i u univerzalnom pozivu na svetost u Crkvi“ rekla je Čavar istaknuvši da je to jedan od najznačajnijih plodova koncilskog učiteljstva. „Bez obzira kako je hijerarhija otvorena ili nije, laici moraju biti svjesni svog dostojanstva, da pripadaju Crkvi i da su aktivni članovi Crkve. Zato je bitno to što donosi Kodeks. U kanonu 211 govori se o vjernicima općenito, određuje se da svi vjernici imaju pravo i dužnost da božanska poruka spasenja sve više dopire do svih ljudi, svih vre-

mena i svega svijeta. To je bitno jer kad kodeks, zakonik Crkve daje određeno pravo i dužnost, onda se na to možete i pozvati“ istaknula je Čavar, dodavši da se laici mogu pozvati na dokumente Drugog vatikanskog sabora, no njihovo pravno uporište je u odredbama koje se nalaze u zakoniku.

„Ta odredba ima određenu izvornost, jer u saborskim dokumentima evangelizacija je predstavljena prvenstveno kao dužnost, a tu se ističe da je to i pravo. Kanon 211 je bitan jer se tu promatra zadaća navješćivanja, ističe se posebnost Crkve. To što ima Crkva nema nitko drugo. Ona ima dužnost i prirodno pravo, po njenom naravnom pravu spada propovijedanje evanđelja svim narodima, neovisno o bilo kojoj ljudskoj vlasti“ istaknula je Čavar, poručivši: „Izbor zakonodavca da zaštiti pravo na propovijedanje evanđelja, ne samo kao pravo opće Crkve, nego i pravo pojedinca, vrlo je korisno u vrijeme kad u nekim demokratskim zemljama vjernici mogu susresti teškoće i diskriminaciju prilikom svjedočenja vjere. Zato je bitno biti svjestan prava koje ne ovisi ni o hijerarhijskoj vlasti Crkve, jer samim time što smo kršteni, dio smo Crkve i pozvani smo na evangelizaciju. Ne treba nam biskup uputiti molbu da se bavimo evangelizacijom, nego nas to spada iz kršćanske naravi“.

„Ispunjavanje dužnosti koju ističe kanon 211 ne zahtjeva samo unutarnje djelovanje, nego se ostvaruje djelima od društvenog značaja, a na crkvenom je autoritetu da procjeni autentičnost tog djelovanja“ rekla je predavačica, dodavši da kršćani nemaju dužnost evangelizacije samo pred Bogom, nego i u donosu prema ljudima, svijetu. Tko je primio dar vjere, mora se osjećati dužnik iste u odnosu na osobe koje susreće na životnom putu. „Ako doista vjerujete, morate širiti tu vjeru radi drugih ljudi. Ako želite biti sljedbenici Isusovi i prakticirati vjeru, ne možete čovjeka pored sebe ostaviti bez vjere, ako ste sigurni da je u toj vjeri spasenje. U tome je u današnjoj situaciji presudna uloga vjernika laika“ rekla je Čavar.

Zakonik proširuje prava vjernika na evangelizaciju. „Kanon 216 priznaje svim vjernicima pravo promicanja apostolskog djelovanja svo-

jim pothvatima. I to spada na evangelizaciju. Iako je mali broj kanona, zakonodavac je vodio računa o svemu – da zaštiti to pravo i da pravo da laici apostolatom vrše različite pothvate“ rekla je Čavar. Ta je odredba posve nova i nema odgovarajuće usporedbe u saborskim dokumentima. „Vrijednost kanona 216 se sastoji u isticanju prava na apostolat koje prethodi svakoj drugoj dužnosti i odgovornosti, a koje, budući da ima temelj u sakramentima inicijacije, ne ovisi o pozivu crkvenog autoriteta“ istaknula je Čavar. O posebnoj dužnosti laika govori i kan. 225, mada je to ponavljanje kanona 211, jer se tamo sve poziva na evangelizaciju, širenje evanđelja. „Ovdje se izričito kaže, konkretna zadaća laika je raditi na tome da se svi ljudi na svijetu privedu božanskoj poruci spasenja. To je izrazita odredba koja poziva, to je obveza i pravo vjernika laika“ istaknula je Čavar. Opće pravo i obveza evangelizacije temelji se na sakramentalnom poslanju dobivenom u trenutku primanja sakramenta krštenja i potvrde. Pravo evangelizacije temelji se na sudjelovanju laika u zajedničkom poslanju Crkve i to je temeljno pravo svakog vjernika.

„Vjernike laike posebno apostolat obvezuje u okolnostima kada ljudi samo preko njih mogu čuti evanđelje i upoznati Krista. Postoje situacije da nema dovoljno svećenika, to su posebne okolnosti za laike, ako su dobro pripravljeni, ako su svjesni svoje uloge i poslanja u Crkvi i svoju vjeru doživljavaju. Vjerovati a ne biti za drugoga, nema smisla. Ako sam sretan u vjeri kao laik i što pripadam Crkvi, onda bih to trebao prenijeti i drugima koje susrećem. Imam li veze s vjerom ako tretiram ljude na loš način“ potaknula je Čavar, istaknuvši značaj svjedo-

čenja životom. „Netko se može zapitati je li to doista osoba koju je vidio u krvi, ako ispovjeda vjeru, a inače nema veze s njenim životom. Laici i svećenici su pod povećalom, a ako laik svakodnevno svjedoči, možda može učiniti više nego svećenik“ rekla je Ćavar.

Predstavila je oblike kojima laici mogu doprinijeti novoj evangelizaciji, podsjećajući na misli Ivana Pavla II. da su se i u zemljama stare evangelizacije izgubila obilježja kršćanskog društva koje se povezivalo s evanđeoskim vrijednostima. „Papa i iz tog razloga ponavlja poziv na novu evangelizaciju ukazujući na potrebu ‘obnavljanja žara početaka u nama, dopuštajući da nas prožme gorljivost apostolskog naviještanja. Ta će gorljivost probuditi u Crkvi novi misionarski duh koji neće moći biti povjeren malom broju stručnjaka, već će morati obuhvatiti odgovornost svih članova Božjeg naroda““ rekla je Ćavar. U tom kontekstu treba se pozvati i na izvore, jer je i prva evangelizacija bila djelo naroda. „Kršćanska ideja se promicala različitim putovima, ne samo žarom biskupa i svećenika, nego i djelovanjem drugih osoba, na način da su već nakon sto godina postojanja kršćansko ime i vrline bile prisutne u svim važnijim centrima Rimskog carstva“ podsjetila je Ćavar na riječi Pija XII. „U prvim stoljećima kršćanstva, nadasve mali ljudi, siromašni, neuki, djeluju na širenju Kristovog nauka. Oni su prvi osvojeni novim naukom i stoga je bilo nemoguće da ga dalje ne prenose i propovijedaju. Do naših dana laici su nastavili davati veliki doprinos evangelizaciji“, rekla je Ćavar, podsjetivši na treće redove, bratovštine, duhovne i karizmatičke pokrete.

Ivan Pavao II. je isticao odgovornost laika u odnosu na Crkvu i društvo, njihovu ulogu u razvoju oba područja, no ti dokumenti kao da nisu prisutni i poznati vjernicima, upozorila je Ćavar. Za novu evangelizaciju Ivan Pavao II. osobito ističe značaj crkvenih pokreta koji, smatra papa, predstavljaju novost koja još čeka biti adekvatno shvaćena. Pokret je konkretna crkvena stvarnost određene karizme, originalne, a članovi su svjesni krsnog poziva koji daje poticaj za misionarsko djelovanje u konkretnoj životnoj situaciji.

U apostolskoj pobudnici *Christifideles laici*, Ivan Pavao II. ističe kako je hitno da se nasuprot vjerskom indiferentizmu, sekularizmu i ateizmu, dogodi obnova kršćanskog tkiva društva. To je moguće ako se ono obnovi u crkvenim zajednicama, a to je moguće ostvariti zahvaljujući punom angažmanu laika, rekla je Ćavar. Jedan od oblika evangelizacije je svjedočanstvo kršćanskog života. Ivan Pavao II. u enciklici *Redemptores missio* kaže: ‘Suvremeni čovjek radije sluša svjedoke nego učitelje, više vjeruje iskustvu nego nauci, više životu i činjenicama nego teorijama. Svjedočanstvo kršćanskog života prvi je i nezamjenjivi oblik misije’. Slično navodi i Benedikt XVI. u motu proprio *Vrata vjere*: ‘Obnova Crkve postiže se također svjedočanstvom koje svojim životom daju vjernici: vjernici su samim svojim životom pozvani oko sebe širiti svjetlo Riječi istine koju nam je Isus ostavio’. „Jasno je kako život svake osobe zahvaća sve na ljudskom obzoru, uključuje šutnju i riječ, privatni i javni život, osobno svjedočanstvo i navještanje, djelovanje u mjestu življenja i dalekim područjima, obiteljski ambijent i društveno-političku zajednicu. I kodeks naglašava da vjernici laici u ženidbenom staležu moraju kroz obitelj i brak svjedočiti vjeru. Nismo dovoljno svjesni da kao vjernici moramo mijenjati sebe. Moj život bi nekome trebao biti svjedočanstvo“ poručila je Ćavar.

Drugi oblik je bratska ljubav kojom laici sudjeluju u uvjetima života, radu i bolima braće. „Znači, ako sam kršćanin, ne može me ne zanimati kakvo je stanje u Libiji, pate li djeca na drugom dijelu svijeta. Kakav sam vjernik, bez djela ljubavi? Što mogu učiniti da bude manje lošega“ potaknula je Ćavar. Djelotvorna ljubav ima veze i sa sudjelovanjem vjernika laika u javnom životu, u oblikovanju društvenog života u suradnji s drugim građanima. „Ne može me ne zanimati kakvo je stanje u političkom životu Hrvatske, u Europi“ rekla je predavačica. U tom kontekstu i Benedikt XVI. u enciklici *Deus caritas est* ističe, ‘premda se specifični izrazi crkvene ljubavi ne smiju nikad pomiješati s djelovanjem države, stoji da ljubav mora nadahnjivati cjelokupni život vjernika laika, stoga i njihovo političko djelovanje življeno kao ‘socijalna ljubav’.

Još jedan oblik ljubavi može se definirati kao ljubav kršćanske mudrosti. „Kršćanska mudrost se svjedoči i prenosi svugdje, a posebno u svakodnevnom životu, pojasnio je Benedikt XVI. kad u Porta fidei potvrđuje da 'vjera ljubavlju djelotvorna postaje novo mjerilo shvaćanja i djelovanja koje mijenja čitav čovjekov život'. I još jasnije, kad poziva laike da pokažu na konkretan način u osobnom životu, obiteljskom, društvenom, kulturnom i političkom, da vjera omogućuje na novi i duboki način vidjeti realnost i mijenjati je. Ako moja vjera nema veze s realnošću, ako nema volje mijenjati tu realnost, moju najbližu u odnosu s ljudima koje susrećem, onda, o čemu govoriti i koga evangelizirati – ako prije toga sebe kao vjernici laici nismo evangelizirali“ poručila je Čavar.

SIMPOZIJ, MISIJSKO I EVANGELIZACIJSKO POSLANJE CRKVE IV– Tadić, Blažević, Bilan

Na znanstvenom simpoziju 'Misijsko i evangelizacijsko poslanje Crkve u suvremenom multikulturalnom i multikonfesionalnom društvu', u petak 26. svibnja u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru izlaganje 'Postsekularno društvo i religijski pluralizam' priredili su prof. dr. Stipan Tadić i izv. prof. dr. Vine Mihaljević. Predstavili su rezultate socioreligijskih istraživanja u Hrvatskoj, pojave religijski pluralizam i religijske promjene u Hrvatskoj. Tadić je istaknuo da nakon demokratskih promjena u Hrvatskoj dolazi do povećanog značajnog društvenog utjecaja i revitalizacije religije „koja je važan okvir dru-

tvenih procesa i individualnih vrijednosnih usmjerenja“. Javlja se pluralizam novih religijskih oblika. Govoreći o poimanju religije u postmodernizmu,

Tadić je pojasnio da pojedinac napušta tradicionalne društveno-kulturne institucije, želi osobno izabrati kulturu, društvo i način na koji će živjeti. Istaknuo je vrijednost katoličkih pokreta vjerskog buđenja koji doprinose istinskoj obnovi i modernizaciji Katoličke Crkve.

S demokratskim promjenama u Hrvatskoj nastupila je i politička i društveno-ekonomska preobrazba, sloboda savjesti i vjeroispovijesti. Promjena je položaja uloge religije i Crkve u društvu koje poprimaju javno kulturno i društveno djelovanje. Obredi se javno slave, Crkva osniva odgojno-obrazovne ustanove, ima pristup medijima, promiče socijalni nauk Crkve, organizira se dušobrižništvo u vojsci, policiji i zatvorima. Istraživanja poput 'Vjera i moral u Hrvatskoj' pokazuju da nakon demokratskih promjena raste religioznost hrvatskih građana. Kod 75,2 % građana RH religija zauzima važno ili iznimno važno mjesto, 50 % građana moli iz uvjerenja. Tadić je naveo sljedeće vjerske pripadnosti u Hrvatskoj: katolici (89 %), pravoslavci (4 %), neizjašnjeni, bez vjere (3 %), agnostici (3 %) i muslimani (1 %). Tipologija vjernika pokazuje da je 50 % tradicionalnih vjernika, 25 % praktičnih a 15 % nominalnih vjernika, prema G. Črpić, S. Kušar, 'Neki aspekti religioznosti u Hrvatskoj' (1998). Tadić je govorio i o otvorenosti populacije prema alternativnim religiozom praksama; 35 % smatra da je alternativna medicina uspješna kao i klasična, a 20 % da transcedentalnom meditacijom čovjek oslobađa svoje duhovne potencijale. Projekt MZOS-a 'Globalizacija i (post)moderni religijski i crkveni pokreti u Hrvatskoj' (2001.) pokazuje da suvremeni crkveni pokreti nisu otvoreni alternativnom učenju i ne prihvaćaju New Age, premda se u stvarnosti događa i njihov utjecaj na pojedince.

Aktualna tema je 'Misijsko i evangelizacijsko poslanje Crkve pred izazovom širenja joge na Zapadu' koju je priredio dr. Josip Blažević. Budući da je bio spriječen sudjelovati, njegovo je izlaganje pročitao don Zdenko Dundović. Blažević upozorava da „umjesto raspoloživosti za međureligijski dijalog, misionari joge u Hrvatskoj prikrivaju njenu duhovnu narav, agresivno je namećući u odgojno-obrazovne i sportske

ustanove, kao tjelovježbu. To za evangelizacijsko poslanje Crkve predstavlja izazov“.

„Joga je puno više od puke gimnastike. Sveprisutnost tečajeva joge u suvremenim hramovima zdravlja, teretanama, liječilištima, fitness centrima, uz aerobik i masažu, ples i pilaes, može odvratiti pažnju od prave naravi joge: ona je prije svega drevna istočnjačka duhovna disciplina. Ta konstatacija ne znači obezvrijeđivanje joge, nego njenu apologiju. Zanimajati jogi duhovnu dimenziju značilo bi zanimajati joj narav“ upozorava Blažević, dodajući da je rasvjetljavanje naravi joge pomračeno medijskim kampanjama. Jedino je iz perspektive istine moguć dijalog Crkve s drugim religijama i kulturama, ističe i Međunarodno teološko povjerenstvo. „Gurui na Zapad ne dolaze spontano, oni su misionari u pravom smislu te riječi, premda duhovni nomadi zapada toga nisu svjesni. Crkva trpi najžešću kritiku upravo od strane duhovnih nomada koji ne poznaju kršćanstvo, jogu ni ciljeve njenih misionara. Istinski međureligijski dijalog moguć je samo na bazi temeljnog poznavanja sadržaja vlastite vjere i šire platforme neohinduističkih misionarskih napora kojih je joga tek vrh sante leda“ ističe Blažević.

Blažević argumentirano tumači značenje joge u odnosu na religije, Bibliju, sport, mitove o 'savršenom zdravlju', 'dugovječnosti' i 'znanstvenosti' joge, koju još nitko nije obrazložio u čemu se sastoji. „Joga je istočnjačka nekršćanska tehnika. Postoje i istočnjačke kršćanske tehnike, no njih nitko ne spominje a imaju određenih sličnosti s jogom, kao što je hezihastička molitva“ upozorava Blažević. Naime, pod utjecajem Teozofskog društva, joga je na Zapadu doživjela inverziju i reinterpretaciju. „Umjesto asketske discipline usmjerene postizanju samospoznaje, naravi vlastitog bitka odnosno izbjavljenja, joga je u tehniciziranoj kulturi zdravizma postala tehnikom za poboljšanje zdravlja i dobila prizemnu, materijalnu dimenziju. Tome su doprinijeli i gurui koji su komercijalizacijom joge na Zapadu osobno profitirali. Promotri joge za razlog njene kompatibilnosti sa svim religijama navode drevnost joge, da ne predstavlja doktrinu i nema

sustav dogmi, nego je ponajprije disciplina, praksa“ kaže Blažević.

„Na Zapadu jogu se najradije promatra kao sportsku disciplinu, religijski indiferentnu, čije bi vježbe imale blagotvorne učinke na zdravlje. Radi toga i otklanjaju stresa osobe prakticiraju jogu. Opće je rasprostranjen mit prema kojem je joga čudotvorno sredstvo za postizanje savršenog zdravlja i dugovječnosti. To je inverzija istinske svrhe joge koja se dogodila prilikom seljenja joge na Zapad. U Indiji se joga vježba u svrhu postizanja spasenja. Nema pokazatelja da je stanovništvo Indije, jer vježba jogu, zdravije od Zapadnjaka koji jogu ne vježbaju, ili da duže žive“ ističe Blažević i navodi konkretne primjere za to, po ranim smrtima gurua joge. Upozorava da su polaznici joge na Zapadu indoktrinirani prozivanjem 'isključivosti' Crkve jer se opire jogi i ističe da je porast vjere u reinkarnaciju na Zapadu u tradicionalno kršćanskim zemljama, najvećim dijelom zbog širenja joge.

Blažević kaže da „otegotnu okolnost autentičnom dijalogu predstavlja desakralizacija joge na Zapadu, njeno prodavanje kroz vikend tečajeve, trpanje pod gimnastiku i aerobik, davanje epitata poput 'medicinska joga', što je strano istinskoj naravi joge“. Ističe da to što sportaši koriste jogu u pripravi za natjecanje nije dokaz da je joga sport. Uspoređuje to sa svrhom zrakoplova, kao da bi ga se nazvalo autom, jer se prije uzlijetanja kreće na kotačima pistom. „Svrha zrakoplova je da leti nebom. Tako ni joga nije za eksploataciju u prolazne i materijalne svrhe. Svrha joge je osloboditi dušu iz okova karme, nije namijenjena za postizanje tjelesnog zdravlja, nego za postizanje spasenja (moksa). Neovisno o podijeljenim mišljenjima prema jogi, intelektualno poštenje zahtjeva da dignemo glas u obranu integriteta joge, nasuprot potrošačkom mentalitetu zapadnjaka koji trguje svetinjama svih religija“ poručuje Blažević.

U izlaganju 'Interkulturalizam kao pedagoški izazov', doc. dr. Diana Nenadić Bilan govorila je o multikulturalnoj Europi i svijetu, odgoju za interkulturalizam i o identitetu. „U interkulturalnom kontekstu identitet je među temelj-

nim pojmovima u analizi etničkog, manjinskog i nacionalnog problema. Svijest o vlastitom kulturnom identitetu i značenju vlastite

kulture jača sposobnost djelotvornog percipiranja stvarnosti, dopušta prepoznavanje različitosti, jača prihvaćanje sebe ali i prihvaćanje drugih“ istaknula je Bilan. Za Europu interkulturalizam postaje zanimljiv od 1975. g. Tada je taj koncept predložila radna grupa za kulturu Europskog savjeta, kao pristup obrazovanju migranata. Vijeće Europe i Europska zajednica postali su svjesni učinaka demografskog rasta i nataliteta novih doseljenika i stranih zajednica u Europi koje su počele stvarati multietničko i multikulturalno obilježje europskih društava. Multikulturalizam je djelovanje različitih kultura unutar iste zemlje ili regije; interkulturalizam je dijalog između kultura u kojem su prisutni susreti, prožimanje i međusobno uvažavanje, bogaćenje različitih kultura bez obzira na etničku dominaciju njenih nositelja; pluralni monokulturalizam je toleriranje raznolikosti kultura, tj. supostojanje dviju tradicija koje koegzistiraju rame uz rame bez međusobnih susreta, definirala je Bilan.

Govorila je i o procesu globalizacije koja može biti ekonomska, politička i kulturna. Podrazumijeva socijalni proces koji teži sveobuhvatnosti i jedinstvenosti svijeta. U globalizacijskim procesima dolazi do redefinicije individualnoga, relativizacije sustava vrijednosti, lomljenja tradicionalne pripadnosti i lojalnosti. Globalni rizici su narcistički identiteti i porast potrošačke kulture, stvaranje virtualnog socijalnog identiteta, gubitak autonomije osobe, slabljenje obiteljskog sustava, konzumerizam

i terorizam. Tumačeći pedagoške izazove interkulturalizma, Bilan smatra da je veliki izazov suvremenoj pedagogiji u društvu različitih kultura razvoj svijesti o vlastitoj kulturi sa svim njenim pripadajućim odrednicama. Interkulturalna dimenzija kurikuluma zahtjeva nove i drugačije pristupe izradi kurikuluma u realizaciji nastave predmeta, novi pristup odabiru sadržaja, ciljeva i zadaća, određenju učeničkih i učiteljevih kompetencija te odabiru odgojno-obrazovnih strategija. Prema Okviru nacionalnog kurikuluma, „interkulturalizam znači razumijevanje i prihvaćanje kulturnih razlika, da bi se smanjili neravnopravnost i predrasude prema pripadnicima drugih kultura”.

„Iako nijedan predmet ne može izbjeći interkulturalni pristup, neki od njih su posebno pogodni za usvajanje znanja, formiranje interkulturalnih stavova i vrijednosti: povijest, zemljopis, jezici i književnost, umjetnost“ rekla je Bilan. Ciljevi interkulturalnog odgoja i obrazovanja su odgoj za empatiju (naučiti razumjeti druge), odgoj za solidarnost, za priznanje i poštivanje različitosti (poštivanje drugačijih stilova života kao osobno i društveno bogatstvo), odgoj protiv ksenofobije, rasizma i drugih oblika diskriminacije.

Interkulturalne kompetencije su samosvijest, svijest o vlastitom identitetu, poštivanje i razumijevanje drugih (pogled iz drugačije perspektive, svjetonazora, uočavanje sličnosti i razlika), slušanje (sudjelovanje u autentičnom interkulturalnom dijalogu), adaptacija (biti sposoban staviti se u situaciju drugoga), izgradnja odnosa i dugotrajnih međukulturalnih osobnih veza, kulturna ‘poniznost’ koja kombinira poštovanje sa samosviješću. „Interkulturalna osjetljivost podrazumijeva sposobnost uočavanja i prepoznavanja postojanja različitih pogleda na svijet koji omogućavaju prihvaćanje i priznavanje vlastitog identiteta i vlastitih kulturnih vrijednosti, kao i kulturnih vrijednosti i identiteta pripadnika drugih kultura“ istaknula je Piršlovu definiciju Bilan.

Tumačeći identitet i interkulturalnost, Bilan ističe potrebu da odgoj i obrazovanje pridonose izgradnji osobnog, kulturnog i nacionalnog identiteta pojedinca. „U doba globalizacije na

djelu je snažno miješanje različitih kultura, svjetonazora i religija. Čovjek treba postati građaninom svijeta, a pritom sačuvati svoj nacionalni identitet, svoju kulturu, društvenu, moralnu i duhovnu baštinu“ poručila je Bilan. Stoga je kao značajan odgojno-obrazovni koncept navela baštinu nekog naroda – čini je kulturno nasljeđe i prirodno bogatstvo koje treba čuvati i njegovati. Da se to ostvari, pojedince treba osposobiti za prepoznavanje baštinskih elemenata i senzibilizirati za njeno očuvanje. „Zato kod djece već od rane dobi treba razvijati upoznavanje svih oblika baštine, razvijanje svijesti o njejoj neprocjenjivoj vrijednosti te razumijevanje važnosti njenog očuvanja“ zaključila je Bilan.

SIMPOZIJ O MISIJSKOM I EVANGELIZACIJSKOM POSLANJU CRKVE – Wesolowski (Kina), Llanos (Južna Amerika)

Na znanstvenom simpoziju ‘Misijsko i evangelizacijsko poslanje Crkve u suvremenom multikulturalnom i multikonfesionalnom društvu’, u petak 26. svibnja u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru, prof. dr. Zbigniew Jan Wesolowski, SVD održao je izlaganje ‘Misijsko i evangelizacijsko djelovanje Crkve na Dalekom istoku – Kina (od 19. stoljeća do danas)’. „Kršćanstvo polako ali sigurno mijenja Kinu. Nakon protjerivanja stranih misionara, Crkva u Kini je, milošću Božjom, od Crkve koju su vodili strani misionari, postala sve više domaća Crkva u Kini“ istaknuo je Wesolowski i nizom konkretnih podataka iz prakse predstavio misionarsko djelovanje katolika, protestanata i pravoslavaca u Kini.

Pretpostavlja se da je u Kini oko 60 milijuna protestanata, a 20 milijuna katolika. Smatraju neki da protestantizam brže raste zbog svoje „fleksibilnije institucionalne organizacije i sposobnosti preživljavanja komunističkog progona te razvoja domaće i mjesne Crkve bez strane kontrole nametnute od eklezijalne hijerarhije u Rimu“. Katolička Crkva puno doprinosi društvu i ima dobar ugled. Od 1999-tih godina mnoge socijalno-karitativne djelatnosti i ustanove Katoličke Crkve služe u kineskom društvu. U Kini je više od dvadeset socijalno-karitativnih katoličkih centara. Crkva

suzbija siromaštvo, pomaže u katastrofama, obrazovanju, staračkim domovima, medicinskoj skrbi i izravno evangelizira.

Centar katoličke socijalne službe Jinde Charities bila je prva kineska katolička nevladina organizacija, osnovana 1997. u Hebeiju, glavnom gradu provincije Shijiazhuang, legalno registrirana prema vladinim odredbama 1998. g. Njen utemeljitelj i vođa je državno odobreni svećenik, o. John Baptist Zhang Shijiang. Uključuje službe: pomoć u hitnim slučajevima pojedincima i obiteljima i u katastrofama, socijalni razvoj, odgoj i trening, stipendiranje, prevencija side, borba protiv trgovanja ljudima, briga za stare i nemoćne i drugi povjereni projekti.

Wesolowski je istaknuo da novi zakon o nevladinim organizacijama u Kini iz siječnja 2017. g. postrožava kontrolu političkih i religijskih aktivnosti koje su dosad izbjegavale kontrolu kineske vlade. „Brzo širenje kršćanstva u Kini pomaže i to što se evangelizacija događa među mladim ljudima pa ti mladi kršćani nastavljaju evangelizirati druge. Postoje i kulturalni kršćani u Kini. Mnogi kineski znanstvenici, intelektualci i umjetnici zainteresirali su se za kršćanstvo kao izvor zapadne tradicionalne kulture i njenih vrijednosti, kao posljedica brzog rasta kršćanstva u Kini 1980.-ih godina. No, mnogi od njih suzdržavaju se od ulaska u kršćansku Crkvu po krštenju“ rekao je Wesolowski. U Katoličkoj Crkvi u Kini službeno ne postoje muške redovničke kongregacije nego samo dijecezanski svećenici. Postoje ženske dijecezanske kongregacije. God. 2010. bilo je 5 350 redovni-

ca u oko 160 kongregacija u Kini.

Među tisućama i tisućama zapadnih misionara koji su posvetili svoj život u službi Kinezima, predavač je istaknuo člana Družbe Božje Riječi, sv. Josepha Freinademetza (1852.-1908.). Njegov moto je bio: "Ljubav je jedini strani jezik koji svatko razumije". Zarazio se tifusom i pokopan je u Kini. Misionari Božje Riječi objavili su prijevode i rad na Bibliji u Shandongu (1882.-1950.). To je bio važan doprinos cijelom kineskom prijevodu Katoličke Biblije (1954.) i biblijski apostolat na lokalnoj razini. Misionari i kineski vjernici kao članovi Katoličke Crkve uvijek su tražili sredstva za caritas za potrebe kineskog naroda. Bilo je puno katoličkih sirotišta, zdravstvene skrbi, staračkih domova i hospicija u Kini.

Osobiti primjer takve brige je uspostava nacionalne kineske Katoličke akcije 1928. g., za što je prve korake 1912. g. učinio šangajski katolik laik Joseph Lu Pa Hong (1875.-1937.). Bio je poslovni čovjek i dobročinitelj siromaha, pomoćnik laika misionara u Shanghaiju. Veliku podršku Katoličkoj akciji u Kini dao je Ceslo Constatnini (1876.-1958.), prvi apostolski delegat u Kini. Tijekom svog boravka u Kini (1923.-1933.) sazvaio je Šangajsku sinodu biskupa Kine, prvu nacionalnu konferenciju biskupa u Kini (14. svibnja-12. lipnja 1924.). Napisao je konstitucije za katoličke misije u Kini, unaprijedio razvoj Katoličkog sveučilišta Fe Jen i Katoličkog obrazovnog apostolata. Promaknuo je šestoricu kineskih svećenika u biskupe 1928. g. u Rimu te ustanovio nekoliko regionalnih bogoslovija da podrži odgoj domaćeg klera i Crkve.

Na Katoličkom sveučilištu Fe Jen u Peking, njemački misionar Družbe Božanske Riječi, Franz Xavier Biallas (1878.-1936.) započeo je 1935. g. izdavati časopis Monumenta Serica: Journal of Oriental Studies, da se na tom mjestu objavljuju istraživanja kineske kulture na zapadnim jezicima, kao znak poštovanja prema kineskoj kulturi i pomoć kršćanskim misionarima da dublje razumiju kinesku kulturu i omoguće inkulturaciju. Na tom katoličkom sveučilištu razvija se Ars Sacra Pekinenis. God. 1938. nadbiskup Costantini imenovao je fla-

manskog misionara Edmonda Van Genechtena profesorom na jednom pekinškom sveučilištu da teološki obrazuje slikare koji su se kao obraćenici posvetili kršćanskoj umjetnosti.

U Kini je djelovalo 214 katoličkih redovničkih kongregacija i redova (57 društava za muškarce, 80 za strane žene i 77 za kineske žene). God. 1949. bilo je 20 nadbiskupija, 85 biskupija, 39 apostolskih prefektura, 3 080 misionara i 2 557 kineskih svećenika. Procjenjuje se da je 1949. g., kad su kineski komunisti preuzeli vlast, u Kini bilo oko 3, 5 milijuna katolika.

Wesolowski je prikazao kronologiju razvoja katolicizma i protestantizma u komunističkoj Kini, do danas. Komunističko preuzimanje vlasti i proglašenje Narodne Republike Kine 1949. g. značilo je egzodus zapadnih protestantskih i katoličkih misionara iz Kine. God. 1951. Vlada u Peking prekinula je diplomatske odnose sa Svetom Stolicom. Tada su počela istjerivanja i odlazak svih stranih muških i ženskih misionara, katolika i protestanata. God. 1957. Ured za vjerska pitanja NRK osnovao je Domoljubnu udrugu Katoličke Crkve u Kini koja ne prihvaća papin primat kako bi država mogla nadgledati kineske katolike u zemlji. U enciklici 'Ad Apostolorum principis' 1958. g., papa Pio XII. izražava neslaganje s osnivanjem te Domoljubne udruge. Objavio je da će biskupi koji sudjeluju u posveti biskupa koje je izabrala ta Udruga biti ekskomunicirani. Od tada su se povećale tenzije i prijetnja šizme Katoličke Crkve u Kini s Općom Crkvom te je postao vidljiv raskol između 'domoljubne' i 'podzemne' Crkve.

Danas to znači napetost između 'službene', tj. državno prihvaćene Crkve i 'podzemne' Crkve koja ne odobrava nikakvu suradnju s Kineskom komunističkom vladom. Sredstvo za podčinjavanje i kontrolu Crkve komunističkim vlatima su tri samo-načela: samo-uprava (domaće vodstvo u Crkvi), samo-uzdržavanje (financijska neovisnost od stranaca) i samo-propagiranje (domaći misijski rad). Ipak, većina stranih i kineskih katoličkih svećenika i biskupa suprotstavila se tome. Rezultat tog otpora je da su kler i vjernici u Kini podvrgnuti nadzoru, tlačenju, dugogodišnjem zatvaranju i mučenju. „Crkva u Kini dala je stotine i stotine mučenika. Doma-

ći katolički kler bio je prisiljen na ponižavajući ropski rad kako bi se mogao uzdržavati. Mnogi među stranim misionarima bili su optuženi da su strani agenti i utamničeni su. Drugi su istjerani iz Kine ili su pobjegli u inozemstvo. Zbog neprihvatanja kontrole Kineske komunističke vlade nad katolicima u Kini kroz Domoljubnu udrugu, kardinal Kung (1901.-2000.), katolički biskup Shanghaija (1950.-2000.) proveo je tri-deset godina u kineskom zatvoru. Oslobođen je 1986. g. Bio je u kućnom pritvoru do 1988. g., a kasnije mu je dopušteno da ode u SAD“ rekao je Wesolowski. Mučeništva i progon svih pet službenih religija i svega vjerskog života osobito je bilo za vrijeme Kulturne revolucije (1966.-1976.).

Zadnji važni papinski dokument Katoličkoj Crkvi u Kini bilo je pismo pape Benedikta XVI. kineskim katolicima u kojem “daje neke smjernice za život Crkve i zadatak evangelizacije u Kini” (27. svibnja 2007.). U broju 9 tog pisma, Benedikt XVI. kaže da glavna napetost u odnosima između Svete Stolice i Komunističke vlade u Pekingu sve do danas nije razriješena. Papa ističe da „Sveta Stolica prati imenovanje biskupa osobitom brigom budući da se to tiče samog srca života Crkve, utoliko što je papino imenovanje biskupa garancija jedinstva Crkve i hijerarhijskog zajedništva”.

Dana 10. studenog 2016. g. Kina je dobila biskupa kojeg je odobrio Vatikan, zaređen je mons. Peter Dingo Lingbin (r. 1962.), biskup Changzhija. Redenju je nazočilo oko dvije tisuće ljudi, uz snage sigurnosti. Svi biskupi na redenju bili su u zajedništvu s Papom. Mandat Svete Stolice pročitao je privatno, a onaj Vijeća kineskih biskupa pročitao je javno.

Usprkos teškoj situaciji u sekularističko-atističkoj Kini, katolicizam i protestantizam počeli su se stalno razvijati od ekonomskih i socijalnih reformi Kine 1978. g. Kineska ekonomija je brzo prešla od centralno planirane do tržišno orijentirane, a ekonomski razvoj su ubrzala strana ulaganja i otvorenija ekonomija. S druge strane, više od 400 milijuna Kineza živi u velikom siromaštvu, 282 milijuna su radnici migranti koji se sele sa sela u gadove u potrazi za poslom, rekao je Wesolowski.

Misijska služba protestanata u 19. i 20. st. u Kini sastojala se u evangelizaciji na temelju Biblije, obrazovanju, osobito su pomogli obrazovanje žena i razvoju medicine. Protestantski misionari su podijelili brojne primjerke Biblije i druga tiskana djela iz povijesti i znanosti. To je kristijaniziralo i moderniziralo Kinu. U izravnoj evangelizaciji u Kini protestantski misionari su propovijedali evanđelje Isusa Krista uz pomoć Biblije, informirali o temeljnom kršćanskom vjerovanju. Osnivali su kršćanske zajednice, humanitarno djelovali, poboljšali ekonomski razvoj, pismenost, školstvo, zdravlje i brigu za djecu. Od početka svojih misija u Kini, protestanti su otvarali škole i bolnice u kojima se prakticirala zapadna medicina. Protestantski misionari u Kini bili su medicinari, liječnici i kirurzi i u 19./20. st. dali su veliki doprinos utemeljenju moderne medicine u Kini. Osnivali su prve moderne bolnice i klinike u Kini, medicinske škole, obrazovali medicinske sestre. Do 1905. g. u Kini je bilo 300 medicinskih misionara (liječnika i kirurga) u 250 misijskih bolnica i ambulanti. Protestanti su do 1949. g. osnovali 16 kršćanskih koledža, uz podršku američkih protestantskih agencija. Katolički misionari su uspjeli osnovati samo tri katolička sveučilišta u Kini.

Prva ruska pravoslavna misija u Kini počela je 1715. g. u Pekingu. Mali broj ruskih misija nije bio relevantan za širenje kršćanstva u Kini kao katoličke i protestantske misije. Ruska pravoslavna Crkva počela je velike misijske aktivnosti od 1860.-tih do 1900.-ih godina. Sad u Kini ima oko 15 000 pravoslavnih kršćana. Početkom 20. st. Ruska pravoslavna Crkva imala je 32 misionarske postaje u Kini, 19 crkava i 20 škola, godišnje 700 studenata u pravoslavnim misijskim školama i 700 krštenja u jednoj godini. Znak dobrih odnosa između Moskve i Pekinga je i što je Ruska pravoslavna Crkva zaređila svog prvog kineskog svećenika 1. svibnja 2016. g., uz podršku kineskih ateističkih vlasti.

Prof. dr. Mario Oscar Llanos održao je izlaganje SDB ‘Sv. José Gabriel del Rosario Brochero, genijalni apostol ‘Sierras cordobesas’, nadahnuti prethodnik nove evangelizacije u Južnoj Americi’. Opisao je značajke evangelizacije u

Latinskoj Americi i po djelovanju sv. Brochera. Razvoj kršćanstva od 1500.-1965. g. povezan je s političkom prevlašću, no rad Bogu posvećenih osoba promiče i dostojanstvo domorodaca. U 19. st. u Južnoj Americi je utjecaj liberalnih nadahnuća i europskog prosvjetiteljstva. Ususret crkvenom proroštvu Latinske Amerike, Llanos je istaknuo značaj enciklika *Populorum Progressio* (Razvoj naroda) pape bl. Pavla VI. 1967. g. koja je prva socijalna enciklika napisana nakon Drugog vatikanskog koncila i *Gaudium et Spes* (1965.) (Radost i nada), pastoralne konstitucije o Crkvi u suvremenom svijetu. Misao o Crkvi siromašnih i pastoralnu metodu 'vidjeti, prosuditi, djelovati' podržala je i Konfederacija latinoameričkih redovnika. Istaknuo je bl. Oscara Arnulfa Romera, salvadorskog biskupa siromašnih kojeg je atentator ubio dok je služio misu u bolničkoj kapeli. Bl. Romero je bio najutjecajniji glas koji se borio za obespravljene u južnoameričkim državama kad su se vodile revolucije, mafijaški obračuni a siromašne su iskorištavali bogati veleposjednici.

Llanos je opisao i nove društvene i crkvene uvjete na početku trećeg tisućljeća: asimetričnu globalizaciju, sekularizaciju, dekristijanizaciju, utjecaj sekta i spiritualizam. Nastupa kriza teologije oslobođenja, manji je naglasak na opciji za siromašne. God. 2007. na Općoj skupštini Vijeća biskupskih konferencija Južne Amerike (CELAM) sastavljen je dokument 'Aparecida' koji govori o Crkvi u Latinskoj Americi i ciljevima kako revitalizirati vjeru. Na taj je dokument podsjetio i papa Franjo na Svjetskom susretu mladih u Brazilu 2013. g., kad se sastao i s biskupima Latinske Amerike.

Llanos je opisao život i poslanje svetog argentinog svećenika Brochera (1840.-1914.) koji je nazvan 'svećenik gaučo', u pozitivnom značenju seoskog čovjeka. Potjecao je iz brojne radničke obitelji, uzoran u posvećenosti studiju, služenju i isusovačkoj formaciji. Iako je završio fakultet filozofije u Cordobi, izražavao se pučki jednostavno, pastoralno i odgojno je obnavljao uvjeren u djelotvornost duhovnih vježbi. Brochero je bio uspješan evangelizator i bio je djelotvoran u opasnom okruženju rasističkih i vojnih ugroza te liberalno – prosvjetilejske politike. Promicao je evanđelje kao 'projekt za teritorij', evanđeosku tezu uvažavanja čovjeka i teritorija. Prelazio je kilometre jašući planinskim putovima na svojoj mazgi. Brochero je požrtvovno služio i kad je 1867. g. izbilala epidemija kolere. Skrbio je i za gubavce te se zarazio od gube i oslijepio. Nosio je pončo i sombrero, karakteristične odjeće gauča, južnoameričkih kaubojas. Na svojim brojnim putovanjima uvijek bi nosio sliku Marije, molitvenik i potrebno za služenje mise, kako bi u nekom trenutku putovanja mogao udijeliti sakramente osobi koju sretno.

Davao je glas onima koji ga nemaju i svojom moralnom snagom utjecao na autoritete. Predstavnik je Crkve za – sa – od siromašnih, otvoren svima a naklonjen najsiriimašnijima. Brochero je bio na čelu zajedničke izgradnje i predvoditelj djela u službi naroda: gradio je ceste i željeznice, škole, pošte, banke, trgovine, kuće za duhovne vježbe, razvijao je formaciju učitelja i odgoj učenika, novinarstvo, uzgoj riba, distribuciju vode, turizam, pastoral zatvorenika, marginaliziranih i bolesnih. Podržavao je političku aktivnost za obranu dostojanstva svakog čovjeka. Evangelizaciju je provodio katehezom za djecu, duhovnim vježbama za odrasle i služenjem u društvu.

Među uspješnim metodama za obnovu naroda, Llanos je istaknuo potrebu da stil bude direktan, skroman, esencijalan i kerigmatski, jezik konkretan, jednostavan, humorističan, odgojni, utemeljen u evanđelju. Potrebna je formacija katehista, da kateheza kreira kulturu, promičući pedagošku i socijalnu dimenziju transcendentnoga. Brochero je razvijao

duhovne vježbe kao instituciju obraćenja, po ignacijankom modelu, promičući osobno iskustvo i grupe bazičnih zajednica. Plodovi su bili obraćenje, socijalni moral i nova kultura.

Ključ društvene izgradnje je Brocherovo služenje u službi zajedničkog i narodnog 'mi'. Brocherov stil kulturalnog posredništva Llanos je predstavio kao projekt povezan sa znakovima vremena. Karakterizira ga izgradnja civilizacije, napredak i prosvijećenost, s evanđeoskom vizijom i misijom izgradnje Kraljevstva Božjeg. Llanos je rekao da Brocherovo djelovanje karakterizira sljedeće: služenje u pozornosti na realnost, blizina i narodni stil, inkulturirana utjelovljenost, univerzalno proroštvo, provokator je obraćenja, duh i misija, Božji čovjek i čovjek Crkve, riječ – molitva – askeza, siromašni i siromaštvo te Blažena Djevica Marija.

Brochero je uzor za odvažno nasljedovanje, koje je zatražio i guverner Miquel Juarez Celman, poručio je Llanos, podsjetivši na Brocherove riječi: „Živjet ću uvijek u srcu mojih sunarodnjaka“. Papa Franjo proglasio ga je blaženim 15. rujna 2013. g., a svetim 16. listopada 2016. g. Za beatifikaciju je potvrđeno čudo Nicolasa Floresa, a za kanonizaciju Camile Bruscotti.

SIMPOZIJ 'MISIJSKO I EVANGELIZACIJSKO POSLANJE CRKVE': 'SEKULARIZAM – PREPREKA EVANGELIZACIJI?' – dr. Stjepo Bartulica

Izlaganje 'Sekularizam: Prepreka evangelizaciji?' održao je dr. Stjepo Bartulica na znanstvenom simpoziju 'Misijsko i evangelizacijsko poslanje Crkve u suvremenom multikulturalnom i multikonfesionalnom društvu' u petak 26. svibnja u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru.

Uvodno se Bartulica osvrnuo o značenju novih medija što je također tematizirano na simpoziju. Bartulica je odrastao u SAD-u te je pojasnio 'fenomen Trumpa'. „Da su odlučivali urednici i mainstream mediji, Trump sigurno ne bi bio predsjednik. To je mnogima veliko iznenađenje. Mainstream mediji se i dalje teško suočavaju s tom situacijom. Krivo su procijenili konačan ishod i općenito, njihov utjecaj je jako umanjen, prije svega zbog novog načina komuniciranja. Ta sapunica između Trumpa i

medija se nastavlja. To je svakodnevno vidljivo u američkoj politici. Sretan sam što možemo o ovoj temi govoriti na sveučilištu. U Americi su u novije vrijeme sveučilišta postala mjesta gdje je sloboda govora jako sužena, ograničena. Čak postoje tzv. sigurni prostori, 'safe places', gdje se studentima osigurava prostor gdje mogu biti zaštićeni od raznih stavova i mišljenja koje ih vrijeđa ili smeta. To je novi fenomen. Do 1991./92. g. ovakav skup vjerojatno ne bi bio moguć na ovom Sveučilištu. Nadam se da ćemo biti u stanju sačuvati kulturu slobode i da se može otvoreno raspravljati, pa i o osjetljivim temama“ rekao je Bartulica.

U javnom prostoru često čujemo da je Hrvatska sekularna država, inzistira se na tom pojmu, rekao je predavač, istaknuvši da je važno razumjeti pojam sekularizma. „No, moramo razlučiti između sekularnosti i sekularizma kao filozofske škole, svjetonazora“, naglasio je predavač.

„Crkva može živjeti s time da je odvojena od države. To nije sporno. Nije uloga politike definirati koja će biti službena vjera. Međutim, treba osigurati temeljne slobode. To je izuzetno važno. I važno je da se temeljne slobode koje su navedene u ustavu tumače na liberalan način. U Americi postoji tendencija da se sloboda vjeroispovijesti sužava na slobodu štovanja, 'Freedom of Worship'. Znači, nitko neće braniti nekome da odlazi nedjeljom i u drugi dan na misu. Ali vjerski utjecaj u javnom prostoru mora biti što manji, ograničiti ga u što većoj mjeri. S time se suočavamo. Kao posljedica takvog razmišljanja imamo i slučaj pape Benedikta XVI. koji je morao otkazati jedno

predavanje na sveučilištu La Sapienza u Rimu, zbog otpora i velike kritike njega. Papa, Sveti Otac, morao je odustati od jednog predavanja u samom Rimu. Znači, to su vrlo jaki utjecaji, netolerantni, otežavaju pravi dijalog“ upozorio je Bartulica.

Rekao je da Hrvatska jest sekularna država, i Jugoslavija je bila sekularna država. „Moglo bi se reći da je i komunizam predstavljao radikalniji oblik sekularizma. Do te mjere da je promicao ateizam kao službenu doktrinu“ rekao je Bartulica.

Predstavio je dva filozofa koji su „jako odgovorni za kasniji razvoj sekularnog poimanja politike i društva“. Niccolo Machiavelli (1469.-1527.), talijanski diplomat i pisac „prvi je podigao zid između Crkve i države. Za njega nije bilo dovoljno osloboditi vladara od bilo kojeg utjecaja Crkve, nego ga je potrebno okrenuti protiv kršćanskog morala kako bi zadržao svoju vlast“ rekao je Bartulica. To je bilo u ranom 16. st., a njegovo djelo 'Vladar' je kasnije objavljeno, 1532. g., pet godina nakon njegove smrti. U tom djelu kaže da se vladar ne može držati svega što ljudi smatraju da je za dobro, „jer da bi zadržao vlast, često je primoran raditi protiv onoga što nam zapovijeda vjernost, milosrđe, vjera, čovječnost. Stoga mora imati duh sposoban da se okrene kako mu nalaže vjeter i neprestana promjenjivost okolnosti. Mora znati zagaziti u zlo, ako bude prisiljen“, piše Machiavelli. „To je prvi put da se na takav način otvoreno opravdavaju loša sredstva, zlo, u postizanju nekog političkog cilja. Nažalost, te tendencije su prisutne ne samo kod nas, nego inače u politici. Makijavelizam po kojem cilj opravdava sredstvo je vrlo prisutna logika. Ona jako otežava kršćanima da sudjeluju u javnom prostoru, u politici, jer nas na neki način prisiljava na razne kompromise. To je umijeće vladanja. Povećati, zadržati moć, ali kroz razne kompromise. Znači, ništa nije sveto, oko svega se možemo dogovoriti. Onda smo svjedoci raznih trulih kompromisa, nelogičnih koalicija, od lokalne razine do središnje vlasti“ upozorio je Bartulica.

Uz Machiavellija, predavač je predstavio djelovanje i engleskog filozofa Thomasa Hobbesa

(1588.-1679.), koji piše nakon Machiavellija. „Između se dogodila protestantska reformacija i mnogi vjerski sukobi. U tom kontekstu, Hobbes traži novi poredak za civilno društvo, za djelovanje politike. Jer religija postaje izvor sukoba. Kršćanstvo više nije izvor jedinstva za europsku kulturu, nego su se vjernici na nasilan način okrenuli jedan protiv drugoga“ rekao je Bartulica, istaknuvši da Hobbes na novi način tumači ulogu države. „On vidi glavni problem u tome da država još nema autoritet nad religijom, a to je potrebno, smatra. Autoritet suverena, vladara je neupitan, čak u teološkim stvarima. Hobbes na neki način razvija vlastitu teologiju. U svom remek djelu 'Levijatan' najveće poglavlje je posvećeno Crkvi i pitanjima odnosa između Crkve i države. Takav materijalistički filozof koji je tajio svoj ateizam, ali stručnjaci su suglasni oko toga, bio je svjestan koliko je važna religija u životu pojedinca i morao je pronaći rješenje za to pitanje“ istaknuo je Bartulica.

Hobbes je smatrao da je njegova politička filozofija sasvim nova, jer se Engleska nalazila u stanju građanskog rata, velikim dijelom vjerskog rata između anglikanaca, puritanaca. Hobbes je promatrao religiju kao veliku prijetnju stabilnosti zemlje. „Glavni politički problem je bio da država nije imala potpunu vlast nad religijom, što je značilo da je religija mogla ugroziti suverenitet kralja“ rekao je Bartulica.

Osvrnuo se na primjer Kine o kojoj se također govorilo na simpoziju. „Kad je sv. Ivan Pavao II. umro, jedan komentator je rekao da je papi bila velika, neostvarena želja posjetiti Kinu. Zanimljivo je zašto komunistička vlast u Kini nije htjela da papa Wojtila zakorači u tu zemlju. Američki bankari su dobrodošli, poslovni ljudi i razni kapitalisti su dobrodošli u Kinu. Međutim, vjerski vođa Katoličke Crkve nije uspio to ostvariti. Mislim da su dobro primijetili što je značila njegova prisutnost, posebno u cijeloj Istočnoj Europi. Kinezi se nisu htjeli izložiti sličnoj opasnosti, što pokazuje da ipak razumiju nešto o ljudskoj naravi – da će novac i profit manje ugroziti njihovu vlast, nego pojava Svetog Oca“ rekao je Bartulica.

Russel Kirk (1918.-1994), američki politički

teoretičar, moralist i povjesničar, u pokušaju definiranja sekularne filozofije kaže da „danas u postmodernom vremenu treba vratiti senzi-bilitet za vječne stvari jer je sve banalizirano, profano, nema više onoga što se smatra svetim ili trajnim“. Bartulica smatra da je jako važno da vjernici prihvate taj izazov i sudjeluju u javnoj areni. Postoje razna mišljenja o tome. Američki kritičar modernizma Rod Dreher (50), autor knjige 'The Benedict option' (2017.), o strategiji za kršćane u post-kršćanskoj naciji, kaže da su kršćani izgubili bitku za kulturu u Americi i da je jedni način za sačuvati kršćanski način života, povlačenje u neke sredine i zajednice gdje se može sačuvati bit kršćanskog života. Ali u javnoj sferi da je bitka izgubljena.

„Mislim da se moramo čuvati takvog defetizma. Jer mnogi se slažu s njim i na neki način preolako daju drugoj strani pravo da nameću svoju viziju društva. Imao sam puno razgovora i s bivšim predsjednikom Ivom Josipovićem i drugim akterima u politici, koji nisu vjerovali da će uspjeti referendum o braku u Hrvatskoj. Josipović je vjerovao da će Ustavni sud to spriječiti, što se nije dogodilo. No taj događaj predstavlja proturječni znak mnogima koji su uvjereni da su neke stvari neizbježne, da se moraju dogoditi. Ali, s dobrim angažmanom, s djelovanjem iz uvjerenja, pokazalo se, pogotovo u Hrvatskoj, to se primjećuje i u svijetu“ rekao je Bartulica.

Jutro nakon referenduma o braku nazvao ga je dopisnik New York Timesa iz Pariza koji je htio razgovarati s njim o tom referendumu. „Nije mogao vjerovati da će biti takav ishod i htio je čuti iz prve ruke kako se to dogodilo, kakve su okolnosti u Hrvatskoj dovele do toga, tek smo ušli u Europsku uniju. To nikako nije bilo uskladu s očekivanjima mnogih. To se primjećuje, ljudi promatraju što se događa. Moramo biti spremni i odvažni za borbu. Nema druge. Nema života bez žrtve, boli i patnje. Zato je Crkva pozvana svjedočiti na neustrašiv način i ljudi će slijediti“ poručio je Bartulica.

Christopher Dawson (1889.-1970.), engleski povjesničar, bio je anglikanac koji se nakon posjeta Rimu i upoznavanja barokne kulture obratio na katoličanstvo. Bio je veliki pisac i mi-

slilac te je jako rano uočio izazove sekularizma, jer je vidio da se iluzorno nadati kako postoji način ili područje gdje se možemo dogovoriti. Rekao je da je sekularni bog ljubomroni bog koji neće podnositi drugi autoritet pored sebe. „To trebamo dublje promišljati, kad se gleda u konkretnom životu. Što znači konkretno anti-diskriminacijska politika? Sve je više jasno da je to alat, oružje da se sužavaju vjerske i druge temeljne slobode. Jer u praksi se najviše diskriminira kršćane koji iz uvjerenja, najdubljeg moralnog stava, ne odlučuju o nekim stvarima. Često su kažnjeni zbog toga. U Americi je nova pojava. Govori se i o progonu kršćana, što je gotovo nezamislivo za američku kulturu. Ali to je još prisutnije u Europskoj uniji gdje se kroz razne mehanizme, na originalan način, uvijek pronalazi nove načine da se zapravo smanjuje utjecaj vjere“ upozorio je Bartulica.

Istaknuo je da smatra kako je „sekularizam možda opasniji i od islama, jer je unutra. Ta je filozofija prisutna u samom tkivu Europe. Nije vanjska prijetnja, nego prožima cijelu našu kulturu i prostor. Dawson kaže, a piše to 1959. g., 'Čini mi se da je došlo vrijeme da bi sveučilišta trebala razmisliti, je li moguće učiniti više za kršćanske studije'. Ne misli samo na teologiju, nego općenito da više učine za proučavanje kršćanske kulture kao takve. Kršćanska kultura u prošlosti je bila organska cjelina, kaže. Nije bila ograničena na teologiju. Bila je također izražena u filozofiji, književnosti, umjetnosti, glazbi, u društvu, institucijama. Postoji pokret na nekim sveučilištima i mjestima u Americi gdje se nudi proučavanje katoličke kulture, catholic studies, gdje se interdisciplinarno uključuju srodne discipline u jednu cjelinu. To je početak, da bi ljudi vratili senzi-bilitet za ono što je izgubljeno, a još imamo nejasnu sliku o onome što se radi“ zaključio je Bartulica.

SIMPOZIJ, MISIJSKO I EVANGELIZACIJSKO POSLANJE CRKVE: 'GEOGRAFSKI ASPEKTI KRŠĆANSKOG MISIONARSKOG DJELOVANJA' – dr. Josip Faričić

„Misijsko djelovanje je platforma procesa kojeg možemo smatrati kršćanskom globalizacijom, ali i globalizacijom kršćanstva. Pritom podrazumijevamo da je to pozitivan proces.

Katoličko i globalno načelo su komplementarni, preklapaju se“ rekao je prof. dr. Josip Faričić u izlaganju ‘Geografski aspekti kršćanskog misionarskog djelovanja’ na simpoziju ‘Misij-sko i evangelizacijsko poslanje Crkve u suvremenom multikulturalnom i multikonfesionalnom društvu’ u petak 26. svibnja u svečanoj dvorani Sveučilišta u Zadru. Potaknuvši da treba voditi računa i o suvremenim trendovima, rekao je da je Crkva „najstariji sustav i hijerarhijski ustroj na svijetu i treba neke promjene. Valja razmisliti o teritorijalnom preustroju u nekim regijama. U Europi je tradicija velikog broja malih župa i malih biskupija. Teže se ide za osnivanjem većih jedinica“ rekao je Faričić, napomenuvši, da je afrički biskup, čija biskupija ima 300 000 vjernika, u Hrvatskoj, ovdje bi bio nadbiskup metropolit. „Imajući na umu nesrazmjer u broju vjernika i svećenika, valja voditi računa i o svojevrsnom agregiranju, ako ne formalno teritorijalnog ustroja, onda moderiranja tog ustroja“ rekao je Faričić. Razmatrao je globalnu perspektivu Crkve, ali ne treba zanemariti lokalnu ni nuklearnu, a to je obiteljska. To bi se trebalo događati simultano, rekao je predavač.

Prostorni raspored religija ima osobitosti, kao kulturno-geografski aspekt. Geografija je i u podlozi govora o interkulturstaciji i inkulturstaciji. Geografske specifičnosti nekog prostora su klima, npr., ona uvjetuje oblikovanje tradicijske nošnje. „Kad vidimo negdje katoličkog biskupa u bijelom, to je prikladnija boja s obzirom da se tijelo manje zagrijava, ne znači da je on papa“ rekao je Faričić. Valja se prilagoditi i bio-geografskim i medicinsko-geografskim specifičnostima. „Važan sastavni dio svake kulture je jezik. Već u Novom zavjetu u Djelima apostolskim imamo temelj inkulturstacije, kad su apostoli primili Duha Svetoga, dani su im različiti jezici, kako bi mogli navješćati Radosnu vijest različitim narodima“ rekao je Faričić, istaknuvši i prostornu kontekstualizaciju arhitekture i krajolik, jer se u njemu mogu razaznati mnogi sveti prostori i sveta mjesta.

„Različite religije i kršćanstvo, sustavno i spon-tano markiraju geografski prostor sakralnim sadržajima, crkvama, kapelama, križevima,

groblijima itd. Na taj se način također mogu vidjeti rezultati misionarskog i evangelizacijskog djelovanja. Prostori obuhvaćeni misionarskim djelovanjem su raznovrsni. Stvarni geografski prostor se može iščitati na geografskoj karti, to su kontinenti ili manje regionalne cjeline. Tu su i različite prostorne imaginacije u kojima stvarni prostor gledamo kroz različite perspektive, pa postoji puno dvojnosti: stari svijet i novi svijet, zapad i istok, sve je to stvar gledanja perspektive. Oba pojma mogu imati negativnu konotaciju, ovisno kako se promatra. Spominje se i Srednja Europa. Zatim bogati sjever i siromašni jug ili stalna geografska dihotomija jezgra periferija, koju na poseban način apostrofira papa Franjo, jer ističe izlazak u periferiju. Treća vrsta prostora je virtualni. Taj prostor je jedan od elemenata i alata globalizacije. Svi se ti prostori isprepliću i upotpunjuju“ rekao je Faričić.

Među prostornim geografskim aspektima s kojih se može promatrati misionarsko djelovanje kršćana, nekoliko je različitih geografskih motrišta, no uvijek valja započeti s biblijskom geografijom. „Temelji navješćanja Radosne vijesti mogu se smatrati svojevrsnom geografijom. U Matejevom evanđelju posljednje Isusove riječi odnose se na djelovanje u prostoru, svojevrsnu geografiju. To je i demogeografija u kojoj se mogu razmatrati rezultati demografskog djelovanja, osobito evangelizacije u obliku religijskog sastava stanovništva“ rekao je Faričić.

Tumačeći aspekt biblijske geografije, Faričić je rekao da se nalazi u Novom zavjetu i na puno mjesta u Starom zavjetu. Zanimljiv navod je u Ps 117,1: ‘Hvalite Gospodina svi puci, slavite ga svi narodi’. Tu su i navodi iz Matejevog i Markovog evanđelja i iz Djela apostolskih. „Važno je svjedočenje. Među svim religijama koje su aktivne u privlačenju novih pripadnika, kršćanstvo to privlačenje zasniva na svjedočenju, a manje suptilnim metodama prozelitizma. Valja istaknuti i širenje perspektive, potrebu uključivanja cijele zajednice Crkve, klerika i laika u taj stožerni proces“ potaknuo je Faričić.

Geografska tipologija religija u mnogome se zasniva na tome koliko su aktivni u privlačenju novih članova. „Univerzalne su kršćanstvo,

islam, budizam i neke nove religije ili sinkretistički projekti, New Age. Etničke su u tome manje aktivne, osobito plemenske ili nacionalne koje su globalno prisutne, npr. hinduizam sa svojih gotovo milijardu pripadnika. S obzirom na tako velik korpus, nije toliko intenzivan proces privlačenja novih vjernika“ rekao je Faričić.

Religije se dijele na dva posebna oblika širenja. To ne znači da jedan isključuje drugi. Osnovni su disperzija ili raspršivanje i relokacija. Disperzija može biti spontana i upravljana. Npr. židovsku dijasporu se progonilo, a i selili su zbog ekonomskih razloga. Misionarska djelatnost kršćana je doprinijela disperziji. „Oblik disperzije su aktivnosti kojima se služi islam koji nema nešto analogno kršćanskoj misionarskoj djelatnosti, ali imaju razne metode koje su koristile od početka, oportunizam i konformizam istaknutih predstavnika društva ili cijelih društvenih zajednica. Privlačili su nove pripadnike s poreznim olakšicama i omogućavanjem napredovanja u karijeri“ rekao je Faričić.

Dva primjera relokacije u kojima su se religije razvile na način da su postpuno u jezgrama u kojima su ponikle, postale manjinske zajednice ili duboko fragmentirane zajednice je kršćanstvo u Palestini ili budizam u Indiji.

Faričić je govorio i o udjelu pripadnika pojedinih religija u stanovništvu svijeta. Kršćani čine oko trećine čovječanstva, ima ih oko 2,4 milijarde; muslimani 1,6 milijardi, hinduisti oko milijardu i budisti oko 400 milijuna. Nešto više od milijardu je deklariranih ateista i agnostika, među njima ih je najviše u Kini koja ima oko 1,4 milijardu stanovnika. Indija možda ima više stanovnika nego Kina. Službeno, Indija ima oko 1,2 milijardu stanovnika.

Faričić je pojasnio i trendove iz kojih se može vidjeti širenje i promjene udjela pripadnika pojedinih religija. „To se ne zasniva na epilogu misionarskog djelovanja ili aktivnog privlačenja novih djelatnika, nego na odgovarajuće prirodne procese. U prirodnom biološkom smislu, najvitalniji su muslimani. Do 2060. g. se očekuje gotovo izjednačenost u broju pripadnika

islama i kršćanstva. Kod islama je izrazito veliki natalitet. Kod dijela kršćana je malen, a kod drugih relativno velik. Zbog toga će kršćanstvo ipak zadržati svoj udio, ali će bitno opasti udjeli drugih religija“ rekao je Faričić. U Aziji opadaju ateisti, to je postsekularni period u Kini.

„Unutar kršćanstva je izrazit porast udjela afričkih kršćana u ukupnom kršćanstvu. Očekuje se da će oni iznositi gotovo polovinu svih kršćana. Vidi se i izraziti pad Europe. Dekristijanizacija Europe je rapidna i rezultat je mnogih procesa. To su i procesi starenja Europe i malog nataliteta u većini europskih zemalja. Pad udjela kršćana u europskim zemljama je i veći nego pad ukupnog stanovništva. Za razliku od Afrike gdje je broj kršćana u porastu, veći je nego što je demografski ukupan porast stanovnika u Africi“ rekao je Faričić.

Predavač je predstavio i demografiju Katoličke Crkve. God. 2015. u svijetu je bilo 1,285 milijardu katolika, što je oko 18 % ukupnog čovječanstva. Nešto manje od petine čovječanstva su katolici. U odnosu na godinu prije, to je porast od svega 1 %. Tu je velik porast broja kršćana u Africi i Aziji te stagnacija i opadanje kršćana u Europi i pojedinim dijelovima Amerike, osobito u Sjevernoj Americi.

U 2015. g. u svijetu je bilo 415 656 svećenika. To je za 136 manje od godinu prije. U Europi se u godinu dana broj svećenika smanjio za 2 502, u odnosu na 2014. g. Umrli su ili napustili svećništvo. Neznatno povećanje broja svećenika je rezultat porasta broja svećenika u Africi (za 1133) i Aziji (za 1104), pa je amortiziran manjak svećenika u Europi. U Americama se 2015. g. broj svećenika povećao za njih 47, u odnosu na 2014. g.

Broj trajnih đakona 2015. g. bio je 45 255, dok ih je 2014. g. bilo 44 566. Broj trajnih đakona se povećao uglavnom u Sjevernoj Americi jer je drugdje na kontinentima to gotovo nepoznata, u Africi i Aziji. God. 2015. u svijetu je bilo 670 320 redovnica. Taj broj se postupno smanjuje. Smanjenje bi bilo i veće, da nema povećanja u Africi i Aziji.

„Kad govorimo o misionarskom djelovanju, kršćani su u međusobnoj koliziji i defanzivi u

odnosu na islam, osobito u Europi. Što se tiče kolizije, širom svijeta, posebno u nekim tradicionalnim, jakim katoličkim sredinama. Kolizija je među različitim kršćanskim denominacijama; unatoč deklarativnom ekumenizmu, podrazumijeva sudjelovanje u istom prostoru. Postoji i interpolacija, kao što je protestantska interpolacija u Brazilu. Pentekostalne i druge protestantske denominacije tamo zauzimaju prostor koji je tradicionalno katolički“ rekao je Faričić.

„Moramo biti svjesni i činjenice ustupanja geografskog i vjerskog prostora islamu. U kojoj mjeri je u praksi provediv deklarativno proklamiran međureligijski dijalog? Kad gledamo politički korektno, taj dijalog nema alternativu. Međutim, činjenica je da u praksi često ne funkcionira“ rekao je Faričić i zaključio: „Lađa Crkve bi trebala više i smjelije ploviti. Svaka plovidba podrazumijeva jasna načela navigacije, ne dihotomije, da može ovako i onako. Onda je pitanje koji je smjer plovidbe. Treba uzimati u obzir i lokalne specifičnosti, to je inkulturacija i interkulturacija.

Lađa je medij komunikacije koji ako je statičan, autoreferencijalan, kako bi rekao papa Franjo, ne ispunjava svoju temeljnu misiju. Brod treba ploviti planski, da nije usidren u luci, jer je tada mala vjerojatnost da će taj medij komunikacije poslužiti svrsi. Kad se govori o misijskom djelovanju kršćanstva, treba djelovati istodobno lokalno i globalno“.

ZAVJETNA SVETKOVINA SV. NEDILJICE U VRANI

a zavjetnoj svetkovini ranokršćanske mučenice sv. Nedjeljice u istoimenom svetištu u Vrani u nedjelju 2. srpnja tradicionalno se okupilo više tisuća vjernika iz cijele Zadarske nadbiskupije. Središnje koncelebrirano slavlje za vanjskim oltarom u svetištu koje je ujedno i veliki maslinik predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić. „Neka nam godišnje okupljanje u Vrani probudi osjećaj zahvalnosti prema svima kojima dugujemo za sve što imamo i što jesmo. Srce nam je ispunjeno zahvalnošću za primljene darove Božje dobrote i njegovog milosrđa. Kršćanski život je život vjere i nade u Duhu

Svetome koji prebiva u sinovima Božjim. Krštenjem smo postali djeca Božja, subaštinici Kristovi i zajedničari dobara Oca nebeskoga. Bože, hvala ti što smo kršćani, kao pojedinci i kao narod. Nije to naša zasluga, nego Božji dar i odabir. Neka nas sv. Nedjeljica potiče i nadahnjuje da se ne umaramo činiti dobro“ poručio je mons. Puljić u propovijedi.

Tragom navještaja Božje riječi koja pokazuje što bismo trebali činiti kao Isusovi učenici, nadbiskup je govorio o značenju gostoprimstva i činjenju dobrih djela. „Kad smo darežljivi i gostoljubivi, Bogu smo slični. Onda nas obdaruje mirom, radošću i blaženstvom koje samo od njega može doći. Bog nas je stvorio na svoju sliku i priliku. U čaši hladne vode o kojoj Isus govori u navještenom evanđelju, vidimo kako nas to malo košta. Ali onomu tko je žedan, to je najviše što može poželjeti. Žednomu znači puno, a darovatelju ništa. To je slika svih naših običnih dobrih djela koja možemo činiti“ potaknuo je mons. Puljić, upitavši, što nas košta osmijeh ili lijepa riječ, pokloniti malo vremena prijatelju, susjedu, samcima koji jedva čekaju da im netko dođe da s njima popričaju.

„To je ništa u usporedbi s izgubljenim vremenom pred televizijom ili u nekoj drugoj dokolici. Znamo li drugima čestitati, usmeno ili pismeno? Padne li nam napamet telefonirati i obradovati one koji su u tuzi i samoći? Kad nam to uspije, osjetimo u sebi dobro, kako smo nešto dobro učinili, kako smo drugome pomogli. U takvim okolnostima doživjeli smo se više kao ljudi, bliže Bogu i bratu čovjeku. I nama je bilo puno ljepše, osjetili smo ljepotu i draž jer smo nešto dobro učinili“ rekao je nadbiskup Puljić.

Potkrijepio je to pričom o jednom učitelju Kristovog evanđelja. Imao je školu u kojoj je pripremao učenike za navještaj radosne vijesti te ih slao da idu propovijedati. Nakon godina učenja i razmatranja, učitelj ih je otpremio da pođu širiti Radosnu vijest. Nakon dvije godine rada vratili su se i izvijestili učitelja što su učinili. Prvi je rekao: „Ja sam napisao knjigu i prodao je u pet tisuća primjeraka“. „Ti si svijet napunio papirom“, komentirao je učitelj. Drugi je rekao: „Ja sam održao propovijedi na više od stotinu mjesta“. „Ti si ispunio svijet riječima“, reče učitelj. Treći učenik je stidljivo promućao: „Ja nisam ništa osobito učinio. Samo sam jednoj starici svako jutro donosio vodu s obližnjeg izvora. Ona to nije mogla jer je bila stara i nemoćna“. Učitelj je rekao: „Ti si svijet ispunio ljubavlju i najbolje si širio Radosnu vijest Kristovog Evanđelja“. To je poučno i sadržajno, što Isus za nas i od nas želi, rekao je nadbiskup, tragom ulomka iz Druge knjige o Kraljevima. Tu je opisano gostoprimstvo proroka Elizeja kod jedne obitelji u Šunamu i primjer kako Bog bogato nagrađuje gostoprimstvo, potomstvom kojeg su ona i muž željno iščekivali.

Elizej je prolazio kroz mjesto, a žena ga je prepoznala kao Božjeg proroka i nagovorila muža da mu ‘načine sobicu i pripreme postelju, stolicu i svjetiljku’. Prorok nije tražio uslugu, ali žena je prepoznala da je

Božji čovjek pa je s mužem ponudila gostoprimstvo. Isus slično govori u evanđelju: „Tko napoji jednoga od ovih najmanjih samo čašom hladne vode, zato što je moj učenik, zaista, kažem vam, neće mu propasti plaća“.

„Isus ne kaže da treba poslužiti nekoga zato što je po

našem ljudskom sudu dobar, pametan, ugledan. Kaže, tko napoji jednog od moje najmanje braće. Zato što je kao čovjek, ljudsko biće, Kristov učenik i dijete Božje“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da Elizej nije ništa tražio, nošen Božjom riječi išao je od mjesta do mjesta, govorio o Bogu i dobio je sobu za boravak. „Ni žena nije ništa tražila, a Elizej joj je uzvratio time da joj je od Boga isprosio sina. Najveći dar koji je mogla zamisliti. Toliko puta smo čuli kako je Bog brzo uzvratio dobro koje se nekomu učini. Pomogneš siromahu i Bog ti već sutra vraća. On se ne da darom nadmašiti. Međutim, mi ne činimo dobra zato da bi nam Bog uzvratio. Mi to činimo jer dobro je činiti dobro“ poručio je mons. Puljić, dodavši da ne moramo staviti svoju kuću na raspolaganje, ali možemo usta-

ti i ponuditi mjesto u autobusu starijoj osobi, trudnici, invalidu, možemo biti ljubazni na ulici, trgovini, školi, gdje se s ljudima susrećemo i radimo. „Možemo činiti tisuću sitnih usluga te pri tomu biti ljubazni i obazrivi. Pa i kad nam se čini da se radi o sitnicama, one mogu biti iskreni i nesebični izrazi ljubavi. A to je onda veliko“ istaknuo je nadbiskup.

Hodočasnici u Vrani su se u mnogim životnim situacijama osvjedočili u zagovor sv. Nedjeljice, za duševno i tjelesno zdravlje. Tako i „Jahve po Elizeju gubave i nezdrave čini zdravima, od neplodnoga čini plodno. Jahve se po njemu očituje i kao gospodar života koji mrtve oživljuje. Prorok Elizej čudotvorno djeluje nakon Ilije proroka na više mjesta: Jerihon, Gilgal, Betel, Samarija, Dotan i Karmel. On je prenosio Božju riječ i pomoć narodu i jačao ga u vjeri otaca: Ne bojte se, ohrabrite se. Bog je s nama. Imajte povjerenja“ potaknuo je mons. Puljić. Svetišta ljudima nose poruke ohrabrenja i pouzdanja u Boga. „Premda u stara vremena nije bilo željeznice ni dobrih puteva, ljudi su ipak putovali, osobito na hodočašća u Jeruzalem, Rim, na grob apostola Jakova u Santiago de Compostelli u Španjolsku ili druga svetišta diljem svijeta na kojima su se osjećali ugodno, kao i mi u Vrani. Na tim putovanjima koji su trajali danima, hodočasnici su bili upućeni na dobrotu ljudi koji su ih ugošćavali. Gostoprimstvo je stoga bilo izuzetno važno“ istaknuo je mons. Puljić, rekavši da čovjek u jurnjavi i trci velegradovima, podzemnim željeznicama, osjeti veliku anonimnost. „Važno je osjetiti da je čovjek pokraj tebe i osjetiti situaciju u kojoj se može pokazati čovjekom: pozdravom, osmijehom, lijepom riječi i na taj način pokazati da smo ljudi, da nam je stalo do bližnjega“ poručio je mons. Puljić.

Prigodne riječi pozdrava i zahvale uputio je i vranski župnik don Šimun Šindija. Među vjernicima su bili i župljani odjeveni u staru nošnju vitezova templara, značajnih u srednjovjekovnoj povijesti hrvatskog naroda. Djelovali su od 12. do 16. st. u Vrani s redovničkim zajednicama benediktinaca i hospitalaca. Templari su bili izuzeti od jurisdikcije mjesnih biskupa, pod izravnom nadležnošću pape.

Don DAMIR STOJČIĆ PREDVODIO VELIKU LJETNU DUHOVNU OBNOVU

„Bog se zaustavlja nad našim ‘Ne’ i ulazi kad kažemo ‘Da’. Kolika ljubav!? Naš jedini zadatak je da budemo neizmjereno voljeni. Isus želi voljeti do kraja, neizmjereno“ poručio je don Damir Stojić, zagrebački studentski kapelan, na duhovnoj obnovi koju je predvodio u župi sv. Stošije u Biogradu n/m.

Četverodnevni duhovni susret (18. – 21. srpnja) koji je na osobit način u velikom dvorištu župne crkve u osvježenju stabala i maslina okupio brojne goste koji borave u tom turističkom gradu, završio je u petak 21. srpnja s večeri slavljenja uz molitvu i Božju riječ, tijekom koje je održan i koncert Božje pobjede koja je sve dane pjesmom pratila nagovore don Damira.

Po većinskom odazivu turista, obnova je pokazala značaj i potrebu takvih susreta u vrijeme sezone kao izvrsnu duhovnu ponudu gostima koji su i na odmoru željni dubljeg molitvenog i sakramentalnog sadržaja i osobnih razmatranja svog života, rekao je mons. Ivan Mustać, župnik župe u Biogradu n/m.

„Važno je slavljenje Gospodina. Prvi učenici nisu pasivno čekali, nisu pasivno čeznuli, nego su aktivno čeznuli dolazak Gospodina. Prva Crkva, apostoli su vapili, molili dolazak Duha Svetoga. Isus ne napušta svoju Crkvu. Neka izlije na nas ljubav Boga Oca, da možemo slaviti i hvaliti njegovo Presveto ime“ rekao je don Damir. Svaka večer sastojala se od tri dijela: predavanje, misno slavlje i klanjanje s molitvom za određene nakane.

Prvu večer don Damir je govorio o grijehu, potrebi obraćenja i kajanju, susretu s Bogom. Kad se dogodi susret s Bogom, u čovjeku se dogodi kajanje. Kao kad je Isus Petru rekao da baci mreže, kad je Petar vidio da je to Isus, Bog, rekao mu je ‘Bježi od mene’. Drugu večer govorio je o sadržaju obraćenog života, životu po deset Božjih zapovijedi i o milosrđu. Treći dan govorio je o Mariji i iskustvu Božje ljubavi. Prvu večer na klanjanju se osobito molilo za sposobnost, dar kajanja za grijehe, drugu večer se molilo Božje oprostjenje za naše grijehe a treću da doživimo Božju ljubav.

„Isus vječno stoji kod Oca i prikazuje se vječno. Hvala mu za to. Kad je odlučio u vremenu i prostoru dati nam život, tada se nad svakim ponaosob zaustavio i kliče 'Budi'. Isus je posvetio naše začecje, život, čak i našu smrt. Pobjedio je nepobjedivo, smrt, da bi nas otkupio da budemo djeca Božja koja ćemo kraljevati s njime. Neka nam objavi svoju ljubav“ rekao je don Damir, moleći Krista da nas oslobodi slika, plagijata ljubavi, jer Isus je autor ljubavi.

„Sve drugo je plagijat. Isusova ljubav uništava strah, mržnju, oholost, tjeskobu. Bog se raduje nad tobom, raduje se tebi i kliče“ naglasio je don Damir, istaknuvši stih iz Knjige proroka Sefanije 3,17: „Gospod, Bog tvoj, u sredini je tvojoj, junak pomoćnik. On se raduje tebi pun veselja. On obnavlja ljubav svoju. On kliče nad tobom pun radosti“.

Don Damir je govorio i o Božjoj blizini čovjeku. Mojsiju se Bog predstavio kao 'Ja sam koji jesam'. „Ja sam onaj koji je bio, koji jest i koji će biti. Ja jesam. To znači, Bog je blizak. Bog je osoban, približio se. Nije odsutan. Ja sam Bog Abrahama, Izaka, Jakova, tvoj Bog, moj Bog, Bog prisutan. Isus je Emanuel, Bog s nama. Molimo da doživimo Boga koji je s nama, Emanuel, Krist“ potaknuo je don Damir, govoreći o potrebi da iskusimo koliko nas i kako Bog neizmjerljivo voli te je molio da spoznamo da smo ljubljena djeca Božja, da doživimo Božju ljubav.

„Isus s križa kaže, 'Žedan sam'. Žedan sam tvoje ljubavi. To je među njegovim posljednjim riječima. Neka nam utaži srce, da žedamo za njim, kao što je on žedao za nama kad je visio na križu. Da Isus raširi naša srca da primimo kapacitet njegove ljubavi. Oproštenje grijeha je najveći dokaz ljubavi“ istaknuo je predvoditelj slavlja.

Naglasivši potrebu ustrajnosti i vjernosti, jer Isus nas neće napustiti, don Damir je potaknuo sve da prihvate Isusov poziv „Dođite svi koji ste izmoreni, opterećeni“, žedni, umorni od grijeha. „Isus kaže da idemo njegovim pravcem. Što daje pravac u tvom životu, što te vodi? Isus kaže, 'Uzmite moj jaram'. S time kaže, 'Pridruži mi se'. To znači suobličiti svoj život Isusu.

Kršćani su najprogonjeniji u svijetu. Kad se počne živjeti evanđelje, čovjeku u životu bude teže, u odnosu s okolinom. No Crkva se uvijek iznova vrati, unatoč svim progonima, usprkos svakom pokušaju ljudskog uništenja i nakon svakog pada. Isus daje obećanje nebeske slave“ poručio je don Damir, potaknuvši sve da prihvate Isusovo Dođite, uzmite, uđite. Istaknuvši veličinu Marije, don Damir je rekao da su mnoge žene ranjene na području ženstvenosti. Upozorio je na neutemeljenost primjedbi da Crkva ne poštuje ženu, naglasivši da žena daje život. Kad god se u Svetom Pismu opisuje začecje, tamo je anđeo. To što je stvorena nakon muškarca, dodatno ističe vrijednost žene te je podsjetio na misao Aristotela: „Što je posljednje u izvedbi, prvo je u naumu“.

„Bog toliko poštuje ženu, da je čovjeku, nama odlučio doći preko žene, Marije. I Sveto Pismo pokazuje, kad je Bog htio učiniti velike stvari, pitao je muškarca. Kad je Bog morao učiniti nemoguće, pitao je ženu, za suradnju i provedbu. Judita, Estera, malo ih je, ali uvijek je žena doslovce izvukla Izabrani narod od uništenja. Za zadnju ženu kad je trebao učiniti nemoguće, Bog je izabrao Gospu. To je temelj dostojanstva žene. Dostojanstvo dolazi iz Svetog Pisma, od Isusa Krista i Crkve. Zašto volimo Gospu? Jedna je od nas. Ona je stvorenje, ne božanstvo. Volimo je i zbog načina kako je odgovarala. Prvi put kad joj je anđeo rekao da će začeti Sina

Božjega, ona je rekla, 'Ne razumijem'.

Marija je imala dovoljno poniznosti i iskrenosti da kaže 'Ne razumijem', ali 'Neka bude'. Svi se ugledajmo u Gospu, jer i mi puno toga u svom životu ne razumijemo. Zakorači, reci, Neka mi bude po riječi tvojoj" potaknuo je don Damir, istaknuvši i da Gospa nije imala istočni grijeh. „Marija je bezgrešno začeta. U trenutku začeca Bog je učinio taj zahvat, da grijeh ne uđe u Gospu. To je prva injekcija Božje milosti. Druga injekcija je kad je rodila Isusa. Za to da je Marija bezgrešno začeta i da je rodila Boga, potrebno je puno Duha Svetoga. Bog je u svojoj mudrosti odlučio doći preko nje. Dakle, u Mariji je bilo puno Duha Svetoga; no, Gospa je bila s apostolima i u dvorani rađanja prve Crkve i molila je za još Duha Svetoga. To je slava na slavu. Tko se usudi reći da je primio dovoljno Duha Svetoga? Trebamo ga svi primati još više. Duh Sveti je ljubav Oca i Sina. Bog to hoće dati, da kličemo Abba, Oče“ istaknuo je don Damir, potaknuvši na molitvu krunice.

„Gospa ne može nego voditi do Isusa. Anđeo ju je pozdravio sa 'Zdravo, milosti puna'. Mijenja Marijino ime u milosti puna. Anđeo joj je došao jer je ona milosti puna. Ona nije postala milosti puna tek kad je anđeo došao, nego je to bila i prije njegovog dolaska“ naglasio je don Damir.

Koliko je don Damir prepoznat i poštovan u radu s mladima, potvrđuju i pozivi iz inozemstva. U kolovozu će don Damir u Švedskoj i Nizozemskoj, na engleskom jeziku, predvoditi velike duhovne obnove za tamošnje mlade. U Švedsku ide na poziv njihovog biskupa, kao predvoditelj na susretu katolika mladeži skandinavskih biskupija – Švedske, Finske, Norveške, Islanda i Danske. Na susret mladih u Nizozemsku ide na poziv Povjerenstva za pastoral mladih Roterdamske biskupije.

RAVA: SPOMEN NA MUČENIČKU SMRT RAVSKOG ŽUPNIKA DON IVANA MANZONIJA

upljani otočne župe Uznesenja BDM spominju se u srijedu 26. srpnja sedamdeset i pete godišnjice mučeničke smrti ravskog župnika don Ivana Manzoni (26. srpnja 1942. – 26. srpnja 2017.). Prigodom mise zadušnice za don Ivana koja je služena u nedjelju 9. srpnja, Ravljani su s ravskim župnikom o. Franjom Kowalom pokraj spomen ploče na ulazu u ravsku župnu crkvu na zid postavili slike bl. Miroslava Bulešića, kardinala Alojzija Stepinca i sv. Ivana Pavla II., a povezuje ih da su stradali od totalitarne, komunističke vlasti u svojoj zemlji. O. Franjo je zamolio zagovor tih mučenika da mole za hrvatski narod i Ravljane među kojima su brojni iseljenici. Ravljani su na misi zadušnici molili za sve žrtve Drugog svjetskog rata, stradale od talijanskih fašista, partizana i komunista. Ni danas se ne zna gdje su pokopani zemni ostaci don Ivana, pa je važno u zajedništvu čuvati sjećanje na njega i sve druge žrtve, rekao je o. Franjo Kowal.

Nakon stravične smrti don Ivana, Rava nikad više nije dobila župnika koji bi stalno stanovao na otoku. Suvremenom i budućim naraštajima Ravljana i svih ljudi dobre volje stradanje don Ivana je motiv za razmišljanje o patnji i mučeništvu, poticaj za proučavanje prošlosti

i u kršćanskom duhu prigoda za prakticiranje oprosta kao osobitog znaka vjere, nade i ljubavi. Nesretni događaj zbio se u nedjelju navečer 26. srpnja 1942. g., a vezan je uz maloiški ustanak. U Malom Ižu je taj dan izbio ustanak protiv fašističkih talijanskih okupacijskih vlasti. Očekujući odmazdu, iški komunisti naredili su seljanima da se pođu sakriti na Ravu i Dugi otok. Partizani su Maloižanima rekli da ih na drugoj strani Dugog otoka čeka englesko ratno brodogradilište i da će ih ono odvesti na sigurno mjesto. Međutim, kada je mnoštvo izbjeglih Maloižana došlo na drugu stranu Dugog otoka i vidjeli da tamo nema engleske flote, vidjeli su da su prevareni. Sutradan je došlo oko 600 talijanskih vojnika. Na Dugom otoku i na Ravi uhitili su puno Maloižana i odveli su ih u logor na Molatu.

U toj zbunjujućoj i nemirnoj atmosferi bijega s Iža uz obalu Rave plovio je maloiški brod na četiri vesla. Partizani su iz tog broda primijetili don Ivana Manzoni koji se vraćao iz Male u Velu Ravu. Čuo je da ga partizani progone zbog navodne suradnje s okupatorima (iako za to nitko nikad nije pružio dokaz) pa je u Maloj Ravi pokušao potražiti pomoć. Dva partizana skočili su iz broda i zgrabili don Ivana. Vezali su ga za jarbol i odveli na Dugi otok. Tako vezanoga na brodu vidjeli su ga neki Ravljani koji su izbjeglim Ižanima i partizanima dopremili vodu u šumovitom predjelu kod Luke na Dugom otoku.

Bilo je i drugih svjedoka te mučne situacije. Po njihovom kazivanju, partizani su vukli vezanoga don Ivu Manzoni kroz šumu na najveći vrh Dugog otoka, Velu Stražu. Tukli su ga i bičevali na cijelom putu do tog vrha. Tamo su mu skinuli odjeću, svezali su mu ruke i noge i nastavili ga mučiti. Onda su mu zapalili vatru na prsima i trbuhu i veselili se kako umire u mukama. Taj zločin komunisti su nastojali prikriti. Štoviše, Talijanima su njihovi suradnici rekli da je don Ivan Manzoni otišao u partizane pa su pripadnici talijanskih fašističkih postrojbi došli na Ravu i odveli njegovu sestru Anicu Manzoni u logor na Molat. Tamo je ostala do pada Italije u rujnu 1943. g., zatim je došla na Ravu, a onda se vratila u svoj Dobrinj na otoku Krku i malo

poslije toga umrla. Nikada se nije doznalo tko su bili mučitelji i ubojice don Ivana Manzoni. Oni koji su ga pravednog pogubili su umrli, a rijetki preživjeli sudionici ili svjedoci koji možda više znaju o tom nemilom događaju još uvijek šute. Don Ivan Manzoni je bio plemeniti čovjek i svećenik koji je jako volio svoju prvu župu Ravu. Volio je i svoje župljane i mnogima je pomagao. Svima koji su željeli otići ploviti na brodovima trgovačke mornarice pomogao je preporučujući ih, ukrcati se na brodove preko-oceanske plovidbe. Ravljani koji su se uz njegovu pomoć ukrkali na brodove dospjeli su u tuđi svijet prije Drugog svjetskog rata.

VELIKO RUJNO: SVETKOVINA VELIKE GOSPE

„Društvu su potrebne kreposne i duhovne žene i majke koje imaju veliko ljudsko i humano srce te snažnu i stabilnu vjeru. Potrebne su izgrađene i moralne osobe koje razlikuju dobro od zla, koje poštuju život kao Božji dar i drže do moralnih propisa i zakona upisanih u ljudsku savjest. Za njih je obitelj božanska institucija, povlašteno mjesto osobnog rasta i odgoja budućih članova društva, Crkve i naroda. Zato je bolja i sretnija budućnost pojedinaca i društva u rukama dobrih i kreposnih žena i majki“ poručio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u propovijedi koncelebriranog misnog slavlja koje je na svetkovinu Uznesenja BDM u utorak 15. kolovoza predvodio u svetištu Velike Gospe na Velikom Rujnu, velebitskoj planinskoj uzvisini u župi sv. Jurja u Starigrad-Paklenici.

„Žena i majka veliki je prirodni misterij, a budućnost je u rukama čestitih žena i majki“ naglasio je nadbiskup, istaknuvši da je majka izvor života koja hrani, štiti i brani mlado biće, nemoćno i potrebno zaštite. „Lijepo je vidjeti majku s djetetom u naručju kako žari altruizmom, nesebičnošću i požrtvovnošću. Stoga, reći za nekoga da je ‘dobar kao majka’ je najljepši kompliment nečijoj plemenitosti i čovjekoljublju. Jer ljudi žive od ljubavi i dobrote koja je u majci prirodno utjelovljena. Po maminoj žrtvi svi smo dobili život i grijali se na majčinoj ljubavi. Takvo čudoredno, duhovno i veliko materinstvo, čisto i savjesno, uvijek pobuđuje poštovanje i predstavlja se kao ljudski i moralni

moć i blagoslov. One traže i nalaze snagu za ljubav i žrtvu pred oltarom i na pričesnoj klupi; uz vječno svjetlo Isusove dobrote i ljubavi. Kršćanske majke, zapalite to svjetlo dobrote u svom srcu! Budite svjesne svoga dostojanstva i ostanite ono što vam je u naravi upisano“ potaknuo je nadbiskup, zahvalivši Bogu „za svjetlo dobrote koje nam je preko Marije zasjalo, svjetlilo i očitovalo se u

ideal. Danas to valja u svakoj prilici isticati jer proživljavamo veliku krizu dostojanstva žene i strašnu krizu materinstva“ upozorio je mons. Puljić. Upozorio je i da „nije svaka majka velika. Ima ih koje ne vole svoje materinstvo, pa nerado i preko volje postaju majke. Ima i onih koje ne vole svoj porod, jer u djeci ne vide Božji dar i Božji blagoslov, nego ekonomski problem i teret. Što reći o onima koje traže uništenje života u ime ‘ženskih prava’? To je perverzija najljepšega, najhumanijega i najsvetijega što je Bog stvorio pod majčinim srcem“ upozorio je nadbiskup. Treba pomoći suvremenim ženama i majkama da budu dostojne svog poziva, a djevojkama da postanu dobre i odgovorne žene i majke.

U svijetu izvrnutih vrednota, loših primjera i ponuda, treba pomoći ženama i majkama da ostanu na visini svog poziva i zadatka. „Nema pravog i prosvijetljenog materinstva bez Boga, vjere, bez molitve i pobožnosti, bez milosnog i sakramentalnog života. Uzorne majke, potrebne društvu i Crkvi, nadahnjuju se Gospinim primjerom, kleče pred njom, najvećom i najsvetijom ženom i Majkom i mole njezinu po-

divnim likovima tolikih žena i majki kroz našu trinaeststoljetnu povijest“.

Nadbiskup je potaknuo na molitvu za obitelji, očeve i majke, da budu dostojni svog roditeljskog poziva, da djevojke znaju zavjetovati Gospi svoju čednost, djecu, obitelj i muževe; svi vjernici da budu ispunjeni strahopoštovanjem pred Bogom, životom i bračnom vjernošću. „Obraćamo se Mariji, ‘ženi zaogrnutoj suncem’, koja je već za života skupa sa svojim Sinom osjetila borbu dobra i zla, svjetla i tame. Molimo je neka podupre našu nadu, molitvu i borbu za istinu o čovjeku koju nam je Isus objavio. S njom koja je početak boljeg svijeta želimo graditi novo društvo u kojem će se poštivati ljudska i božanska prava. Želimo živjeti kao oni koji Boga poznaju, poštuju i priznaju, koji život poštuju! I od srca zahvaliti za naše

obiteljsko stablo 'kojeg bure ne iščupaše i požari ne izgoriše'“ rekao je zadarski nadbiskup.

Tragom navještaja o „znamenju velikom na nebu, o ženi zaogrutoj suncem“, mons. Puljić je molio neka to Sunce po Mariji ponovno zasine svojim svjetlom u Europi, u Hrvatskoj i našem narodu, „kako bi bilo što manje tame, zabluda i poganskih načela koji nas sve više zapljuskuju. Ne samo u školama i odgoju, već i u kulturi, politici i društvenom životu“. To se osobito osjeća u zadnja dva desetljeća izglasavanjem zakona i konvencija po kojima se promovira rodna ideologija, upozorio je mons. Puljić, podsjetivši na period od Pekinške konferencije (1995.) do Istanbulske konvencije (2011.). „U njima se uz časnu borbu sprječavanja i borbe protiv nasilja nad ženama i u obiteljima, sve više nameću zavodljivom ali i agresivnom metodom pojmovi rodne ideologije. Promicatelji takvih zakona ne obaziru se na prirodni red stvari upisan u ljudsku narav. U ime sekularnosti, otklonili su prisutnost Boga iz Ustava Europske unije, pa ih ne zanima nadnaravni red zapovijedi i odredaba u knjigama Božjeg zakona“ istaknuo je mons. Puljić.

Ukazao je na nezamjenjivu ulogu Majke Božje i svih vrijednih žena i majki iz našeg roda, „koje usprkos silnih bura i brojnih požara sačuvaše korijene naše“ te im je zahvalio „za sve što imamo i što jesmo. Zamolimo Majku Božju za milosti, zaštitu i za sve što nam je potrebno. Ona kao majka čuje, shvaća, prihvaća i razumije. Valja nam se vratiti korijenima i oživjeti zavjete iz devetnice 'Trinaest stoljeća kršćanstva u Hrvata'. Valja nam ponovno useliti liturgiju i molitvu u domove. Molimo Gospu, na nebo uznesenu, neka nam pomogne ostvariti te visoke i časne ciljeve i ideale“ potaknuo je mons. Puljić, rekavši da su Marija i Elizabeta uzori kršćanskim ženama i majkama. Istaknuo je Marijinu spremnost poći služiti Elizabeti, iako joj

anđeo to nije rekao, nego samo najavio kako i njezina rođakinja očekuje dijete. „I ništa više. Ali, ljubav je dosjetljiva. Kad je izrekla Bogu svoj Da, ona se pokazala spremnom služiti. Marija nije znala što se događa u Zaharijinoj kući prije razgovora s anđelom. Marija je blagoslovljena jer je 'povjerovala da će se ispuniti što joj je rečeno od Gospodina'. Vrhunac njezine veličine je u nepokolebivoj vjeri u Božju Providnost i ljubav. Dvije velike žene i majke, Marija i Elizabeta, poticaj su za razmišljati o ulozi žene i majke u Crkvi i društvu. One su divni likovi iz povijesti spasenja koji govore o dostojanstvu žene i majke“ rekao je zadarski nadbiskup.

Nakon mise mons. Puljić je predvodio procesiju s Gospinom slikom na toj planinskoj visoravni u središtu Parka prirode Velebit. U zahvalnosti svima koji su doprinijeli proslavi svetkovine, župnik Starigrada – Paklenice don Marinko Jelečević zahvalio je i Josipu Dragiću iz Našica koji je toj crkvi darovao drveni oltar za kojim se slavila svetkovina Velike Gospe, a na kojem piše „Gospe Rujanska, moli za nas“. Na toj uzvisini od gotovo tisuću metara nadmorske visine tradicionalno su se okupili planinari iz cijele Hrvatske te brojni puk, među kojima župljani iz podvelebitskog kraja i iz drugih dijelova Zadarske nadbiskupije te domaći i strani gosti i turisti koji ljetuju u podvelebitskom kraju.

Crkvicu Velikorujanske Gospe izgradio je 1930. g. sa starigradskim župljanima don Ante Adži-

ja, župnik Starigrada-Paklenice u svega osam dana, o čemu postoje i arhivski zapisi. Veliko Rujno je najprostranija velebitska visoravan duga sedam kilometara oko koje je do prije svega pedeset godina bilo veliko naselje gdje su živjeli Podgorci. Sada se do Velikog Rujna može doći asfaltnim i utabanim šljunčanim putem dugim 13 km iz središta Starigrada-Paklenice. Taj su protupožarni put 1993 g. počeli probijati Hrvatska vojska i Hrvatske šume, a 2008. g. taj je sada i za automobile prohodan put blagoslovio zadarski nadbiskup Ivan Prenda.

Nadbiskup Puljić će predvoditi večernje koncelebrirano slavlje na svetkovinu Velike Gospe i u zornoj crkvi u župi Uznesenja BDM u Pagu, gdje tisuće vjernika i hodočasnika procesijom s čudotvornim Gospinim kipom i misama slavi Gospu od Staroga grada.

BELAFUŽA, ZADAR: SVETKOVINA VELIKE GOSPE

Na svetkovinu Uznesenja BDM u utorak 15. kolovoza koncelebrirano misno slavlje za vanjskim oltarom ispred župne crkve Uznesenja BDM u svetištu Gospe Maslinske u župi Uznesenja BDM na Belafuži u Zadru predvodio je mons. Ivan Milovan, porečko-pulski biskup u miru. Nakon mise biskup Milovan je predvodio procesiju s Gospinim kipom predjelom Belafuže koja se prvi put održala prošle godine nakon 68 godina. „Svetkovina Velike Gospe je blagdan konačne Marijine pobjede, njenog trijumfa u slavi Božjoj, dušom i tijelom uzdignute. Marija je svima nama Božja poruka, znak nade i utjehe. Marija u slavi znak je ohrabrenja i snage nama u hođu ovozemaljskim putovima. Marija je i sama prošla kušnje pa je proslavljena. To je ta snaga kršćanske vjere“ poručio je biskup Milovan.

Istaknuvši da je Marija dušom i tijelom u slavi, rekao je kako je blagdan Velike Gospe poruka da je i čovjekov tjelesni dio određen za slavu. „Važno se toga sjetiti osobito danas, kad vidimo u svijetu oko sebe kako mnogi obožavaju ljudsko tijelo, iskazuju mu štovanje kao idolu, krivom božanstvu, udovoljavajući svim sklonostima i željama do krajnjeg izopačenja. S druge strane, prema ljudskom tijelu pokazuje

se potpuni prezir: jer što su drugo logori, trgovanje ljudima, prostitucija, iskorištavanje slabijih“ upozorio je mons. Milovan, istaknuvši kako je kršćanska poruka blagdana Velike Gospe da će i naša tijela biti preobražena. „Stvoritelj nam je dao dušu i tijelo. Mi smo ljudi po duši i po tijelu. Također smo posvećeni u tijelu i duši. Apostol Pavao kaže, ‘Zar ne znate da je vaše tijelo hram Duha Svetoga?’ Sv. Ivan Pavao II. je govorio o teologiji tijela“ rekao je mons. Milovan, istaknuvši da je i tijelo dar Boga Stvoritelja: „Zahvalni smo Bogu za svoje tijelo i za svoju dušu. Pozvani smo čuvati ih u časti i poštovanju. Molimo da bismo od Marije naučili pravi odnos prema našem tijelu“.

Tumačeći kako je Marija ‘početak boljeg svijeta’, biskup je rekao da je novi svijet počeo s Božjom obnovom svijeta po Isusu Kristu. „Marija je znak i početak te obnove. No novi svijet ne nastaje bez borbe i protivljenja, trpljenja i žrtve. Božjem naumu spasenja neprestano se protive sile zla. Krist je upozorio svoje učenike: ‘Mene su progonili, progonit će i vas’. No on nas odmah i hrabri: ‘U svijetu imate muku, ali hrabri budite. Ja sam pobijedio svijet’. U svjetlu Božje riječi, kršćani mogu kroz povijest prepoznati svoje vrijeme kao vrijeme velike duhovne borbe: diktature, ratove, strašne zločine protiv čovjeka i prirode. Marija, žena iz Knjige Otkrivenja, od početka sudjeluje u toj dramatičnoj borbi između dobra i zla, između Boga i Sotone“ rekao je mons. Milovan, istaknuvši da „zmaj sa sedam glava i deset rogova“ nije priča, nego gorka realnost i lažni prorok. No u toj borbi uvijek na kraju pobjeđuje Bog i oni koji su na njegovoj strani. „Duhovni boj traje. Od prvog grijeha, kad su prvi ljudi rekli ‘Neću služiti Bogu’ do današnjih izvrtanja Božjeg zakona, do nijekanja Dekaloga koji je

upisan u samu našu ljudsku narav, do grijeha protiv samog temelja čovjeka: dovodi se u pitanje očinstvo i materinstvo, život, obitelj, brak, spolnost. Sve u ime apsolutne slobode, slobode od svih obzira, zakona, obveza i slobode koja na kraju razara samu sebe“ upozorio je mons. Milovan, istaknuvši da se „ne može biti slobodan od ‘biti čovjek’. Alternativa je ‘biti nečovjek’. Zakon dobra utisnut je u čovjekovu dušu. Ako ga ne slijedi, čovjek se u sebi grči i pati. Sloboda je najveći dar Stvoritelj, ali ona mora biti povezana s odgovornošću i čuvanjem ljudskog dostojanstva“ rekao je biskup, potaknuvši da dobrotu, strpljivost u obitelji, rad i poštenje u društvu, solidarnost i nesebičnost s potrebnima. U tom je kontekstu pohvalio volontere, među kojima su i Talijani sa svećenikom, koji dolaze pomagati djecu u bolnicu u Gornjoj Bistri te p. Antuna Cveka koji desetljećima obilazi starije, nemoćne i usamljene i donosi im pomoć. „Ruska obraćenica iz vremena komunizma Tatjana Goriževa kaže: ‘Nakon obraćenja, preokreta duše, žurili smo se činiti dobro’. Kršćanin se trudi ispunjavati svoje dane djelima pravde, žuri se činiti dobro. Na kraju života zna da neće pasti u bezdan ništavila, nego u krilo Očevu, a cijelo naše biće, duša i tijelo će biti preobraženi u slavi Božjoj“ rekao je mons. Milovan. Potaknuo je na molitvu krunice, podsjetivši na riječi vidjelice Lucije iz Fatime: „Nema duhovnog ili materijalnog, nacionalnog ili međunarodnog problema, koji se ne bi mogao riješiti s molitvom krunice“.

Mons. Milovan je rekao da je svetkovina Velike Gospe dan velikih pokreta vjernika, velikih hodočašća u Marijina svetišta diljem svijeta, gdje desetci tisuća, mnogi i danima pokornički hodočaste. „U Marijinim svetištima nalaze svoj duhovni dom, u otvorenosti duše pred Bogom mole, zavjetuju se, zahvaljuju, liječe rane duše u sakramentima ispovijedi i pričesti, crpe snagu za život“ rekao je biskup Milovan, istaknuvši da je Crkva, potvrđeno s najvišeg autoriteta, vjerovala da je Marija s obzirom na početak i kraj svog zemaljskog života, bila izuzetak u odnosu na sve nas smrtnike. „U Mariji koja je po daru Kristove muke i uskrsnuća već u punini slave Božje, dušom i tijelom uznesena u nebo, mi gledamo također veliki znak za sve nas: ono

što je Marija postigla, ujedno je obećanje za sve nas. Marija je prva i najljepša slika Crkve, slika i početak budućeg savršenstva Crkve, prva u nizu, prva u redu. Bog je na Mariji kao na modelu pokazao što će učiniti sa svima nama koji smo vjerom i krštenjem povezani s Kristom i trudimo se koračati njegovim putem. Neka nam Marija bude model i uzor življenja, zgovornica i pomoćnica, sada i u času naše smrti“ zaključio je biskup Milovan.

Mons. Milovan je prijedpodne na svetkovinu predvodio svečano misno slavlje u župnoj crkvi Uznesenja BDM u Škabrnji, potom i procesiju s Gospinim kipom kroz mjesto gdje se svečano i uz velik broj vjernika slavi Velika Gospa.

KRAJ NA PAŠMANU: BLAGDAN KRALJICE MIRA, MISNO SLAVLJE PREDVODIO o. IKE MANDURIĆ

Blagdan Kraljice mira u utorak 22. kolovoza svečano je proslavljen u crkvi sv. Duje u istoimenom franjevačkom samostanu u mjestu Kraj na otoku Pašmanu misnim slavljem koje je predvodio o. Ivan Ike Mandurić. Uz domaći puk i pristigle goste, ovogodišnje slavlje bilo je osobito svečano jer su u njemu sudjelovali i članovi Molitvene zajednice Srce Isusovo iz Zagreba koji trenutno tamo ostvaruju svoj duhovni ljetni boravak. Nakon mise gotovo dvosatni koncert suvremene duhovne glazbe u

klaustu tog šestostoljetnog zdanja održao je Alan Hržica.

„Jedino vlada onaj koji vlada srcem. Nema drugog vladara. Sve drugo su pritisci i robovanja. Tamo gdje je robovanje, nije pravo vladanje. Pravo vladanje je tamo gdje se ovlada tvojim srcem. I nitko drugi neće moći ovladati tvojim srcem niti ishoditi takvu zahvalnost, takvo priznanje i divljenje, kao Marija. Kad jednom vidiš što je sve tvoja majka Marija za tebe učinila, svu tu povijest, iz svog ćeš joj srca staviti krunu na glavu“ rekao je p. Ike u propovijedi, potaknuvši da za taj čin i takav odnos s Marijom ne čekamo vječnost. „Slavimo Mariju, kraljicu neba i zemlje, svega stvorenoga. Blagdan Kraljice Mira te poziva, učini to danas i ovdje, dok hodaš ovom zemljom. Nepravедno je da se cijelog života klanjaš brojnim drugima, krivima. Uistinu je u svom srcu proglasi svojom Kraljicom i kao takvu je moli i časti. Potičući nas na to i ovim blagdanom, Crkva želi zadovoljiti tu pravdu koju traži tvoje srce i Nebo“ rekao je p. Ike, podsjetivši na opise svetih mudraca da je susret Marije s anđelima bio veličanstven. Cijelim svojim bićem prihvatili su Mariju u radosti i slavili je.

Istaknuvši da su kralj i kraljica oni koji vladaju, upitao je kako to onda da Marija Kraljica služi. „U duhovnom svijetu je drugačije. Marija želi biti kraljica tvog srca. To je jedino pravo kraljevstvo. Nitko drugi ne može osvojiti tvoje srce, kao onaj koji te ljubi i koji ti služi u onome što je tvoje spasenje. Ne da vrši tvoju hirovitu volju, nego da vrši Božju volju za tebe“ istaknuo je p. Ike, naglasivši da je i Krist kralj naših srdaca, „ne kralj koji ima trgove, obljetnice, spomenike i palače na ovom svijetu. Nego je došao biti siromah, osvojio je srca svih koji su mu se predali i to je zapravo jedino vladanje“.

P. Ike je podsjetio da je u Svetom pismu zapisano malo Marijinih riječi, da je uopće o Mariji malo zapisano. I u mucu Gospodinovoj se pojavljuje bez riječi. „Toliko malo njezinih riječi znamo. Jer ona nije htjela biti glavna. ‘Evo službenice Gospodnje’ – to je vrhunac Marijinih maštanja, služiti Gospodinu. I ne samo Gospodinu. Služiti svom narodu, svakom čovjeku. Službenica – to je Marijin san snova, to

je njena djetinja mašta. Biti službenica je njezin mladenački i san kad je bila u braku s Josipom i zauvijek. O tome je Marija mogla pričati danima i danima, držati obnove i kateheze, ali izabrala je ‘samo’ služiti. I to je pokazala svojim životom, to posve biti“ rekao je p. Ike. Marija je tako činila jer je zaljubljena u Boga. Način da se ljubi Boga i čovjeka je u tome da mu se služi. „Zato jer je Marija znala da je Božji naum savršen i da je punina ljubavi. Božji naum s nama je ljubav. Bog nema drugog nauma, nego ljubav. Svi Božji planovi su sama ljubav. Svi sadržaji i dijelovi Božje volje su samo ljubav. To je Marija proniknula kao nitko prije. O, kad bismo mi bili blizu tog pronicanja, te perspektive, koja se Mariji otkrila, ta neizmjerena Božja ljubav“ potaknuo je p. Ike, istaknuvši da je Marijin životni san i ideal bio staviti se u službu svete Božje volje. Tako je došla ususret Božjoj stvarateljskoj ljubavi. „Ona je odgovorila na Božji naum i Božju volju ljubavi i prije nego je anđeo došao. Marija je neprestano govorila, ‘Evo me. Neka tako bude’. Hoću ono što ti hoćeš. Bože, ne mogu doprijeti do toga što ti hoćeš, ali znam i vidim da je to punina, da je to sve što je dobro. Zato hoću biti službenica tvoja. Uzmi mene i daj mi da ti služim. To je doista čast nad častima“ naglasio je p. Ike.

Marija je dobila i formalni status službenice Gospodnje kad joj je anđeo došao i upravo to rekao. On prihvaća njezin odgovor. „To je zvanje. To je kao vječni zavjet. ‘Evo službenice Gospodnje, neka mi bude po riječi tvojoj’. To su bili svečani zavjeti Marije kakve nikad nitko na ovom svijetu neće dati. Onda, ne samo to. Marija je htjela biti službenica i svome Sinu. To je majka. Ali je htjela biti službenica i svakome od nas. Ali ne da vrši tvoju i moju volju, uvijek u relaciji prema nama, ali da vrši volju Oca nebeskog“ rekao je p. Ike. Kad je Marija Isusa prala, opominjala, služila mu je. „To je odnos koji Marija i danas ima. Ona je majka koja služi. Marija je majka, nebeska kraljica i dalje te služi. I dalje te pere, opominje, služi ti. Njezina misija i sad je da tebi služi“ poručio je propovjednik Mandurić, potaknuvši vjernike da upoznaju Marijinu ljubav i svetost i proglase je svojom kraljicom.

Nakon mise, tijekom koncerta Alan Hržica je u meditativno-glazbenom ambijentu samostanskih lukova, uz svjetlo fenjera, uputio i svjedočke poticaje, o potrebi da se slavi Bog, pa i kad je čovjek u okovima. Tako su činili i Pavao i Sila, i okovi su Božjim duhom bili raskinuti. Prije koncerta, prigodnu riječ prisutnima u klastru samostana uputio je domaćin fra Ante Kekez, upravitelj tog franjevačkog zdanja. Zahvalio je p. Ikeu i zajednici Srce Isusovo na dolasku, istaknuvši je da je to sveta večer, jer taj Bogu posvećeni prostor postojan šest stoljeća ne trpi nikakvu površnost ni trivijalnost. Naglasio je da je taj koncert i boravak molitvene zajednice Srce Isusovo početak još intenzivnije obnove života samostana, dodatni pečat njegovom dosadašnjem životu te nastavak u slavljenju Božjeg i Marijinog imena, kako su to stoljećima u njemu činili franjevci. „Time se nastavlja franjevačka aktivnost na veću slavu Božju, što je geslo isusovaca“, rekao je fra Ante, u zahvalnosti Bogu da se u tom prostoru milosno susreću te crkvene karizme, na dobrobit pašmanskog otoka i cijelog naroda.

ZADAR: CARITAS ZADARSKE NADBISKUPIJE DAROVAO ŠKOLSKJE KNJIGE, TORBE I PRIBOR OBITELJIMA U POTREBI

Više od sto obitelji iz svih dijelova Zadarske županije primilo je pomoć u opremanju svoje djece školaraca u petak 25. kolovoza u prostoru Caritasa Zadarske nadbiskupije u Zadru. Roditeljima je tada uručena sljedeća pomoć: 112 kompleta knjiga za djecu od 1. do 8. razreda, 155 školskih anatomskih torbi i 173 kompleta školskog pribora. Knjige i pribor su podijelili Mirjana Tadić, zamjenica ravnatelja zadarskog caritasa, pedagog Hrvoje Surać i Danijela Stipanić Graf, voditeljica projekta „Suzbijanje si-

romaštva u Zadarskoj županiji podjelom hrane i osnovne materijalne pomoći Caritasa Zadarske nadbiskupije“ za koji je Fond europske pomoći za najpotrebitije država članica EU-a zadarskom caritasu dodijelio tri i pol milijuna kuna. Za školske knjige je potrošeno 128 000 kn, za školske torbe 32 000 kn, a za školski pribor 48 000 kn.

Zadarski caritas svake je godine od svog osnutka 1991. g. pomagao oko sto obitelji dodjelom knjiga i pribora, no ove je godine ta pomoć najbogatija zbog dodijeljenih sredstava iz europskog fonda. „Svake godine nastojimo opremiti djecu koja žive u materijalno teškim obiteljskim prilikama, pomoći roditeljima koji ne mogu kupiti, a nisu uključeni u druge programe, u sustav socijalne skrbi ili svoje lokalne zajednice. Pomoć su primile višečlane obitelji, samohrani roditelji, zaposleni roditelji čija materijalna primanja nisu dostatna da dijete opreme za školu. Uz to, neke obitelji su uključene i u podjeli paketa hrane, a neki i u konzumiranju obroka u pučkoj kuhinji caritasa. Roditelji su iznenađeni i zadovoljni otišli s onim što su, kako lijepo i koliko dobili“ rekla je Mirjana Tadić.

Među 112 školaraca koji su dobili knjige su i djeca iz Kistanja. Da će obitelji osjetiti tu pomoć potvrđuje što su neki roditelji dobili knjige i pribor za svojih dvoje djece: bilježnice, pernice, mape za likovni odgoj i ostalo.

„U projektu je planirano da pomoć primi osamdeset učenika. No, s obzirom na procedure nabave i nižih cijena koje smo postigli od planiranih, umjesto za 80 učenika, uspjeli smo nabaviti 112 kompleta školskih knjiga te

je pomognuto i više djece u jednoj obitelji. Svi korisnici odgovaraju opisu korisnika prema odobrenom projektu. Obveza je bila nabaviti anatomske ili torbe s kotačićima. Torbe su bile upola povoljnije od planirane cijene pa smo i njihov broj povećali“ rekla je Danijela Stipanić Graf, voditeljica cijelog projekta dodjele sredstava iz EU fonda zadarskom caritasu.

Osobitost projekta bila je i dužnost pedagoga da razgovara s roditeljima, primateljima pomoći. „Cilj projekta je ukazati djeci na važnost obrazovanja u borbi protiv siromaštva. Svaka obitelj živi u specifičnoj situaciji. Žalosno je da dijete ne može napredovati u školi ili usvojiti bolja znanja zbog financijskog statusa svojih roditelja. Kroz taj projekt će se pomoći djeci i roditeljima koji će novac namijenjen za knjige potrošiti na odjeću, obuću i drugo potrebno za djecu“ rekao je Hrvoje Surać. On je razgovarao s roditeljima, korisnicima tog programa. Kao najveći problem, osobito djece koja žive u ruralnim predjelima, npr. u Kistanjama, je prijevoz djece, osobito srednjoškolaca i studenata. „Mnogi od njih odustaju od daljnjeg školovanja jer nemaju novaca za prijevoz a država im nije omogućila besplatan boravak u studentskim i učeničkim domovima. To bi se s državne razine trebalo ispraviti. Mnogi roditelji ne mogu djeci platiti repetitive. Šteta da djeci koja su slabija u nekom predmetu netko stručan ne pomogne i omogući bolje znanje, nego dijete u startu odustane. U suprotnom će možda i zavoljeti taj predmet, kvalitetnije završiti školovanje i naći bolji posao. Preko 95 % populacije ima završenu samo osnovnu ili srednju školu.

Puno roditelja djece iz tog projekta nema završenu niti osnovnu školu i to nije zanemariv postotak. Problem je i financiranje djece izleta na kraju školske godine. To druženje svakom djetetu ostane u sjećanju. Jedan roditelj nije odveo dijete u školu na dan kad su išli na izlet, jer njegovo dijete jedino nije moglo ići na izlet, a roditelj nije imao novaca platiti. Jedan korisnik me pitao je li moguće kroz taj projekt financirati djeci i izvanškolske, sportske aktivnosti. Da dijete nakon škole ne bude na ulici, nego da trenira neki sport, pa će se bolje osjećati, stjecati prijatelje. Kroz razgovor s roditeljima došli

smo do novih ideja koje ćemo, nadam se, moći ugraditi u buduće projekte. Netko treba više, netko manje pomoći. Te ćemo ideje pokušati uključiti u buduću aplikaciju za odobravanje sredstava“ rekao je Surać.

„Ideje su dobivene u radu s korisnicima i to je stvarna potreba. Natječaj Europske unije ima okvir kojem se moramo prilagoditi. Ministarstvo za demografiju, obitelji, mlade i socijalnu politiku RH mora poštivati procedure. Prema naputcima Ministarstva i uvjetima natječaja probat ćemo čim više toga ugraditi u novi projekt“ rekla je Stipanić Graf.

„Sretni smo što smo uspjeli u ovome. Stručne osobe koje su razgovarale s našim korisnicima i obavljale ankete došli su do zanimljivih informacija koje će nam biti potrebne za daljnje prijave za novi projekt. Kad ministarstvo raspiše natječaj nastojat ćemo uspješno odraditi i tu drugu prijavu i uključiti najpotrebitije. S ovim rezultatima imat ćemo dobre reference da možemo dalje“ rekla je Mirjana Tadić.

U projektu podjele knjiga sudjeluju i socijalne radnice, caritasove vanjske suradnice, Maja Škifić i Maja Pavković. Podjela školskih knjiga, torbi i pribora jedan je od trinaest caritasovih projekata za koji su dodijeljena sredstva za razdoblje od 30. rujna 2016. do 29. rujna 2017. g. Zadarski Caritas je dostavio projektni prijedlog na otvoreni poziv Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku RH koji je trajao od 21. srpnja do 23. kolovoza 2016. g. Vrijednost cijelog tog caritasovog projekta kojem je odobrena pomoć iz EU fonda iznosi 3 577 650 kn, od čega je 2,5 milijuna kuna namijenjeno za pakete hrane i gotove obroke.

Zadarski caritas najnovije je pomognut i akcijom nove, 39. poslovnice Kauflanda u Hrvatskoj, koja je 10. kolovoza kao njihova druga poslovnica otvorena u Zadru. Borna Beker, regionalni voditelj Kauflanda za Dalmaciju i Frane Stevanja, voditelj te nove poslovnice, u četvrtak 24. kolovoza u Pučkoj kuhinji u Zadru don Ivici Jurišiću, ravnatelju zadarskog caritasa, uručili su ček od 12 000 kn za potrebe Pučke kuhinje.

Ta su sredstva prikupljena tako da se novo otvorena poslovnica Kauflanda u Zadru odrekla jedne kune po računu kupca i to darovala Caritasu. Pučka kuhinja u Zadru dnevno pripremi tristo, a u Benkovcu sto obroka.

KRAJ: DUHOVNO LJETO MOLITVENE ZAJEDNICE SRCE ISUSOVO I OŽIVLJENI SAMOSTAN KRAJ NA PAŠMANU

Franjevački samostan sv. Duje u Kraju na Pašmanu novo je odredište tzv. duhovnog ljeta mladih, a za to su zaslužni udruga Magis i Molitvena zajednica Srce Isusovo (MZSI) iz Zagreba koja je ove godine prvi put u tom drevnom kompleksu organizirala ljetovanje mladih iz cijele Hrvatske. Boravak je organiziran u grupama u četiri turnusa. Dosad su održana tri turnusa (2. – 8. srpnja, 9. – 15. srpnja i 20. – 26. kolovoza), a završni susret se održava od 27. kolovoza do 2. rujna. On se od prethodnih razlikuje jer je organiziran kao tjedan meditacije i kontemplacije, a vodi ga karmelićanin o. Dražen Marija Vargašević. S grupama mladih u dobi od 23 do 40 godina uvijek boravi svećenik.

Svaki dan imaju misno slavlje, molitvu krunice i euharistijsko klanjanje. Raspored njihovog duhovnog-rekreativnog boravka je točno određen. Dan započinju ustajanjem u 7,30 sati, slijedi jutarnja molitva i meditacija, doručak pa mogućnost za kupanje. Samostan se nalazi tik uz more i plažu. U 12,00 sati svećenik održa nagovor, u 13,00 sati je ručak, a od 14,00 do 16,00 sati popodnevna tišina. U 16,00 sati je zajednička molitva krunice u klastru samostana, zatim slobodni dio, do večere. Poslije večere su misa i klanjanje u crkvi sv. Duje koja se nalazi u sklopu samostana.

„Duhovno ljetovanje služi čovjeku za duhovni

rast, za produbljivanje odnosa s Gospodinom, punjenje baterija za nadolazeće vrijeme. Znači druženje, radost, upoznavanje novih ljudi“ rekla je Ivana Matanović, zadužena za organizaciju prvog pašmanskog duhovnog ljeta MZSI-a. Te su četiri skupine okupile devedeset mladih. Sudionica treće grupe je i odvjetnica Jelena Grbešić, članica MZSI-a. „Cijeli ambijent je prekrasan, otok, pruža mogućnost da se čovjek odmakne od svakodnevnice, da stavi mobitel sa strane, da se makne od vreve na koju je naviknuo u svakodnevnom životu. Oslušujemo Boga kroz prirodu, šum mora, vjetar, valove, cvrčke. Uz to što imamo svakodnevni program duhovnosti, priroda s kojom smo okruženi, koju u takvom ambijentu možemo u potpunosti doživjeti, još više nas približava Bogu.

Impresivno je biti u franjevačkom prostoru, kad pomisliš da je samostan star nekoliko stotina godina“ rekla je Jelena. Sudjelovala je i na duhovnom ljetu u šutnji na Golom otoku koji znači u potpunosti povlačenje u sebe i tišinu. „Tu si lišen mobitela, električne struje i svega što čovjek ima u svakodnevnom životu. Tu čovjek ulazi u vlastitu nutrinu, ima priliku spoznati sebe, doći do odgovora za svoj život, smisao, kuda te Gospodin šalje, zašto te od nekih ljudi ili situacija udaljava. To je posebno iskustvo. U šutnji se može puno iskusiti, čovjek čuje Boga i u onome u čemu inače ne bi mogao čuti“ rekla je Jelena.

Organizirati duhovni sadržaj u tom samostanu bila je davna želja o. Ivana Ikea Mandurića, duhovnika MZSI-a iz Zagreba. Prvi put ga je pohodio 1999. g. sa zajednicom 'Mir' iz Posušja čiji je tada bio ravnatelj, kad su tu organizirali duhovnu obnovu. „Stalno sam nosio taj samostan u mislima i sjećanju. Kad mi je Alan Hržica rekao da bi bilo dobro kad bismo mi našli neki lokalitet, samostan u kojem bismo imali ozbiljni duhovni program, a da nije šator, odmah mi je bio u mislima ovaj samostan. Pokazalo se da je dostupan i baš sam sretan što smo došli ovdje“ rekao je o. Ike Mandurić. Sve je podržao i dopustio i fra Andrija Bilokapić, provincijal Franjevačke provincije sv. Jeronima kojem samostan pripada.

„Kad samostane moramo nekome predati, da-

rujemo ih na određeno vrijeme, napiše se ugovor. Ništa ne prodajemo. Kad netko ulazi u naš samostan, ne želimo da to bude profitabilno, biznis. Pokriju se osnovni troškovi. Veselit će me duža suradnja kroz projekte sa zajednicom Srce Isusovo iz Zagreba. To je ono što moja pamet i srce žele“ rekao je fra Ante Kekez, upravitelj krajskog samostana četvrtu godinu. „Kad vidimo u što se pretvorila naša obala, samo razne zabave, glazba koja razara, koja ne hrani i ne podiže. Zajednica Srce Isusovo je nešto drugo i ovaj prostor to može ponuditi. Mi imamo interesa za to. I tek otvorena riznica je privukla mnoge ljude. Ne bih se složio da u samostan ulazi netko bez religioznog sadržaja. Sretan sam zbog ovogodišnje suradnje, dogođine planiramo proširiti suradnju s mladima iz Palmotićeve. O. Ike Mandurić je otvoren, oboje smo otvoreni da u Kraj dolaze mladi iz cijele Hrvatske“ naglasio je fra Ante.

Samostan je zaštićeni spomenik hrvatske kulture. Ima petnaest soba, a u svom okolnom prostoru ima vrt i maslinik od 150 stabala maslina. U sadašnjoj riznici nekad je bila biblioteka koja je s bogatim sadržajima i knjigama sad na katu samostana. U održavanju i obradi vrta i maslinika pomažu domaći ljudi s otoka, dođu i ljudi iz Zadra, molitvene grupe iz samostana sv. Frane. Franjevci plodove iz Kraja daju u zadarski samostan sv. Frane. Poljodjelstvo i život s prirodom spada u franjevački život, kaže fra Ante.

„Želio sam da u samostan uđe svjež zrak. Čini mi se da je bio previše zatvoren, kad gledamo blago i bogatstvo koje u njemu imamo kroz crkvu, riznicu, klaustar. Činilo mi se da je grijeh to držati zatvorenim. Otvorio sam sve to. Želim ‘aggiornamento’ tog prostora i ži-

vota, ono što je papa Ivan XXIII. želio s Drugim vatikanskim koncilom“ rekao je fra Ante. Otvoren je za crkvene pokrete i molitvene zajednice i želi da samostan događanjima živi cijelu godinu. Zaštitnik Kraja je sv. Duje pa je za njegov ovogodišnji blagdan 7. svibnja fra Ante organizirao održavanje trodnevne duhovne obnove koju je predvodio don Milivoj Bolobanić i okupila je brojne vjernike. Tada je otvorena i blagoslovljena i nova riznica u dvorani samostana koja je jedna od bogatijih u Zadarskoj nadbiskupiji.

„Za mene je sve to jedna riznica. Kad gledamo crkvu, klaustar i muzej čije smo sakralne umjetnine i predmete umjetničkog obrta, restaurirali“ rekao je fra Ante. Želi stvarati i tradiciju proslave Dana državnosti 25. lipnja. Tim je povodom u klaustaru bila i izložba Zlatka Franića ‘Svitlo hrvatskog križa’. Krajani osobito svečano slave Gospu od Anđela, pa je Gospi u čast na uočnicu fra Ante organizirao koncert ženske klapa Turanjke koje su ove godine bile četvrte na omiškom festivalu klapa.

Misa se u Kraju kojeg stalno nastanjuje 250 ljudi služi nedjeljom u 9,00 sati. Franjevci obavljaju sve župničke djelatnosti i pastoralno vode tamošnji puk koji se ljeti uvelike poveća gostima i turistima iz domovine i svijeta. Ovo su ljeta u samostanu bili i ministranti Franjevačke

provincije sv. Jeronima sa sjedištem u Zadru, u tri turnusa po pet dana i Frama iz Mostara, Posušja i Zagreba, a u četiri turnusa obitelji iz Klagenfurta; to je trideset koruških Slovenaca koji tu godinama dolaze sa svećenikom i imaju bogati duhovni sadržaj.

„Provincija sv. Jeronima između ostalog živi i evangelizaciju kulturom. Bog nam je dao samostane, muzeje da možemo evangelizirati kulturom. Želim to promicati i u Kraju, da bude otvoreno, a ne sakriveno. Da naš samostan bude živa izložba i da to pokaže fluktuacija ljudi, što se već počelo ostvarivati“ zadovoljno će fra Ante. Ploča u crkvi sv. Duje datira iz 1212. g., kad je sv. Franjo, kako se vjeruje, pristao u Zadar. Na ploči koju su fratri postavili uklesano je da je sv. Franjo, kad je bio u Zadru, poslao brata fratra Flora da tu osnuje samostan, na poziv benediktinaca koji se nalaze na pašmanskom brdu Čokovac. Benediktinci su tražili od sv. Frane da pošalje brata da tu počne život. Tako brat Flor dolazi u Kraj. To je teren benediktinaca za kojeg su oni željeli da ga nastani sv. Franjo po franjevcima. Flor je tu najprije podigao kapelicu, a 1370. g. je prvi zapis početka gradnje samostana izgrađenog u etapama. Zadnja obnova samostana je bila od 1980. do 1990.-ih godina koju je izveo dugogodišnji gvardijan fra Ivan Lelas. Samostan u trenutnom stanju spasio je od propadanja“ rekao je fra Ante Kekez.

Osobiti događaj bio je koncert duhovne glazbe kojeg je 22. kolovoza u klastru samostana održao poznati pjevač duhovne glazbe Alan Hržica, ujedno i voditelj MZSI-a, a okupio je mnoge domaće ljude i goste.

MEDVIĐA: BLAGDAN GLAVOSJEKA SV. IVANA KRSTITELJA

Blagdan Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja svečano je proslavljen u utorak 29. kolovoza u župi Prikazanja BDM u Medviđi u benkovačkom zaleđu, gdje puk od davnine slavi sv. Ivana Krstitelja kojem je bila posvećena prvotna župna crkva iz 17. st. Koncelebrirano misno slavlje za vanjskim oltarom pokraj župne crkve predvodio je zadarski nadbiskup Želimir Puljić u zajedništvu s nekoliko svećenika, među kojima i

benkovačkim dekanom don Anđelkom Buljatom. „Slavljem uz dan svetoga Ivana pokazuje našu ljubav prema Božjem Jaganjcu Isusu kojem je Ivan Krstitelj pripravljaao put. To je znak i naše duboke zahvalnosti za dar Crkve po kojoj Isus nastavlja spašavati ljude, javno očitovanje da volimo Crkvu koja je stup istine i produženo Isusovo utjelovljenje. Ujedno je i izraz našeg poštovanja prema sakramentima, osobito prema euharistiji koja je naša hrana, da ne klonemo pred brojnim kušnjama i da se ne izgubimo u sumaglici zavodljivih ideja koje nas salijeću sa svih strana. Okupljeni oko svetoga Ivana, kojem je povjeren kraj Medviđe, isповijedamo da nam je zakon Evanđelja mudrost života“ rekao je nadbiskup Puljić, istaknuvši da su tu vjeru prakticirali naši očevi kroz stoljeća i bili sigurni da su sveci Božji miljenici, trajni moćni zagovornici i dragi zaštitnici.

„Stoljećima su naši preci bili na teškim ispitima i vodili bitku za goli život i opstanak s moćnicima ovoga svijeta koji su ih htjeli učiniti svojim slugama: od rimskih kraljeva i cezara, do boljševičkih komesara. Naš veliki kardinal Alojzije Stepinac, poput stotine svećenika, bio je zatvaran, suđen i mučen jer se nije htio odreći vjere, službe i istine. Stoga nam je bilo lijepo slušati sv. Ivana Pavla II. kad je u Solinu prije dva desetljeća, 5. listopada 1998. g., okupljenim mladima progovorio o našem heroju, kojeg je dan prije proglasio blaženim u Mariji Bistrici: 'Blaženi Alojzije je službu navještanja Evanđelja ispunio svojom patnjom za Crkvu, a poruku vjere zapečatio svojom smrću. Draža mu je bila tamnica nego sloboda, i to samo zato kako bi obranio slobodu Crkve i njezino jedinstvo. Nije se strašio okova kako ne bi bile okovane riječi Evanđelja'“ rekao je nadbiskup, istaknuvši da je to divna pohvala na račun tog Božjeg viteza, slična pohvali koju je Isus uputio za Ivana: „Što ste izišli gledati? Trstiku koju vjetar ljuđa? Ili proroka? Da, i više nego proroka.. Zaista kažem vam, između rođenih od žene ne usta veći od Ivana Krstitelja“ (Mt 11, 7-11). „Zato i spominjemo dva puta u godini toga Božjeg heroja koji je ostao vjeran Božjim načelima do kraja. Bio je granit značaj i karakter pa je Isusu bio osobito drag“ rekao je nadbiskup Puljić.

Opisujući Ivana, rekao je da je bio sin pustinje, čovjek čista zraka i širokih pogleda. „Nije bio trstika koju vjetar okreće kako hoće. Naprotiv, bio je i ostao hrast kojem ni najjača oluja nije mogla nauditi. On ostaje vjeran Božjim načelima do kraja. Zbog svoje načelnosti i hrabrosti Ivan je kroz stoljeća bio drag i blizak našem čovjeku vjerniku. Jer, brojni naši Ivani i Jeremije stradali su samo zato jer nisu htjeli pogaziti svoju vjeru, zaniijekati svoje korijene i odreći se kršćanskih načela. Ivan im je u tome

bio nadahnuće i zaštitnik“ naglasio je mons. Puljić, istaknuvši da se u našim krajevima nije bilo lako odhrvati silnim zavodnjima i zastrašivanjima. „Bogu hvala što su naši preci ostali uzgor, nepokolebivi i neustrašivi kad se radilo o vjernosti i idealima života. Zahvaljujući upravo takvima vjera i danas živi. Gdje bismo bili da nije bilo hrabrih i svjesnih ljudi u na-

šoj prošlosti“ poručio je mons. Puljić.

Na blagdan Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja navješten je i ulomak iz Knjige proroka Jeremije koji ispovijeda kako ga je Gospodin zaveo, nadjačao i svladao. Bog se iznenada upleo u njegov život i pozvao ga biti prorokom u svom narodu. Jeremija je zbunjen. Ne osjeća se sposobnim i jakim pa nastaje dramatična borba i hrvanje između njega i Boga. Jeremija se otima i opravdava da se plaši, ne zna govoriti i još je dijete.

„Ne govori dijete sam, uzvraća Jahve, već idi onamo kamo te šaljem. Ne boj se, jer ja sam s tobom’. Tada se Jahve dotače njegovih usta i reče mu: ‘Ustani, opasi bedra i ne boj se’. Dramatična borba pokazuje ozbiljnost poziva, zadataka i poslanje koje nikako nije lako. Svaki poziv, a osobito proročki, nešto je veliko, osobno i neopozivo. Kad Bog zove, onda on mijenja tijekove života onoga koga poziva. Izbacuje ga iz kolotečine i uhodanih tračnica i usmjerava na nešto novo“ rekao je nadbiskup, podsjetivši da je Abraham koga je Bog pozvao, ostavio svoj dom i krenuo kamo ga Bog šalje. „Slučaj proročkog poziva Jeremije pokazuje pravo hrvanje i herojsku borbu između vlastite slabosti, nesposobnosti, osjećaja nemoći i straha s jedne strane te Božje milosti i upornosti s druge strane. Kad nekoga Bog dotakne svojim prstom i ispuni svojim duhom, on postaje drugi čovjek. Iako je i dalje slab i krhak, on kreće s nakanom ispuniti do kraja što je Gospodin s njime planirao od utrobe majke njegove“ istaknuo je mons. Puljić.

Navečer je predstavljen film ‘Glas Medviđe’ autora Luke Klapana, uz moto: ‘Medviđari odvika dovika slave svoga Ivana usika’. Župnik Medviđe don Krešo Ćirak istaknuo je da je Medviđa primjer kako Bogu vjeran narod, usprkos stradanjima i kušnjama, otvoren životu, vjeran

Kristu i Crkvi, opstaje tijekom povijesti, ne zaboravljajući svoj rodni kraj. Medviđa je mučeničko mjesto gdje su u zaseoku Erstići četnici 9. veljače 1993. g., kao odmazdu za oslobodilačku akciju HV-a Maslenica, ubili deset hrvatskih civila, svi prezimena Erstić. Najmlađa žrtva imala je osamnaest, a najstarija osamdeset i osam godina. Njima u spomen pokraj župne crkve Prikazanja BDM podignut je kameni spomenik. U Domovinskom ratu stradalo je još osam Medviđana. U obani u Domovinskom ratu sudjelovalo je 670 Medviđana branitelja. Župna crkva Prikazanja BDM u agresiji na to bukovačko mjesto bila je teško oštećena granatiranjem, postavljanjem eksploziva i paljenjem 1991. g., a obnovljena je 2002. g. Od petsto stanovnika prije Domovinskog rata, u Medvidi sad živi oko devedeset stanovnika. Ostali su raseljeni diljem Hrvatske i inozemstva, što je bio i sustavni plan srpskih vlasti u godinama prije Domovinskog rata. Medviđani iz svih dijelova Hrvatske i svijeta u velikom broju, mnogi i u narodnoj nošnji, poput KUD-a ‘Sv. Ivan – Medviđa’, okupe se na blagdan Glavosjeka sv. Ivana Krstitelja kojeg zovu ‘Usičenje svetog Ivana’.

SADRŽAJ

SVETA STOLICA	5
HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA	
Zajedničko priopćenje Mješovite komisije hrvatskih katoličkih i srpskih pravoslavnih stručnjaka za zajedničko razmatranje lika kardinala Alojzija Stepinca, nadbiskupa zagrebačkog	10
Sućut predsjednika HBK nadbiskupa Puljića u povodu smrti o. Bonaventure Dude	11
Škola i vjeronauk pred izazovom obrazovne reforme	11
ZADARSKA NADBISKUPIJA	
Čudotvorna djela proroka Elizeja	14
Marija i Elizabeta – uzori kršćanskim ženama i majkama	16
Sv. Ivan Krstitelj je granit značaj koji i danas privlači	18
ODREDBE	20
RAZRJEŠENJA I IMENOVANJA	25
KRONIKA	27
IZ ŽIVOTA ZADARSKE CRKVE	28
SADRŽAJ	67